

Narbäck

En gammal by i Holaveden

I Narbäck finns två gårdar, den västra och den östra. Några andra namn på dem finns inte. Därutöver finns ytterligare en åretruntbostad samt några fritidshus. Torpet Fridhem vid vätterstranden är ett sådant.

Detta är en berättelse om Narbäck, om människor och om vad som hänt här under gångna århundraden. Idag sover byn en törnosasömn, men i gamla tider var Narbäck en by där många människor färdades på landsvägen. Mycket har hänt i Narbäck. Narbäcks historia är spännande.

Om detta och mycket annat kan vi läsa om i denna berättelse.

Allmänt om Narbäck

Narbäck omfattar 1 mantal och har en areal av 78 hektar. Andra byar med 1 mantal i bygden är Stava, Munkeryd, Gyllinge, Lilla och Stora Krokek. Övriga byar var mindre, 1/2 eller 3/4 mantal. Mantal är ett gammalt begrepp. Ett helt mantal avsåg förr så mycket jord att det kunde försörja en familj och samtidigt betala viss skatt. Narbäck gränsar i norr till Holkaberg, i öster till Lakarp, i söder till Porsarp och i väster till sjön Vättern.

Narberg, Narbeck, Narbäcken eller Narbäck. Namnet har inte haft några andra variationer under de senaste 400 åren. Namnet kommer från Narbäck-en. Förleden kan ha med ordet narig i betydelsen kall att göra, kanske den *kalla bäcken* kan ha varit upphovet till namnet.

Narbäck blev skatteköpt 1790.

Narbäck, en by med historia

Narbäck är en gammal by, en by med historia, en gränsby där resande kommit förbi, resande av många slag. Här har kommit rika såväl som fattiga, kungar och drottningar, grevar och baroner, resande i vagn, resande till häst. Här har kommit människor till fots med knyte på ryggen, här har krigshärrar dragit fram, här har drabbningar inträffat. Här har soldater stupat. Narbäcks historia bär på allt, från djup tragik till romantik och lycka.

I äldre historieböcker kan man läsa om hur den danska krigshären kom söderifrån upp mot Östergötland en höstdag 1452. Det var här i Narbäck som svenska män stod färdiga att möta landets fiender. Det var mest allmoget under befäl av Östergötlands lagman, Erik Nipertz samt biskop Nils i Linköping som sänt sitt folk hit till gränsen mot Småland att möta danskarna. Stora bråtar var huggna i skogen när den danska hären kom. Där bakom stod de svenska bönderna med pilar och med pålyxor.

Danskarna förlorade denna drabbning och 200 danska soldater låg kvar döda i skogen. Ännu flera uppges ha tillfångatagits, bland dem flera danska riddare och riksråd.

Detta var dock inte enda gången som danska härar kommit denna väg. Drygt hundra år senare, år 1567 kom den danska hären under ledning av Daniel Rantzau och kunde den gången inte hejdas. Danskarna ryckte fram ända till Linköping. Troligen blev då mycket bränt och skövlut i bygden.

Gästgivargård

Narbäck har präglats av läget utmed landsvägen och av närheten till gästgivargården i Holkaberg med allt vad det förde med sig. Att hålla skjuts-hästar och vagnar, skjutsdrängar, mat och dryck till de resande, foder till hästarna och rum för övernattnig.

Narbäck var under många år gästgivargård tillsammans med Holkaberg och dessförinnan tillsammans med Stava. Närheten till landsvägen har varit påfrestande för bygdens människor.

Över byns marker går idag tre parallella vägar, dels den gamla landsvägen (kungsvägen), dels nya landsvägen som tillkom närmare sjön i början av 1850-talet och sedan på 1960-talet den nya motorvägen. Alla dessa tre vägar har var sin historia. Vi kanske också kunde tillägga sjövägen ute på Vättern som är den äldsta av vägarna.

Redan år 1620 hade Sven i Narbäck tre hästar, två oxar, åtta kor, två stutar, 14 får, fem svin och sex tunnors utsäde, dvs. ungefär sex tunnland öppen åker. Redan före 1620 hade således ett omfattande odlings- och röjningsarbete utförts i Narbäck, kanske under 5-600 års tid. När den första bofaste inbyggaren började bygga och bruka i Narbäck vet vi inte. Denne Sven i Narbäck kunde säkerligen ha kunnat berätta om de danska krigstågen som drabbade Narbäck under 1400- och 1500-talen. .

I den geometriska ägoavmätningen från 1639 finns en kartsbild över kronhemmanet Narbäck med sina ängar och åkergården. Utsädet till Norrgärdet med dess fyra åkrar uppgavs till 10 tunnor, till Södergårdets sex åkrar 8½ tunnor. En av åkrarna i Norrgärdet var stor, likaså en av åkrarna i Södergårdet. Äng fanns till 20 lass hö. Dessutom fanns skog och utmark samt fiskevatten i sjön Vättern. Denna enkla karta är nog den första som upprättats över Narbäck.

Storskifte

Den ursprungliga ensamgården i Narbäck delades i två vid storskiftet år 1824. Detta betyder dock inte att det fram till dess bara fanns en enda bonde. Från början av 1700-talet har det funnits flera brukare samtidigt. Det har varit sambruk eller någon form av samsjälning långt innan storskiftet genomfördes.

Den ursprungliga hustomten låg uppe på höjden, vid västra gårdens nuvarande hustomt. Vid storskiftet vidgades den gamla hustomten och delades i två. Fortfarande låg dock hustomterna samlade uppe på höjden. Av någon anledning byggdes dock senare nya hus på den östra gårdens mark och då flyttades hustomten ner till dess nuvarande plats. Detta skedde kanske omkring 1880.

Storskiftet är det enda skifte som företagits i Narbäck. En kartläggning hade skett tidigare, redan 1694, vid en tvist om gränsdragningen mellan

Narbäck, Lakarp, Porsarp och Holkaberg. Den karta som då upprättades blev en mycket vacker karta.

Torp och torpare

Indelta soldater har bott i byn sedan 1680-talet. Soldatnamn som Bäck, Ljunggren, Sköld, Norström, Westerling och Krans m fl. finns omnämnda i längderna. Den siste soldaten, Karl Gustaf Krans, bodde med sin familj kvar i torpet till 1898 och flyttade då till Visjö. Husen stod kvar en tid och Oskar Teodor Samuelsson (Oskar Sme), gift med Anna Palm från Porsarp, bodde där, fram till 1914. Sedan flyttades torpstugan till Jordstorp. De soldater som jag har anteckningar om är följande:

Nils Bång	omtalas på 1690-talet
Inge Thyrs	född 1686, ryttare, död 1711,
Per Knutsson Bäck	ryttare, omnämnd i vigselnotis 1711
Måns Bäck	enligt uppgift född i Smedstorp, omnämnd 1714,
Sven Vetterberg	ryttare, omnämnd 1724 - 1735
Jöns Norström	född 1704, ryttare, död 1751
Lars Lundgren	ryttare för Narbäck under 1750-talet
Sven Lundgren	född 1733, ryttare för Narbäck några år omkr.1760
Lars Vesterlind	född 1730, ryttare för Narbäck fr. 1765 till ca 1800
Jonas Sköld	född 1774, 1799-1817, flyttade sedan till Kråkeryd
Johan Persson Sköld	född 1812, under åren 1733-1867
Karl Gustaf Krans	född 1845, soldat för Narbäck 1870-1898
Ernst Theodor Norén	född 1878, 1898-1914, bodde inte i Narbäck

Krans var den siste soldaten som bodde i Narbäcks soldattorp. Han var gift med Emma Matilda Åberg, född 1840. De hade åtta barn. År 1898 flyttade familjen till Visjö. Näste soldat för Narbäck blev Ernst Theodor Norén, född 1878. Han bodde dock inte på torpet men var skriven som soldat för Narbäck fram till 1914.

1899 kom Otto Ferdinand Forsander med hustru och fyra barn till Narbäck. Han står antecknad som arbetare. Det är troligt att de bodde i torpet. År 1900 flyttade han med sin familj till Visingsö.

Under något år, kanske 1900-1901, bodde Patrik Karlsson och hans familj på Narbäcks ägor, troligen i soldattorpet. Redan 1901 flyttade familjen till Lilla Krokek.

1902 kom arbetaren Johan August Johansson, född 1872 i Ölmstad, med hustru och fem barn till torpet. De bodde förmodligen i torpet fram till 1908. Då flyttade de till Visingsö.

Husen på soldattorpet stod kvar och Oskar Teodor Samuelsson (Oskar Sme), gift med Anna Palm från Porsarp, bodde där, fram till 1914. Efter att de flyttat revs torpstugan och flyttades till Jordstorp.

Torpet Fridhem nere vid vätterstranden tillkom troligen i slutet av 1860-talet. Det byggdes möjligen av den pensionerade soldaten Johan Persson Sköld i samband med att den nye soldaten Krans kommit. Sköld avled 1880

och hans efterlevande hustru Gustava Johansdotter och dottern Helga bodde kvar i torpet.

Gustava Johansdotter bodde kvar där till sin död 1906. Därefter kom f.d. livgr. Johan Lindberg med familj dit från Kopparps soldattorp. De bodde sedan där livet ut. Torpet finns fortfarande kvar och brukas idag som fritidshus och ägs av ättlingar till fam. Lindberg.

Det har berättats att Lindberg var en passionerad lakefiskare. Han hade enligt en sagesman så bråttom just vid detta bestyr att han inte hann lägga in snus själv, vilket därför fick göras av sönerna. Hans lakabusa köptes av Gösta Kall på 1940-talet.

Under senare delen av 1800-talet bodde utöver bondefamiljerna oftast också någon arbetarfamilj i Narbäck. Det är möjligt att dessa familjer bodde i anslutning till någon av gårdarna.

Kvarn vid bäcken

Vid vintertinget 1772 meddelade Per Persson att han anlagt en mjölkvarn till husbehov med ett par stenar vid bäcken på Narbäcks ägor. Han anhöll hos rätten om att denna kvarn skulle bli skattlagd och att rätten vidtog de mått och steg som för sådant erfordras.

Rätten meddelade att de skulle företa syn på kvarnen samt höra med grannarna innan man tog ställning i ärendet. Jag har inte funnit någon uppgift om hur det sedan gick, men vi kan gissa att kvarnen blev skattlagd. Kvarnen finns dessutom upptagen på 1825 års karta.

Emigrationen till Amerika

Även Narbäck har fått lämna bidrag till Amerika. Kanske mellan 5-10 personer har lämnat byn på detta sätt. Från torpet Fridhem emigrerade flera barn till Johan och Fina Lindberg.

Intressanta människoöden i Narbäck

Många intressanta människoöden finns att hämta ur byns historia. Jag vill nämna bara tre av dem, nämligen Sven Månsson, Anna Brita Persdotter och Maria Hansdotter.

Sven Månsson var storman i bygden på 1650- och 1660-talet. Han var nämndeman, sexman, ledamot av sockenstämman mm.

Anna Brita Persdotter var en ättling till Sven Månsson. Hon levde i Narbäck i början av 1800-talet. Hon råkade i svårigheter. I husförhörslängden beskrevs det som *oenighet i äktenskapet*.

Maria Hansdotter var hustru till ryttaren Sven Lundgren. Hon blev åtskilligt skandalomsusad. Det var förbjuden kärlek som var anledningen. Gästgivaren i Holkaberg var på något sätt inblandad. Läs mer om dessa människor längre fram i texten.

Övrigt om Narbäck

De farsoter och epidemier som gått över bygden har farit skonsamt fram med människorna i Narbäck. Pesten 1710-1711 skördade troligen inga offer. 1737 och 1773 var år med höga dödstal men Narbäck skonades även då. 1781 gick rödsoten hårt fram i bygden men Narbäck klarade sig undan.

1857 var det värsta året av alla. Då dog över 50 människor i Stavabygden, dock ingen i Narbäck.

Narbäck är ingen ursprunglig släktgård. Av de människor som idag bor i byn är Rune Andersson tredje generationen, alltsedan hans morfar, Fredrik Sjöberg i Kärr i Adelöv köpte gården omkring 1880. Under århundradena dessförinnan hade en annan släkt funnits i byn, troligen sedan början av 1600-talet och kanske ännu längre tillbaka. Ättlingar till Sven Månsson i Narbäck ägde både Narbäck, Holkaberg och Hårstorp under lång tid och var förmodligen en släkt med gott anseende. Se vidare i avsnittet Människorna i Narbäck.

Narbäck har inte varit någon särskilt folkrik by. Mer än tre bondefamiljer samt soldatfamilj och någon torparfamilj har inte samtidigt bott i byn. Kanske det högsta antalet människor i byn var i slutet av 1800-talet då omkring 30 personer bodde här.

På följande sidor har jag försökt att göra sammanställningar över de människor som bott i byn från år 1600-talets början och framåt.

Människorna i Narbäck

1600-talets uppgifter är magra och grundas till större delen på uppgifter ur mantalslängder, jordeböcker mm. De upptar som regel endast förnamn på husfadern. Övriga familjemedlemmar omnämns oftast inte. Jag har försökt att med domböckernas hjälp få fram lite mera uppgifter om 1600-talets människor i Narbäck. Men vi skall börja med Älvsborgs lösen från år 1571.

År	Namn mm	Källa
1571	Lasse (60 lod silver, 8½ lispund koppar, 2 oxar, 4 stutar, 5 kor, 3 ungnöt, 9 får, 3 svin och 1 häst).	Älvsb
1595	Sven i Narbäck är edgångsman, se domboken	
1606	Sven i Narbäck är nämndeman, se domboken	
1613	Sven	Älvsb
1614	Sven i Narbäck är vittne i Gränna rådstuga, se domboken	
1620	Sven (3 hästar, 2 oxar, 8 kor, 2 stutar, 14 får, 5 svin, 6 tunnors utsäde), där fanns även Anders, en inhyst man	BU
1621	Sven och Lasse (Lasse var möjligen en knekt)	RU
1622	Per Skomakare i Vadstena klagade till Sven i Narbäck, se domboken	
1627	Lasse, Sven och Torkil (?) (5 mantalsskrivna i byn)	M
1631	Sven (3 hästar, 1 oxe, 1 stut, 3 kor, 2 kvigor, 5 får, 8 getter, 3 tunnors utsäde)	M
-"	Lasse(2 hästar,1 stut,2 kor,1 kviga, 3 tunnors utsäde	"
1632-33	Lasse och Sven	"
1637	Sven	BU
1637	Sven och Lasse	RU
1638	Sven och Lasse	MU
1640	Sven	M/J
1641	Sven med hustru, Lasse med hustru	M
1643	Sven med hustru och piga, Lasse med hustru och piga	M

1645	Sven med hustru, Lasse med hustru och piga	M
1646	Sven med hustru, änkan med dotter	M
1647	Sven med hustru, änkan med dotter	M
1648	Sven m h Kerstin Jönsdotter, änkan Brita, Ingeborg L-dotter	M
1648	Sven Månsson	RU
1651	Sven, fyra mantalsskrivna personer	M
1652	Sven	J
1652	Jonas Svensson på Narbäcks plats, flyttat åt Östergötland, domboken	
1655	Sven med hustru Kerstin	J
1655	Sven i Narbäck nämndeman åren 1655- , se domboken,	
1655	Jon Larsson i Narbäck sålt sin farbroders del i Uppgränna, domboken	
1656	Jon Larsson i Narbäck mökränkt Ingrid i Målskog, se domboken	
1656	Stöld i Narbäcks gatugård under uttågen, se domboken	
1657	Arvid i Målskog bötar för att ha slagit Jon i Narbäck, se domboken,	
1657	Jon i Narbäck skall betala Ingrid Månsdotter, se <i>domboken</i>	
1657	Sockengränsen går i Narbäcken, Tykaberget, Blåhall, Rösten, Seglarö, Bråtarö, se domboken	
1658	Sven Månsson m h Kerstin, änkan ?, och son B. och dräng	J
1659	Sven Månsson och h Kerstin samt änkan	M
1659	Sven Månsson i Narbäck är ledamot av sockenstämman	
1660	Vigde:(Lars Larsson) i Narbäck med Jöns d Brita i Stava	K
1661	24 mars föddes Ingrid, Pers dotter i Narbäck	K
1662	Sven i Narbäck: Kolhult var skattlagt för 28 år sedan, se domboken	
1662	Sven i Narbäck får uppdrag av sockenstämman	
1666	Sven i Narbäck visar en attest rörande gästgiveriet, se domboken	
1667	Förbjöds änkan i Holkaberg att skjutsa söderifrån, se domboken	
1668	Dråparna från Alboga tog logi i Narbäck, se domboken	
1668	Sven Månsson i Narbäck är en av kyrkans sexmän. sock	
1669	dog Sven i Narbäck	
1670	Arvid i Narbäck anklagar Mårten Larsson för stöld, domboken	
1674	En stickvärja upphittad på vägen vid Narbäck, se domboken	
1675	Kerstin Pedersdotter i Narbäck klagade över sina söner, domboken	
1675	Arvid Svensson får behålla gästgiveriet i Narbäck, se domboken.	
1675	Arvid Svensson i Narbäck klagar över sina bröders ovilja, domboken	
1675	Sven	J
1677	Arvid i Narbäck i tvist om gästgiveriet, se domboken	
1678	Arvstvist i Narbäck, se domboken	
1678	Håkan i Kroken gav Jon Svensson i Narbäck en blånad, domboken	
1678	Drängen Erik Björnsson mökränkt Karin Svensdotter, se domboken	
1678	Arvid Svensson i Narbäck beklagar sig över missväxt, se domboken	
1679	Gästgivaren Arvid Svensson i Narbäck åtnjuter Lakarp, domboken	
1680	Isak Svens i Krogsery sköt sönder krogtavlan i Narbäck, domboken.	
1681	Arvid med hustru, Sven med hustru, Lisbeta	M
1682	Arvid med hustru, dr Anders, p Brita, Per m h, p Lisbeta	M
1685	Arvid och Per Svenssöner	J
1685	Gästgivaren Bryngelsson i Holkaberg klagade, se domboken	
1687	Arvid i Narbäck i tvist med fru Strömberg om två hästar, domboken,	
1687	Arvid i Narbäck bötar för svordom, se domboken	
1688	Arvid med hustru, p Maria, Per med hustru, dr Joen, p Sara M	
1688	Arvid i Narbäck bötar för att han använt annans häst, se domboken	

- 1689 Per med hustru, dr Joen, Lars, p Sigrid M
 1689 Arvid i Narbäck begär ersättning av Anders Skog, se domboken
 1690 Per med hustru, dr Anders, Joen, p Karin M
 1690 Hemmanet Lakarp är illa nedslitet, se domboken.
 1690 Tvist mellan Narbäck och Lakarp om en utmark, se domboken.
 1691 Per m h, d Anders, p Karin, svent.Nils Bongs hustru M
 1691 Hans Ravalldsson från Syllerstorp överfallen i Narbäck, se domboken
 1692 Per Jonsson i Gräsberg för 15 år sedan stulit i Narbäck se domboken
 1692 Erik Björnsson stulit nio djur i Narbäck, se domboken
 1692 Per Svensson, två brandskadade ekar, se domboken
 1693 Per m h, dr Anders, Lars, p Karin, svent.Nils Bong, hustrun, M
 1693 Per i Narbäck och en skadad liten ek, se domboken
 1694 Per m h, dr Anders, Lars, p Karin, svent. Nils Bong, hustrun M
 1694 Per i Narbäck friade sig med sexmannaed, se domboken
 1694 Tvist om utmark mellan Narbäck och Lakarp, se domboken
 1694 Jöns Månsson i Lakarp klagar på Per i Narbäck husröta, domboken
 1696 Per i Narbäck m.fl. försummat röjning på Omberg, se domboken
 1697 Skällsord och beskyllningar, se domboken
 1697 Jon Svensson i Brännåsen, tvist om arv från Narbäck, se domboken
 1699 Jöns Månsson oanständig mot Per i Narbäck, domboken

Älvsb = Älvsborgs lösen RU = roterings och utskrivningslängd
 J = Jordebok, M = mantalslängd, K = kyrkobok

Detta var Narbäck's äldsta uppgifter i tabellform. Jag skall här nedan kommentera ett och annat av tabellen.

Lasse i Narbäck

Lasse hette den man som år 1571 bodde i Narbäck, eller Narberg som denna skattelängd faktiskt kallar byn. Lasse var en förmögen man. Inte många ägde silver här i bygderna men Lasse i Narbäck hade 60 lod silver. Änkan i Åby hade 30 lod silver men i socknen i övrigt fanns ingen som kom upp i hälften.

Lasse i Narbäck deklarerade också för 8½ lispund koppar, två oxar, fyra stutar, fem kor, tre ungnöt, nio får, tre svin och en häst. Vem Lasse var vet vi inte.

Historien om Narbäck gör nu ett hopp i tiden fram till 1606. Då omtalar domboken att Sven i Narbäck var nämndeman. Han var nämndeman förmodligen fram till 1622.

Enligt 1620 års boskaps och utsädeslängd hade Sven i Narbäck tre hästar, två oxar, åtta kor, två stutar, 14 får, fem svin och sex tunnors utsäde. Redan i början av 1600-talet fanns här således 8-10 tunnland odlad åker, eftersom vi kan anta att några tunnland också låg i träda.

I en mantalslängd från 1627 möter oss i Narbäck återigen namnet Lasse. Det är troligen en annan Lasse. Då finns också en Sven här och det nämns att här fanns fyra mantalsskrivna personer i Narbäck.

Sven Månsson och Kerstin Pedersdotter i Narbäck

Sven Månsson (1600), bonde i Narbäck, nämndeman,

H Kerstin Pedersdotter - - - - ,

Barn: Torkel - - - - , bonde i Lakarp

Anders (1635), bonde i Hårstorp, nämndeman

Bengt (1640 ?), bonde i Stavreberg

Håkan (1631), bonde i Stava

Arvid, (1640 ?), Bonde i Narbäck, sedan i Erstorp

Per (1652), Bonde i Narbäck

Karin (1655)

Jon - - - - ,

1600-talets huvudperson i Stavabygden, var Sven Månsson. Han var nämndeman och uppräknas som sådan vid tingen under åren 1655 – 1666. Han var också sexman, dvs. han var en av de sex män som satt i sockenstämman. Han är ofta omnämnd i de protokoll från sockenstämman som finns bevarade från denna tid. Han dog troligen 1666 eller 1667. Den 10 juni 1667 uppges hans hustru vara änka, se domboken.

Vi vet inte när han föddes, kanske i slutet av 1500-talet. Han var möjligen gift flera gånger. Vi kan förmoda att denna släkt hade ett stort anseende i bygden. Det finns många frågor, mycket som är dunkelt om denna släkt. Som vanligt gick det bra för somliga släktmedlemmar men för andra gick det sämre.

Jag vill också påpeka att den Sven som fanns i Narbäck under 1600-talets första årtionden troligen var en annan Sven, också nämndeman men ändå inte den Sven Månsson som dog 1666 eller 1667. Denne, Sven d.ä. är omnämnd i en dombok i Vista härad redan 1594 som *Sven i Narbäck*. Exakt när Sven Månsson efterträdde Sven d.ä. är svårt att säga, liksom frågan huruvida de var släkt.

Sven fanns här redan 1622 enligt domboken från höstetinget den 2 oktober 1622 i Heda. Då klagade Per Skomakare, en borgare i Vadstena till Sven i Narbäck om en *bryggekittel*. Den hade Måns Kålstock i Kärr, hans hustrus förra man för några år sedan köpt av några tjuvar i Vadstena.

Tjuvarna, Barbrå Hans och Gunnar i Kasta i Dahls härad bekände sitt tjuveri. De hade stulit denna kittel från Per Skomakare, och sålt till Måns Kålstock, såväl som mycket annat.

Så eftersom Sven i Narbäck har tagit Måns Kålstocks änka till sin hustru dömdes han att betala kitteln och det övriga tjuvgodset.

Av denna dombok får vi veta att Sven i Narbäck gift sig med Måns Kålstocks änka i Kärr och att Måns köpt stulet gods av tjuvarna. Målet uppkom även vid tingen 1623 och då blev Jon Persson i Kasten i Dahls härad tilldömd femton lod silver från Sven i Narbäck. Det var värdet av det som tjuvarna hade stulit och Måns Kålstock möjligen fått del av.

Under 1630-talet och 1640-talet hittar jag inget i domböckerna om Narbäck. Vi får då se vad jordeböcker och mantalslängder kan berätta.

I en mantalslängd från 1631 möter oss återigen Sven och Lasse. Sven hade *tre hästar, en oxe, en stut, tre kor, två kvigor, fem får, åtta getter och åker till tre tunnors utsäde*. Lasse har *två hästar, en stut, två kor, en kviga och tre tunnors utsäde*. Det tycks vara så att dessa två, Lasse och Sven har

delat på gården. Därefter har Lasse tydligen lämnat jordelivet. Sven står ensam kvar som skriven för Narbäck. Sven heter Månsson i efternamn. Detta framgår av en militär längd från 1648.

Mantalslängd från 1645 visar att det fanns två mantalsskrivna i byn. Åren 1658 och 1659 upplyser en jordebok och en mantalslängd att i Narbäck bor Sven Månsson med hustru Kerstin samt änkan. Vi kan fråga oss om det möjligen är Lasses änka som fortfarande lever. Sven Månsson hade då också en son B och en dräng.

Vid vintertinget 1652 i Gränna, då bygden hörde till Visingsborgs grevskap, meddelades att Jonas Svensson på Narbäck's plats har flyttat åt Östergötland och han kunde därför inte fullgöra sin utsatta laggång om den skuld som Måns Haborsson på senaste ting påtalade.

Vid hösttinget den 11 september 1655 i Gränna framkom att Jon Larsson i Narbäck såväl på egna som på sina syskons vägnar *sålt sin faderbroders, Per Nilssons i Uppgränna, alla de delar de uti halva Dagsagården i Uppgränna för 20 riksdaler, och bekommer Måns Haborsson i Uppgränna Skata-Pers söner D--- och Nils med deras syster hava bekommit för en systerdel, var fjärde för i halva gården oxen om sju ??*.

Vid sommartinget i Gränna den 9 juni 1656 anklagades Jon Larsson i Narbäck för det han *hade mökränkt Ingrid i Möleskog, född av äkta säng, och vill henne intet äkta, sakfältes till 40 daler*

Vid samma ting klagade Anders i Öninge till Jöns i Hårstorp om att denne stulit en kappa och en skinnkjol från honom. Detta hade skett när han låg drucken och sov i Narbäck's gatugård under uttågen. Nämnden ansåg att stölden inte gick att bevisa. Anders i Öninge fick skaffa flera bevis. Här ser vi att Narbäck också var gästgivargård. Vi återkommer till detta lite längre fram.

Vid tinget 1657 klagade Jon i Narbäck till Arvid i Möleskog (Målskog i Gränna socken) för det han slog honom med ett yxhammarslag och högg honom ett hugg i huvudet. Därför sakfölldes Arvid i Möleskog för köttår till sex daler och för blånad till tre daler efter kapitel 10 i Sårmaalabalken med vilja. Jon klagade också till Per i Möleskog för det han slog honom en blånad. Så sakfältes Per i Möleskog till tre daler i treskiftes efter samma kapitel.

Vid tinget 1657 pålades Jon i Narbäck betala Ingrid Månsdotter i Målskog allt det som på loven återstår, nämligen *snörliv och huvudkläde, det han godvilligt lovade efterkomma*.

Vid tinget 1657 blev det fråga om var gränsen mellan Östergötlands och Jönköpings län gick. Särskilt gällde detta mellan Ödeshögs och Adelövs socknar. Frågan uppstod sedan Lars i Södra Bråten och Nils i Smedstorp i Ödeshögs socken klagat till Per i Folkarp i Adelövs socken om en fälla Per skulle ha huggit in på deras mark. Per i Folkarp svarade att han inte kan veta om det är ett stycke över sockengränsen.

Klagandena framkallade då Bengt i Havrekullen vilken efter avlagd ed vittnade att *sockenskillnaden går i Narbäcken, Tykaberg, Blåhall, Rösten, Seglarö och Bråtaro. Samma fälla är nordan Rösten in på Ödesjö sockens ägor. Håkan i Vantekulla hade samma tal. Nils i Bråten vittnade att för*

åtta år sedan höll bägge socknarna grannasyn på samma skillnad, då landet samma rågång hade,

Jöns i Angseryd klagade vid tinget 1659 till Jon i Porsarp om en ox som Jon lejt ut till honom men som Jöns inte kunde göra sitt vårarbete med. Jon svarade att Jöns kört oxen och att andra i Narbäck också kört oxen. Jöns ålades att betala oxen till Jon.

Tore i Kulhult klagade vid hösttinget i Gränna 1662 på en svedja som *Per i Tällekullen fällt vid Kulhults hägn och gärdesgård och menade sig vilja behålla dem. Per i Tällekullen svarade att innan Kulhult blev skattelagt hade han huggit svedjeland åt Jöns som då bodde i Tällekullen. Därför menade Per att Kulhult inte får hugga svedjeland på samma skog eftersom Kulhult är ett avgärda hemman och nyligen skattelagt. Tore i Kulhult påstod att Kulhult tidigare haft svedja på samma plats och framkallade som vittne Lars i Glasfall, en man över 60 år.*

Han berättade att för 50 år sedan hade Anders i Tällekullen en svedja på den platsen. Kulhult var då endast ett oskattlagt nybygge eller backstuva och hade sitt mulbete ihop med Tällekullen, dock inget hygge, men för 26 år sedan hade Jöns som då bodde i Tällekullen ett svedjeland på den tvistiga platsen. Med lov och sämja hade då Olof i Kulhult haft något litet med i samma svedja. Nämndemännen Sven i Narbäck och Nils i Bråten berättade att Kulhult var skattlagt för 26 år sedan. Rätten dömde Kulhult att endast med Tällekullen, som är odalhemman i skogen, åtnjuta den rättighet som Byggningsbalken 40 Cap. tillåter avgärda hemman.

Detta handlade om Kulhult men Sven i Narbäck var kallad som vittne. Han hade minnen från 26 år tillbaka i tiden. Sven var alltså i farten redan i mitten av 1630-talet. Han var också gästgivare från mitten av 1640-talet, se nedan.

Vid hösttinget i Gränna den 19 september 1666 presenterade Sven i Narbäck en attest av hauptmannen Lars Jonsson på Visingsborg. Av den framgick hur Sven i Narbäck och Joens änka i Holkaberg, hustru Elin, hade kommit överens om gästgiveriet. Det hade sedan 1654 hållits i Holkaberg, med alla de friheter som Holkaberg i egenskap av gästgiverihemman i 12 år åtnjutit. Änkan hade förklarat sig inte kunna uppehålla gästgiveriet ensam. Överenskommelsen innebar att Sven i Narbäck såsom förut, medan hans svåger Joen i Holkaberg levde, skall skjutsa alla vägfarande söderifrån och änkan i Holkaberg skjutsa alla som kommer norrifrån.

Änkan i Holkaberg hade nu genom sin unge fästman begärt att få behålla gästgiveriet ensam. Hon var således icke längre benägen att hålla deras tidigare överenskommelse. Sven i Narbäck var besvrad häröver, eftersom han *i över 20 års tid i svåraste tider och på de djupaste vägar svarat för de vägfarandes förplägnad och fortkomst och använt stora kostnader och möda.* Om detta vittnade Per i Krokek, Håkan i Kleven och Joen i Porsarp att Sven *haft halva gästgiveriet och mycket därpå kostat, samt intygar det vara omöjligt för Holkaberg ensamt när mycket folk reser, uppehålla gästgiveriet utan hjälp av Sven.* Häröver fick Sven tingsbevis.

Vid hösttinget i Gränna 1666 klagades på alla nya inkräktingar *i Öboskogen mellan Narbäcks lid och Qvistens lid, samt gamla Allmänningevä-*

gen vid sjön Vättern som icke är av urminnes hävd. Gärdesgårdarna skall i forna och gamla ställen insättas och sedan hållas och vara laga skillnader mellan de hemman som är belägna här, samt Öboskogen, att åboarna å samma hemman eller uppgrännabor ingalunda, vid laga böter skola eller må gärdesgårdar utlägga. Jämväl förbjudes allt svedjande på öboskogen, vid förlust av arbetet och laga böter såsom för åverkan gjord på annan mans ägor. Dessa förbemälte hemmans och uppgrännaboars urminnes hävd och rättigheter uti en och annor måtto alldeles oförkränkt och förbehållen vara. Detta var inte precis lättläst, men kanske förstår vi ändå innebörden i stort.

Efter 1675 är Sven Månssons söner, Arvid och Per ägare och brukare i Narbäck. Arvid är inte omnämnd efter 1690. Han gifte sig och flyttade till Erstorp, men dog strax därefter. En annan son, Anders Svensson, var bonde i Hårstorp. En annan släktråd gick till Stavreberg, en släktråd gick till Bankaby och en till Svenstorp i Heda. Troligen var också Håkan Svensson i Stava också en son till Sven Månsson.

Vid sommaringet i Gränna den 10 juni 1667 förbjöds Nils i Holkaberg att skjutsa vägfärande och resande som kom söderifrån. Greve Brahe hade förbjudit detta i brev den 30 januari och 10 mars 1667. Härav förstår vi att tvisten mellan Holkaberg och Narbäck om gästgiveriet fortsatte. Änkan i Narbäck skall ha halva gästgiveriet anges det. Härav förstår vi också att Sven i Narbäck är död och det blir änkan och söner som skall ta över.

Den 27 oktober 1668 hölls extra ting i Gränna. Ett dråp hade skett på landsvägen vid Alboga söder om Gränna. Där blev bonden Bengt Gunnarsson från Skäxbolet och hans son, Lars Bengtsson, överfallna när de kom ridande på hemväg från Gränna marknad. Förövarna kom undan på landsvägen norrut.

Nämndemannen Anders i Hårstorp kunde berätta att Jon i Narbäck sett tre personer, unga drängar, på väg norr ut. Dessa tre unga drängar hade också *lånat hus* vid gästgivargården i Narbäck. Drängen Arvid Svensson i Narbäck hade sett en av dessa tre personer, blodig om högra handen och upp till armbågen. Han hade på sig en svart vadmalsjacka, som varit nedsölad och oren. Denne uppgav också att hans häst hade stupat.

Arvid Svensson uppgav sig icke ha känt igen denna person eller hans sällskap. En soldat från Ödeshögs socken som samma natt låg i Narbäck kunde möjligen ha upplysningar att lämna i saken. Det framkom också att en av de resande kan ha haft sitt tillhåll i Boeryd i Åby socken. Tingsrätten hade inte mer att nämna i denna mörka sak just då. Målet uppsattes därför till rannsaking vid nästa ting.

Vid tinget den 7 november visste man vem dråparen var. Om själva händelsen framkom att bonden Bengt Gunnarsson kom i sällskap med sin son Lars Bengtsson. Vid Alboga bro slogs han för bröstet av en obekant person utan det ringaste tilltal, så att han stupade i gatan. Det var mörkt. Då ingrep hans son, Lars Bengtsson till faderns försvar. Han kastade den obekanta personen till marken under sig. Den obekante bad att få komma lös och lovade att inte skada dem.

Men när han blev lös gav han Lars ett sting i bröstet, ett sting i huvudet med en kniv att Lars nedföll död. Dråparen begav sig strax på flykten. Bengt Gunnarsson uppgav att han inte visste varifrån dråparen kom eller vart han for.

Dråparen flydde åt Östergötland. Grevskapets profoss, Johan Larsson fick den 31 oktober om aftonen fast på den eftersökte. Dråparen hette Peder Trulsson och var från Norrby i Högby socken, Göstrings härad. Han var född i Småland, i Linneryds socken men hade tjänat några år i Östergötland.

För en tid sedan var han i Småland och hade med sig i sällskap på återresan två personer från Sunnerbo härad, Peder Nilsson och Nils Larsson. De hade druckit i Hultarp, Skärstads socken, den 19 oktober på aftonen.

De följdes sedan åt på vägen åt Gränna. Peder Nilsson och Nils Larsson blev något efter hos sina hästar på vägen upp mot Alboga bro. Peder Trulsson tillstod att han med en påk stött Bengt Gunnarsson så att denne föll av hästen. Sonen, Lars Bengtsson, tryckte ned Peder Trulsson mot marken. Han blev sedan uppsläppt och då gav han Lars Bengtsson ett sting med en kniv i armen, nekar till att ha skadat honom till livet. Dråparen har därefter gått skogledes till Reaby, där hans bägge medföljande kom ifatt honom.

Hans *bägge saltbröder och följeslagare* gav till dådet varken råd eller samtycke. De följdes sedan åt upp till Östergötland. Klaganden påstår *att dråparen för sitt begångna överdådiga dråp och övervåld ute på stora landsvägen måste efter lag straffas*. Svaranden häremot *till sin undskyllan efter varjehanda lindring, förskoning eller benådning har intet att invända, sägande sig skola förstå vad han förmedelst sin överdådighet har förtjänt*.

Tingsrätten beslutade *att eftersom Peder Trulsson utan någon orsak, icke endast överfallit Bengt Gunnarsson och även hans son Lars Bengtsson, som rättmätigen försvarade sin fader, onödd och alldeles oträngd med kniv dräpt och ihjälskurit honom, har sedan dråparen kort därefter fängslats och framställts inför rätten*.

Tingsrätten kan därför icke värja dråparens liv, utan dömdes Peder Trulsson att giva liv för liv. Dock skall hans Höggrevliga Nådes Högborna Herr Per Brahe, greve till Wisingsborg, Sveriges Rikes Råd och drotz denna tingsrättens dom underställt.

Jag vet inte ännu vad greve Brahe beslutade i denna sak. Svaret finns i Landsarkivet i Vadstena.

Vid vintertinget i Gränna den 11 mars 1670 framträdde Arvid Svensson i Narbäck och beskyllde Mårten Larsson i Björstorp, Adelövs socken, för att ha stulit en stut i Narbäck förra hösten vid Britamässotiden. Mårten hade sedan slaktat stuten och kastat huden och talgen när stölden uppenbarades.

Mårten Larsson hade frivilligt erkänt stölden inför profossen Johan Larsson och Vigsten i Glassås. Stuten hade stulits i Lakarps gärde den 6 oktober 1669. Mårten har icke förut varit känd för tjuvnad. Stuten värderades till 20 daler silvermynt och Mårten dömdes att böta 3-dubbla värdet.

Peder i Kopparp framkom och sade sig ha gått i fullkomlig borgen för de böter som hans svåger Mårten Larsson ådömts. Peder skulle således betala stuten men vid tinget fyra år senare påstod sig Arvid i Narbäck ännu inte fått betalt. Tingsrätten pålade därför Peder i Kopparp att före midsommar betala skulden, vid vite.

På landsvägen mellan Narbäck och Holkaberg hittade Peder Björnsson i Kopparp den 15 januari 1674 en stickvärja. Den inlämnades till tinget. Under tre ting upplystes om fyndet men ingen ägare anmälde sig och vid tinget den 9 februari 1675 tilldömdes Peder Björnsson hittelön. Värjan värderades till sex daler silvermynt och därav skulle Peder erhålla två daler. Värjan överlämnades till hans Höggrevliga Nåde, Riksdrotsen.

Arvid Svensson i Narbäck

Arvid Svensson var son till Sven Månsson och Kerstin Pedersdotter i Narbäck. Hans äldre bröder, Anders, Håkan och Bengt, hade förmodligen lämnat föräldrahemmet i Narbäck när Sven Månsson avled i slutet av 1666 eller i början av 1667. Tre bröder var då kvar hemma i Narbäck, Arvid, Peter och Jon.

Arvid fick då rollen att ta över gården i Narbäck och även halva gästgiveriet. Arvid var gift men hustruns namn är icke känt. Hustrun har troligen avlidit före 1688. Han hade dock svårt att dra jämnt med sina bröder. Det blev åtskilliga tingsbesök. Här följer en serie av utdrag ur domböckerna som visar hans kontroverser med bröderna, med modern och med grannarna.

Vid vintertinget den 9 februari 1675 i Gränna framvisades hans höggrevliga nådes brev daterat Visingsborg den 29 april 1674. Enligt detta *tillåtes Arvid Svensson i Narbäck efter sin moders död behålla halva gästgiveriet emot Holkabergs åbonde, likmätigt förra nådiga brevet daterat 10 maj 1667. Dessutom beviljas han av hans Höggrevl. Nådigt för avgående utskylder, odriven få bruka Narbäckens hemman så länge han härför förmår skatta, samt gästgiveriet behörigen uppehålla.*

Detta var direkt saxat ur domboken. Vi ser här att Arvid Svensson gått händelserna i förväg. Hans moder, Kerstin Pedersdotter i Narbäck, var nämligen ännu inte död. Dessutom var det oenigheter inom familjen. Detta framkom vid nästa ting i Gränna, den 22 april 1675, enligt följande:

Den åldriga änkan, hustrun Kerstin Pedersdotter i Narbäck, framlade inför rätten en klagoskrift emot sin son Arvid Svensson. Den innehöll att Arvid hade slagits med sin broder Peder i april. Då hade deras moder gått emellan för att skilja dem åt. Så hade också inhysesmannen Lars Olofsson i Lakarp och hustru Brita Jönsdotter i Narbäck, nu bägge frånvarande. Därvid hade Arvid stött sin moder så att hon fick en blånad i ansiktet och en på låret. Arvid nekade helt till att ha stött sin moder. Han medgav att eftersom hans broder Peder mot Arvids vilja uttog korn att ge hästarna, kom de till att slåss med varandra.

Då hade modern med Lars i Lakarp och hustru Brita skilt dem åt. Hustru Kerstin förklarade därefter att hon egentligen inte vet hur eller av vem hon fick sin blånad i ansiktet och på låret när hon tog fred mellan sina bägge söner.

Hustru Kerstin uppgav att hennes son Arvid i juli 1672 i *Narbäckensängen stött omkull henne och kallat henne vid otjänligt namn. Härtill nekade Arvid mycket hårt. Hustru Kerstin hänvisade till att hennes dåvarande legopiga, nu boendes i Boget i Gränna socken kunde vittna om detta.* Denna kvinna,

hustru Elin Fulmosdotter, var inte närvarande vid tinget. Därför kallades hon och Lars Olofsson i Lakarp samt hustru Brita i Narbäck till nästa ting.

Arvid Svensson påstod att hans äldre bröder, Anders i Hårstorp och Bengt i Stavreberg av ondska, hat och ovilja *hade uppeggat och lockat deras ålderstigna mor att påföra honom sådana beskyllningar och klagomål*. Det hade de gjort efter att de fått höra att Arvid efter sin moders död skulle få tillträda bruket i Narbäck och fri från skatter besitta detta hemman samt åtnjuta halva gästgiveriet med Holkaberg.

De hade då inbillat sin moder att om hon på något sätt kunde bringa Arvid uti olägenhet och på obestånd skulle hennes yngsta söner få behålla hemmanet efter moderns död.

Härtill nekade Anders och Bengt, men Arvid försökte bevisa sitt påstående. Han hävdade att hans bröder varit på Visingsborg två gånger i år och försökt få hans höggrevliga nåde att återkalla beslutet.

Av domböckerna framgår att Arvid hade svårt att dra jämnt med sin hemmavarande broder, Per Svensson. Per hade klagat inför tinget 1675 att hans broder Arvid använt skällsord mot honom. Tingsrätten pålade då Per att bevisa detta på nästa ting, *om han så gitter*. Vid tinget samma år sattes också vite mellan Arvid och Per i Narbäck samt Bengt i Stavreberg, Anders i Hårstorp och Håkan i Stava, att *vilken den andre i ord eller gärningar kväljer skall ha förbrutit 40 daler*.

Vid tinget den 27 september 1675 i Gränna upptogs målet mellan Kerstin Pedersdotter och hennes son Arvid. Hon hade påstått att Arvid tillfogat henne en blånad i ansiktet och en på låret. Arvid nekade även då till denna anklagelse. De åberopade vittnena, Lars Olofsson i Lakarp, hustru Brita i Narbäck och hustrun Elin Fulmosdotter var inte heller då närvarande. Det var inte heller hustrun Kerstin i Narbäck. Men i en skrift uppgav *hon att hon själv var vållande samt att hon väl åsämjas med sin son Arvid*.

Vid tinget i Gränna den 1 februari 1676 togs trätan upp igen. Rätten konstaterade att änkan hustru Kerstin Persdotter anklagat sin son Arvid för att han *med stötande och annan otidighet förhållit sig mot henne, både i april förra året som också i juli 1672*. Arvid nekade alldeles. Flera vittnen har hörts inför rätten, nämligen hustru Elin Fulmosdotter i Boget, Lars Olofsson i Lakarp och hustrun Brita Jönsdotter i Narbäck.

Vid tinget den 29 maj 1676 tog rätten för fjärde gången upp målet. Frågan var varför Kerstin Pedersdotter i Narbäck beskyllt sin son. Hon hade nu via komministern i Ödeshög uppgivit att hon *av hastig obetänksamhet, långsam sjukdom och ålderdoms svaghet beklagat sig*.

Länsmannen Peder i Bankaby hade efter Rättens befallning befallt Lars i Lakarp och hustru Brita i Narbäck att inställa sig och vittna i saken. De skulle ha god kännedom om vad som hänt. Men de hade svarat att de inget vet i saken.

Rätten beslutade därför att Arvid Svensson icke kunde tilltalas, såvida icke högre och bättre skäl skulle framkomma. Så slutade familjeträtan för denna gången.

Gästgiveriet var även fortsättningsvis en orsak till träta mellan Narbäck och Holkaberg. Vid tinget den 29 maj 1676 förbjöds Nils Bryngelsson i

Holkaberg vid 40 daler silvermynt, att tillfoga Arvid Svensson något förfång och intrång i hans gästgiveri.

Något klagomål ytterligare hade tydligen förekommit mot Arvid Svensson i Narbäck. Rätten förkunnade därför att om någon kände till att Arvid på *varjehanda sätt sig förgripit eller otillbörligen förhållit, den ville sådant angiva*. Men både nämnden och tingsallmogen kunde ge Arvid Svensson goda vitsord.

Om vi nu har tröttnat på att läsa om gästgiveriet måst vi ändå ta med detta ytterligare något. Vid tinget den 8 juni 1677 beklagade sig Arvid Svensson i Narbäck över Nils Bryngelsson i Holkaberg för att denne gått emot Riksdrotsens brev av den 29 april 1674. Mot det förbud vid 40 daler straff hade han åtskilliga gånger skjutsat vägfarande som kom söderifrån.

Bryngelsson uppgav sig inte kunna råda för detta emedan de vägfarande redan farit förbi Narbäck och till Holkaberg. Då ville de inte vända tillbaka till Narbäck. Han tillstod att han för fem veckor sedan, mot förbudet, skjutsade välborne Tresbjörns fora, förutom flera. Han bekände också att han inte endast skjutsat med sina egna hästar utan också med sina grannars hästar från Stava och från Munkeryd.

Rättens resolution blev att Nils Bryngelsson i Holkaberg skall plikta 40 daler, med varning att han inte framdeles skall göra så.

Tydligen förekom något mera än bara resonemang mellan Arvid i Narbäck och Nils i Holkaberg. Vid tinget 1677 dömdes Arvid *för löchtande emot Nils i Holkaberg* till 12 öre i böter efter Tingsmålalbalkens 43 kapitel. Vad ”löchtande” är för något kan vi bara gissa.

Vid samma ting förklarade Nils Bryngelsson att vägfarande skyr Narbäckes gästgivargård och inte vill dit, eftersom de där mister sina saker. Han pålades därför att på nästa ting bevisa detta påstående. Tingsrätten förbjöd samtidigt Arvid i Narbäck vid 40 daler i vite att tillfoga Nils i Holkaberg något intrång i sitt gästgiveri, sålunda att han utan hans vilja skjutsar någon vägfarande som kommer norr ifrån.

Vid hösttinget den 28 september 1677 anklagades Nils Bryngelsson i Holkaberg för äreröriga skällsord mot Arvid i Narbäck.

Håkan i Krokek fälldes 1678 för att ha givit Jon Svensson i Narbäck en blånad till tre daler i treskiftes.

Vid tinget i Gränna den 1 mars 1678 *förordnades befallningsmannen Anders Skog, länsmannen Peder Andersson i Bankaby, Måns i Erstorp, Jöns Nilsson i Uppgränna samt Peder i Tällekullen att den 26 mars 1678 att lagligen jämka ett tvistigt arv mellan avlidne Sven Månssons och hustrun Kerstin Pedersdotters samtliga barn och arvingar*.

Stridigheterna mellan Arvid Svensson i Narbäck och Nils Bryngelsson i Holkaberg hade av allt att döma fortsatt. Vid vintertinget 1678 den 1 och 2 mars i Gränna framlämnade pastorn i Åby, Eschillis Fabricius en förlikning av den 24 februari 1678 mellan de båda parterna efter *de långa stridigheter som varit dem emellan. Förlikningen stadfästes inför rätten med parternas handslag*.

Denna förlikning tillkom på *hans höggrevliga nådes högborne hr Riksdrotsens hr greve Per Brahes* skriftliga befallning till pastor Eschillus Fabricius.

Hustrun Elin Andersdotter i Gyllinge Hybbeln hade krävt Arvid i Narbäck på två par oxar, en gryta, ett silverstop, två silverskedar och en vadmalsklädning samt 10 daler i ryttarlön. Detta hade hennes son, ryttaren Bengt Nilsson lämnat till Arvid i förvaring när han för två år sedan reste till Skåne. Arvid var då skyldig honom ryttarlönen. Arvid i Narbäck förnekade all skuld och eftersom Elin Andersdotter inte kunde bevisa något friades Arvid i Narbäck av rätten.

Vid tinget i Gränna den 23 september 1678 anklagades drängen Erik Björnsson i Narbäck för att han mökränkt Karin Svensdotter i Narbäck. Hon var *född av ärliga föräldrar och laggillt säng*. Konan erkände frivilligt att hon haft lägerskap med drängen i snart ett halvt års tid. Hon hade fött barn i maj 1678. Hennes målsman var Håkan Svensson i Stava. Drängen nekade först att gifta sig med henne.

Han övertalades så att han *frivilligt med handsträckning till henne och hennes målsman sade sig vilja gifta sig med henne om hans morbroder Tore Larsson i Kulhult medgav detta*. Om Erik Björnsson kommer vi längre fram att läsa mera.

Vid samma ting beklagade sig gästgivaren Arvid Svensson i Narbäck över den svåra missväxt han i år haft på säd. Han kan inte längre försörja sig och sitt husfolk och än mindre lämna vederbörlig förplägnad till vägfarande. Han ville därför ha möjlighet att upphandla sig spannmål för gästgiveriets räkning. Peder i Tällekullen, Måns i Erstorp samt grannarna Måns i Kopparp och Jon i Porsarp intygade Arvids uppgifter. Det tillades att denne är gästgivare utmed den stora stråkvägen. Det framgår också att missväxten orsakat brist på utsäde och att åkrar var osådda och beväxta med ogräs.

Vid tinget den 24 mars 1679 i Gränna levererade Arvid i Narbäck inför rätten en daler kopparmynt till Anders i Haddåsen för ett silverbälte om 15 lod som Arvid i *Anderses* samtycke fått i betalning av Peder i Kopparp.

Bengt i Stavreberg, Håkan i Stava samt Arvid och Peder i Narbäck hade hösten 1678 givit Måns i Kopparp sex daler silvermynt i resepenningar. Måns skulle på sina egna och på deras vägnar resa till Stockholm för att anhålla av riksdrotsen förlängning på deras friheter från rustningarna år 1676. Detta medförde dock inte något för dem positivt resultat. Därtill lär greven sagt att Måns i Kopparp skulle återleverera dem de resepenningar de utgivit.

Måns i Kopparp berättade att han på deras begäran reste till Stockholm och där gjort det bästa han kunnat. Måns kunde själv icke råda över att hans ansökan blev avslagen. Han blev själv i detta ärende olycklig och har haft lika stor möda och kostnad uti den långa resan. Han menade att hans Grevliga Nåde icke hade lämnat honom ohörd.

Rätten beslutade att Måns kunde behålla pengarna.

Vid sommartinget den 27 maj 1679 i Gränna beslutades att gästgivaren i Narbäck för Kronans skjutsfärder fritt skulle få åtnjuta hemmanet Lakarp.

Detta hemman Lakarp skulle icke besväras med andra skjutsresor och styckebesvär, *utan skäligen förskonas, med mindre högsta nöden sådant fordra skulle.*

Vid tinget 1680 stod *löskekonan* Ingeborg Mårtensdotter från Aleryd i Åby socken inför rätten. Hon hävdade att den ogifte skomakaren Måns Petersson från Smedstorp haft lägersmål med henne i Porsarp 14 dagar före midsommaren 1678. Hon födde sedan barn 14 dagar före vårfrudagen i fastan 1679. Skomakaren förnekade detta lägersmål.

Han tillstod dock att han vid samma tid som *konan* blivit havande, varit i Porsarp under fyra nätter, men icke legat i samma stuga som *konan*. *Konan* förlitade sig på hustru Karin Jonsdotter i Narbäck samt pigan Margareta Bengtsdotter i Mark, och skomakarepojken Måns Pedersson i Smedstorp. Läs mera om detta under Porsarp.

Borgaren Lars Jonsson i Jönköping hade hösten 1679 lämnat 10 daler silvermynt till Arvid Svensson i Narbäck för att denne skulle köpa spannmål i Östergötland efter markegångstaxa. Arvid hade lovat honom att leverera säden i Jönköping men sedan hade Arvid inte avhört. Lars Jonsson krävde därför vid tinget 1680 att få pengarna tillbaka.

Arvid Svensson i Narbäck berättade att det varit svårt att köpa säd men att han hade köpt men att han av egna medel fått tillägga sju daler silvermynt. Han kunde nu leverera säden om så önskades. Rätten dömde Arvid i Narbäck att återbetala pengarna till Lars Jonsson samt därutöver också 24 öre för hans besvär.

Vid tinget i Heda den 20 januari 1680 hade gästgivaren Arvid Svensson i Narbäck instämt Per Bengtsson i Jättingstad rörande en skuldfordran. Per Bengtsson förnekade skulden men rätten fastslog att han skulle betala skulden.

Vid tinget i Heda den 16 september 1681 hade länsmannen Harald Arvidsson instämt Isak Svensson i Kroxeryd för det att denne sönderskjutit krögaretavlan i Narbäck. Han dömdes att böta tre daler.

Vid samma ting varnades allmogen för att utföra skjutsningar eller på annat sätt inkräkta i den verksamhet som gästgivarna i Narbäck och Holkaberg hade att sköta. Det var de båda gästgivarna själva som vid tinget klagat över intrång i deras verksamhet.

Vid hösttinget den 17 oktober 1687 klagade gästgivaren Nils Bryngelsen i Holkaberg. Hans klagomål gällde att *åtskilliga grannar och särskilt åboarna i Narbäck säljer öl samt förplägnad vid skjutsningarna*. Detta medför skada för honom som förordnad gästgivare.

Därför upplästes Gästgivareförordningen vederbörande till efterrättelse, vid förbud, vid 40 daler silvermynt *det ingen må understå sig att däremot inkräkta, skolandes han allena vara förtänt att åtminstone själv hålla åtta goda hästar för den resande, varmed han såväl till Ödeshög som till Gränna skall skjutsa, på såväl goda som onda vägar. Dessutom förordnas det honom att till hjälp under gästgiveriet ha Stava slottskronohemman och Porsarp. Dessa hemmans åboar böra när de av gästgivaren blir tillsagda och anvisade icke undandraga sig att befordra den resande vid plikt av 40 daler silvermynt. Som gästgivaren Nils icke har flera än dessa två hemman*

under gästgiveriet till hjälp, alltså önskar han att de måtte bli förskonade från kronoskjutsningar, det herr hauptman lovade.

Vid samma höstting kom för rätten generalmajorskan, fru Brita Sofia Strömbergs fullmäktige, Daniel Andersson med skriftlig fullmakt. Han klagade till Arvid Svensson i Narbäck över två hästar som fru Strömberg 1685 vid sin uppresa till Stockholm lämnade hos honom i Narbäck. Det hade överenskommit att Arvid skulle lämna dem till gästgivaren i Gränna. De skulle där avhämtas av hennes bönder i Reaby.

Arvid har icke fullgjort detta utan behållit hästarna och använt dem i skjutsningarna i mer än två år. Därför yrkades att Arvid måtte betala dem med 24 daler silvermynt samt plikta för att han olovligt brukat dem, både i gästgiveriet och i åkerbruket. I detta ärende hade inkommit en skrivelse, ur vilken vi hämtar följande:

Då vi 1685 några dagar före Bartholomeidag var stadda på en resa åt Stockholm med generalmajorskan Strömberg och vi kom efter en längre dag till gästgivaren Arvid i Narbäck, där vi hade middag. Då bad fru majorskan honom mottaga tvenne hästskreatur, dem han ville ta med sig till Ödesjö, att hans gosse måtte få ta dem med sig tillbaka igen, och att gästgivaren sedan ville om söndagsmorgonen ta dem till Gränna gästgivargård, där hennes åboar i Reaby skulle hämta dem. Då lovade bemälde gästgivare att dessa hästar skulle tas med till Gränna dagen därefter, vilket jag med egen hand bekräftar.

Ytterligare två skrivelser hade inkommit från andra personer i generalmajorskans förnäma resesällskap. Vi kan konstatera att på landsvägen färdades vid denna tid åtskilligt av Sveriges societet. Hur gick det då för hästarna, och för Arvid i Narbäck i denna sak?

Arvid i Narbäck nekade helt och hävdade att påståendena måtte bevisas och att de som påstår sådant måtte plikta. Han mottog hästarna utan villkor och har aldrig lovat att sända dem till Gränna. Hästarna dög inget till. De har fått gå i Narbäck. Det blev ett stort mål av detta.

Arvid dömdes till böter för svordom. Om svordomarna rörde sig om denna sak är osäkert. Målet uppsköts därefter till nästa ting för att inkalla vittnen. De vittnen som då kallats och infunnit sig ansågs av Arvid jäviga. Det blev därför ett särskilt mål om just detta. Nils Bryngelsson i Holkaberg var ett av vittnena. Han intygade att Arvid använt sig av hästarna. Hur fortsättningen av målet gick är svårt att redogöra för. Slutet blev att Arvid fick böta för att han använt sig av annans häst.

Arvid i Narbäck besvarade sig 1688 över att befallningsmannen Skog i Kushult inte betalat honom för utförd skjuts och förtäring för ett antal personer som han beställt skjuts och förtäring för. Skog begärde att Arvid skulle visa resenärens kvittens. Denna kvittens hade tydligen förkommit. Länsmannen sade att han sett denna kvittens och haft den hos sig någon tid. Rätten ålade Arvid i Narbäck att till nästa ting införskaffa kvittensen på nämnda skjutsar och förtäring. Saken kom upp på hösttinget men kvittensen hade inte kunnat anträffas.

Befallningsmannen Jonas Wahlberg inlämnade vid sommaringet i Åby 1689 en skrift rörande hemmanet Lakarp. Hemmanet är till hus och ägor illa medfaret. Lakarp har under åtskilliga år brukats under Narbäck och det var detta som troligen låg till grund för skrivelsen. Det blev inget beslut i målet. Det är möjligt att Lakarp här höll på att försvinna som egen gård. Det är troligt att befallningsmannen ur samhällets synpunkt och ur skattesynpunkter ville ha en uppräckning av Lakarp.

Detta var det sista mål vid rätten som Arvid i Narbäck förekom i. Han gifte sig omkring 1688-89 med Karin Jonsdotter i Erstorp och flyttade dit. Hans yngre broder, Per Svensson tog över Narbäck. Det kan tilläggas att Karin Jonsdotter i Erstorp redan 1694 är omnämnd som änka. Möjligen har Arvid Svensson dött redan före mitten av 1692. Då började nämligen kyrkoböcker föras i Ödeshög. Någon anteckning om honom finns inte i kyrkoböckerna.

Arvid Svensson i Narbäck var en ganska stridbar och processglad person. Många människor var han i process med. Han blev inte särskilt gammal. Han dog förmodligen i 50-årsåldern. Om han varit mera saktmodig hade han kanske levat lite längre?

Arvid hade en god konkurrent vad gällde antal processer och tingsbesök, nämligen Jöns Månsson i Lakarp. De levde inte samtidigt. De behövde inte processa med varandra. Det hade säkerligen givit ytterligare flera mål vid häradsrätten.

Per Svensson	1652, bonde och son till Sven Månsson i Narbäck
Kerstin Jonsdotter	----
Barn: Kerstin	1676, gift 1697 med Knut Svensson i Munkeryd
Maria	1681, gift 1705 med rusth Peter Persson i Bankaby
Karin	1686, död 1701, se nedan

Per Svensson var bonde i Narbäck efter sin fader, Sven Månsson, dock med en period där Pers äldre broder Arvid spelade en dominerande roll. Från slutet av 1680-talet var Per ensam bonde i Narbäck. Bakgrunden för hans hustru, Kerstin Jonsdotter, känner vi inte. Men hon var syster till Elin Jonsdotter i Hårstorp, gift med Per Svenssons broder, Anders Svensson. Möjligen kan vi gissa att deras bakgrund var nere på slätten, kanske Rogslösa, ty just Rogslösa skymtar ibland i handlingarna.

Dottern Karin dog 1701 och här återges anteckningarna direkt ur kyrkoboken:

Den 25 december 1701 dog Per Svenssons dotter Karin i Narbäck. Hon, sjuknade tio dagar före jul. Hon var snäll, flitig och gudfruktig i sin kristendomsfostran som fortsatte med bönen in i döden, och dog 15 år gammal.

Per Svensson dog 1 maj 1705. Han hade varit gift i 28 år och haft med sin hustru Kerstin Joensdotter 11 barn. Alla dessa känner vi inte till namn eller födelseår. Efter 1705 har vi inte så mycket uppgifter om familjen. De är dopvittnen i bygden men i övrigt finns inte särskilt mycket känt. Kerstin Jonsdotter stod som ägare till Narbäck.

I domböckerna har jag funnit ett antal mål som handlar om Narbäck under Per Svenssons tid. Det är tvister med grannarna, olovliga ekehyggen, arvsfrågor och annat.

Vid hösttinget i Åby den 1 oktober 1691 anklagade nämndemannen Hans Rafvaldsson i Syllerstorp ryttaren Lars Jonsson i Erstorp för att denne överfallit honom i Narbäck. Hans Rafvaldsson var i sällskap med hejderidaren Staffan Christophersson samt nämndemännen Jöns Jonsson i Haningetorp och Lars Nilsson från Stubben.

De hade varit i Porsarp för att syna ett olovligt ekehygge. På hemvägen gick de in i Narbäck för att fråga om ett ekehygge i Lakarp. Där inne satt Lars Jonsson och flera andra personer. Hejderidaren skulle där röka en pipa tobak. Lars Jonsson kallade därvid Hans för en skälm och drog värjan för att hugga Hans.

Lars i Stubben fattade Lars Jonsson i armen och förhindrade hugget. Hans blev av kvinnorna i huset uttryckt genom en kammardörr och gick därifrån till Holkaberg.

Ryttaren Lars nekade till alltihop. Som vittnen framkallades hejderidaren Staffan Christophersson och nämndemännen Jöns Jonsson i Haningetorp och Lars Nilsson i Stubben. Staffan berättade att när de kom till Narbäck satt där ryttaren Lars med flera andra där inne före oss.

Innan vi hade smakat något sade denne ryttare Lars något till Hans i Syllerstorp och kallade honom för en skälm, drog sin värja och skulle hugga mot honom. Lars i Stubben lyckades förhindra hugget, annars hade Hans blivit sårad.

Hans fick tag under armarna på ryttaren och de föll omkull på golvet. Vi fick dem isär och då fick kvinnfolken ut Hans genom en kammardörr. Ryttaren sprang efter men Hans gick vidare. De övriga lämnar ungefär lika uppgifter.

Lars erkände då och sade att när Per i Narbäck satt och talade med Hans om synen i Ödeshög, då sade jag: *Hans syntet intet så väl där. Och då blev Hans ond*. Rätten dömde ryttaren Lars till böter.

Vi ser här hur det på den tiden kunde gå till på en gästgivargård. Vi kan anta att sprit var med i bilden.

Erik Björnsson har vi mött tidigare i denna berättelse. Han var dräng i Narbäck 1678 och hade då lägersmål med Karin Svensdotter. Han ville inte gifta sig med henne, men efter övertalning gjorde han detta. Nu skall vi möta honom igen och då var han anklagad för boskapsstölder. Jag har tagit med alla stölderna för att det då blir ett bättre sammanhang i händelserna.

Boskapsstölder

Vid tinget den 17 januari 1692 i Åby åtalade länsmannen Harald Arvidsson tjuven Erik Björnsson. Denne hade förts till tinget från Vadstena slotts-fängelse. Han var misstänkt för tjuvnad såväl här i häradet som i Småland, enligt följande:

- 1) *inkom fältväbeln Sven Jakobsson Trana från Långliden i Gränna socken och klagade över att Erik från honom för ungefär 2½ år sedan stulit en kviga, tre år gammal, samt en häst vid sistlidna Bartholomeitid, vilken han köpt av en granne Johan Berg för sju daler silvermynt. Tjuven Erik*

- tillstod sig ha stulit kvigan och sålt den till sin husbonde, rusthållaren Hans Esbjörnsson i Råby för 10 daler kopparmynt, men nekade helt till hästen.
- 2) Bonden Lars Månsson i Vendelstorp påstod att Erik från honom sistlidne sommar mellan pingst och midsommar stulit en nytämjd svart stut, ungefär fem år gammal. Erik Björsson bekände att han stulit den. Han sålde den sedan till sin styvfader, Per Jonsson på Gräsbergs ägor, för 10 daler kopparmynt. Per Jonsson tillfrågades om han inte borde misstänkt att stuten var stulen. Per nekade till detta och sade att han sålt stuten till Per i Fagerhult för sex daler kopparmynt samt ett spann råg. Lars Månsson i Vendelstorp hävdade vidare att Erik vid samma tillfälle också från honom stulit en svartjälmet kviga, fyra år gammal, som Erik sedan sålt till Anders i Kulltorp.
 - 3) Tjuven Erik tillstod också att han den tiden stulit en brun ko, som tillhörde hustru Ingiäl i Gränna stad. Denna ko gav sedan Erik till ryttmästaren på Lindekullen som städja för Tuna gård.
 - 4) Lars Persson i Kvarntorp i Gränna socken klagade och sade att Erik från honom 8 dagar före sistlidna Bartholomei stulit en kviga om 2½ år. Erik erkände detta uppgav att han sedan sålt den till salig Grötters änka i Ödesjö by.
 - 5) Anders Månsson i Folkarp i Adelövs socken hävdade att Erik från honom sistlidna Olofsmässa stulit en stut om tre år. Erik bekände sig ha tagit den och uppgav att den nu är hos Lars i Skog.
 - 6) Så tillstod tjuven på tillfrågan att han för något mer än två år sedan stulit en vit och svartfläckig kviga från torparen Per Jonsson i Getingaryd och att samma kviga nu är skälleko i Tuna.
 - 7) Bonden Bengt Andersson i Ulfsbo och Adelövs socken klagade också och sade att Erik i fjol vid Brittmässa från honom stulit en vitryggig stut om tre år, som Erik bekände sig ha tagit och uppgav att den stuten numera är till forning hos Anders i Gumby.
 - 8) Hustrun Elin Jonsdotter i Graven i Adelövs socken klagade över att Erik från henne stulit en stut och en kviga, bägge rödbrokiga, vartill Erik helt nekade.
 - 9) Soldaten Nils Persson i Uppgränna by uppgav att Erik från honom vid sistlidna Bartholomeitid stulit en svart kviga om fyra år. Erik tillstod sig ha stulit kvigan och slaktat den i skogen. Erik sade sig ha en fjolkalv i Tuna som Nils kan få. Nils sade sig vara nöjd därmed, eftersom tjuven inget annat hade.
 - 10) Tjuven Eriks styvfader, Per Jonsson på Gräsbergs ägor, förmanades allvarligen att bekänna vad han visste om sin styvsons tjuverier och om han icke varit med honom på något ställe eller kanske rått honom. Per nekade först men sedan bekände han sig gråtande att han har bedragit mig därtill. Häradshövdingen uppmanade Per att bekänna, varefter Per bekände sig ha varit med två gånger, i Vendelstorp i höstas där de stal en stut och den tog sedan Lars igen. Sedan tog de tre får hos Sven i Aleyryd. Två av dem sålde de till Per i Fagerhult. Det tredje var en bagge och den slaktade de och tog halvparten vardera. Per nekade till att ha varit med om mera. Men han berättade att under våren i fjol kom Erik hem med en röd och vitstjärnig stut som han sade sig ha köpt av en grännabo. Men Per trodde ändå att den var stulen. Han bad Erik akta

sig för sådant. Nils i Östra Haddåsen köpte stuten och sålde den sedan till Jöns i Gyllinge för ½ tunna säd och 1 (skålpund?) kött. Sedan om hösten hade Erik en svart och vitfläckig kviga, som han sade sig be-
kommit av hustru Ingrid i Skog. Denna kviga är nu skälleko i Tuna.

Sedan inkom ock följande häradsbor och klagade över att dessa tjuvar också stulit från dem åtskilliga kreatur, såsom:

- 11) Gamle länsmannen Per Andersson i Bankaby klagade över att Erik Björsson från honom stulit en tjur om 2½ år, en kviga om 3½ år samt två ungfår, det ena var en bagge med hans märke under ena örat inskuret. Tjuven Erik tillstod sig ha stulit tjuren och sålt den till en borgare i Gränna vid namn Nils Schierling för 7½ daler kopparmynt. Han bekände sig också ha stulit kvigan men att länsman redan fått betalt för denna. Några får vill han inte bekänna.
- 12) Framsades åter tjuven Eriks styvfader, Per Jonsson på Gräsbergs ägor. Han förmanades allvarligt att som rätten nogsamt kan se och pröva det han stulit mera. Omsider svarade han att han för ungefär 15 år sedan ihop med soldaten Håkan i Gåsabol stulit hos salig hustrun Kerstin i Narbäck två stycken barkade hudar och fyra barkade skinn. Därav tog de hälften vardera och sedan när jag var borta kom min bror, Nils Jonsson i Stora Moliden till min hustru och tog hudar och ett skinn. Jag fick en halv tunna korn. Skinnen lät jag göra skor av.
- 13) Per Jonsson bekände också att han tillika med sin styvson Erik i Tuna i fjol somras stulit en kviga om 3½ år hos Per Gullring i Öna och nu är i Tuna, som Erik också tillstod.
- 14) Per Jonsson sade också att hans styvson Erik i Tuna tillika med Pers son Peter i Fagerhult stulit en sugga i höstas från änkan hustru Elin Jonsdotter i Tingstad, och de gödde suggan där i torpet och sedan slaktade de den och tog hälften vardera. Fläsket hängde ännu kvar i Fagerhult. Änkan hustru Elin klagade och sade att i fjol bortstals två får för henne. Hon trodde att Per Jonsson och Erik tagit dem. Per nekade helt till detta, men erkände att han från hustru Elin stulit en slipsten.
- 15) Bonden Sven Esbjörnsson i Munkeryd klagade att från honom bortstals en tre år gammal och omärkt stut sistlidna september. Per Jonsson bekände och sade att hans styvson Erik i Tuna stulit den stuten och slaktat den i Fagerhult. Huden var visst ännu kvar där, och som de bekant för honom fick de halvparten av köttet i Fagerhult. Per Jonsson sade därefter att nu visste han intet mera.
- 16) Länsmannen föreställde Pers son Peter i Fagerhult, ungefär 20 år gammal, vilken på tillfrågan bekände att han varit med Erik i Tuna och stulit suggan från änkan i Tingstad. Han hade givit fyra kannor korn till att göda den med. Bekände också att han hade fläsket kvar i Fagerhult. Rätten uppmanade Peter att bekänna någon mera tjuvnad men Peter sade sig icke veta mera.
- 17) Per Ingiälsson i Fagerhult tillfrågades om han icke varit med och stulit stuten från Sven i Munkeryd, men nekade härtill. Tjuven Erik inkallades för konfrontation med Per, eftersom Erik först icke ville medge att Per visste om stuten. Men omsider medgav han att han berättat för Per och hans hustru att han stulit stuten i Munkeryd. Sedan uppgav Erik att han

- också berättat för Per i Fagerhult om de två fåren som stals i Aleryd, en bagge från änkan och ett får från Bengt och sedan det tredje fåret från pigan Ingeborg Hansdotter i Aleryd.
- 18) Lars Jonsson från Jusseryd klagade att denne Erik i Tuna från honom i september stulit en kviga, två år gammal. Tjuven Erik tillstod detta och sade sig ha sålt den till torparen Lars Larsson på Skogs ägor för att denne skulle föda en tjur åt honom över vintern. Torparen Lars Larsson vitsordade uppgifterna.
 - 19) Måns Larsson i Kopparp klagade och sade att tjuven Erik för honom förliden sommar i skogen stulit en tjur om 2½ år och en kviga om tre år. Erik bekände sig ha stulit en tjur, som han sedan sålt till Per i Narbäck för fem daler kopparmynt, men nekade helt till kvigan. Per i Narbäck sade att han köpt en stut och en kviga av Erik i Tuna.
 - 20) Pigan Ingeborg i Åeryd klagade över att Erik för henne förliden sommar mellan pingst och midsommar stulit en kviga som han sedan sålt till Per i Narbäck. Erik bekände också att hans styvfader, Per Jonsson på Gräsbergs ägor stulit ett Lockakahr från soldaten Per Alegren och sedan sålt det till Fogeryd för sju daler kopparmynt.
 - 21) Per Svensson i Narbäck klagade och sade att tjuven Erik Björsson för honom stulit tre ungnöt, två stutar om två år, en stut om 2½ år samt två baggar. Dessutom hade han stulit tre nöt som ägdes av hans svägerska, änkan hustru Anna i Erstorp. En var en rödryggig stut om fem år och de två andra var kvigor om 2½ år. Erik tillstod tjuvnaden och sade sig ha slaktat de två ungnöten. Baggarna sålde han till Per i Vantekullen.
 - 22) Änkan, hustru Brita Jonsdotter i Stavreberg beskyllde tjuven Erik för att han från henne sistlidna pingstdag stulit en svartbrun tjur om tre år gammal samt en röd och vit stut om 4½ år. Detta bekände Erik och sade sig ha sålt stuten till Jöns i Gyllinge för sju daler kopparmynt samt kött och en halvspann råg och en halvspann korn. Jöns sålde sedan tjuren till Nils i Östra Haddåsen.
 - 23) Daniel Larsson i Ruskilsby klagade också och tjuven Erik erkände att han med Per i Gräsberg vid midsommartiden i fjol stulit från Daniel en rödhjälmet ko. De slaktade sedan kon och tog hälften var och kanske ligger något kvar i Gräsberg hybbeln. Så bekände också tjuven Erik att han stulit en svarthjälmet tjur om tre år från Daniel Larsson och den sålde han sedan till Jöns i Lakarp för fem daler kopparmynt. Men då var Per inte med honom.
 - 24) Jöns Jonsson i Röjan på Holkabergs ägor klagade att Erik från honom för två år sedan bortstulit en röd kviga. Erik tillstod detta och sade den vara slaktad.
 - 25) Jöns Månsson i Lakarp beskyllde Erik för att han från honom stulit en rödbrokig stut på 7:e året. Erik tillstod detta och sade att Hans i Råby fick den stuten och att han senare fått bort stuten på lega till Per i Skölleby. Hans i Råby visste inte om att stuten var stulen, säger Erik.
 - 26) Knut Jönsson i Tuna som förr varit i Vantekullen tillstod på fråga att han varit med tjuven Erik till Lindekullen. De hade då med sig en ko att giva i städja.
 - 27) Olof Jonsson i Sjögården klagade också och sade att för honom och hans far, Jon i Sjögetorp, för halftridie år sedan bortstals tvenne rödhjälmeta stutar och året före bortstals för Jon i Sjögetorp en röd kviga.

Han menade att Erik och Per Jonsson tagit dessa, men Erik och Per nekade helt.

Rätten frågade om några flera hade klagomål mot dessa tjuvar. Länsman sade stort välkommen till flera som hava mist sina kreatur och egendom, när de nu får höra om dessa tjuvar. Per och Erik förmanades att bekänna någon mera tjuvnad men de nekade alldeles till mera sådant. Rättens bedömning var att alla stölder ännu icke var uppklarade och målet uppsköts till nästa ting.

Vilken avslutning detta mål fick vet jag inte. Vi kan förmoda att det blev dödsdomar. Vi kan anta att Erik Björnsson var son till Björn i Kopparp och systerson till Tore i Kulhult.

Ekar var kungens egendom. Ingen fick hugga ekar utan tillstånd. Det var många i gamla tider som fick böta för att de huggit ner någon ek, som kanske stod i eller nära en åker. Vid vintertinget 1692 anklagades Per Svensson i Narbäck av Staffan hejderidare, (skogvaktare). Per skulle bränt ned två ekar och en oxel som stod i hans beteshagar ner utmed sjön. Per medgav att träden var avbrända men att det skett mot hans vilja. Ekarna stod så långt uppe i berget och båda ekarna var ihåliga.

Den ena stod ännu kvar. Rätten beslutade uppskjuta saken till nästa ting. Då skulle man *rannsaka huruvida Per Svensson underdånigt efterlevat Kongl. Maj:ts allernådigste Placat om skogseldar, vartill Per Svensson ock nu instämnes.*

Målet uppkom vid sommartinget den 20 juni 1692. Per Svensson anklagades åter för att han för två år sedan bränt två små ekar och en oxel i sin äng uppe i bergen, *då han där skulle bränna av några små fallplåtar, och dessa trån stod där bredvid.* Kronans befallningsman Jonas Wahlberg samt länsmannen Harald Arvidsson och två nämndemän hade varit där på rannsaking. Deras hållna rannsaking avlästes, som följer:

Efter begäran hava undertecknade synat tvenne ekar och en oxel, som Per i Narbäck skall vara anklagad för, betygande först att i sådan avlägsen ort är osannolikt, att en människa med stort besvär kan komma gåendes neder till den platsen, väl 2000 alnar diametro från själva gården, neder i berget mot sjön Wetter, sedan är själva träden odugliga, alla tre är ihåliga, icke av längre båhl och som än fyra á sex alnar, icke heller tjockare än en mansperson. In summa alldeles odugliga träd av intet värde. De är icke heller huggna utan genom vådelig brand av små fälleplåtar i bergmassan, förbrända och har merendels förr varit torra.

Åby den 21 juni 1692

Jonas Wahlberg, Harald Arvidsson,

Jöns Jonsson i Haningetorp och Jonas Persson i Räfshult

Härtill kunde hejderidaren icke neka. Av dessa skäl blev Per Svensson i detta mål frikänd. Men Staffan Hejderidare gav sig inte. Han kom igen.

Vid hösttinget den 3 oktober 1693 anklagade Staffan Hejderidare honom på nytt om olaga ekehygge. Då för att han huggit ner en färsk ek på sina ägor. Nämndemannen Joen Joensson i Ödesiö som synat samma ek säger det var en färsk liten ek. Per säger att han inte huggit den. Han visste inte heller vem som huggit den. Rätten prövade skäligt det bör Per Svensson i

Narbäck betyga sig med sexmannaed på nästa ting att han eller hans folk inte huggit denna ek.

Vid vintertinget den 17 februari 1694 inställde sig Per Svensson i Narbäck med sina edgärdsmän, som var 1) Jon Nilsson i Öjan, 2) Måns Persson i Smedstorp, 3) soldaten Måns Larsson Pors, 4) Bonden Nils Jonsson i Porsarp, 5) rusthållaren Lars Jonsson i Erstorp. Alltså avlade huvudmannen Per Svensson *sitt sacramentum veritatis och de andra som edgärdsmän Juramentum Credulitatis, således Per Svensson friad.*

Mellan Narbäck och Lakarp uppstod 1690 en tvist om en utmark, belägen mellan byarna Holkaberg, Narbäck, Lakarp och Kopparp. Rätten beslutade att en syn och därpå rannsaking skulle hållas. Målet var uppe flera gånger på tinget men fick uppskjutas. Det var inte ovanligt vid denna tid att gränsen mellan byarna var oklar, särskilt när det gällde utmarkerna. Åkermark var man noga med och då rådde inga oklarheter. Per Svensson i Narbäck hävdade att *skogsparken* hörde till Narbäck men Jöns Månsson i Lakarp hävdade motsatsen.

Vid sommaringet den 4 juni 1694 hade befallningsmannen Anders Folling instämt rusthållaren Per Svensson i Narbäck som gällde nämnda skogspark. Befallningsmannen visade häradshövdingens skriftliga förbud av den 24 oktober 1690 på den förbjudna skogsparken.

Jöns Månsson i Lakarp påstod att Per Svensson kört hem hö från den förbjudna skogsparken. Rätten dömde Per i Narbäck till böter för åverkan på skogsparken.

Jöns Månsson i Lakarp anklagade vid samma ting Per Svensson i Narbäck för resterande husröta i Lakarp. Per och hans broder Arvid hade i många år *efter deras saliga föräldrar* brukat Lakarp. En husesyn av den 15 november 1684 visade på 67 daler silvermynt. Per Svensson i Narbäck svarade att de sedan husesynen gjort åtskilliga reparationer på Lakarp. Han uppgav också att Jöns Månssons fader, Måns i Kopparp, hade lovat att om hans son Jöns finge Lakarp skulle han aldrig tala om någon husröta. Måns i Kopparp nekade till detta löfte.

Per i Narbäck inlämnade en attest given av Tor i Kulhult. Den visade att Tore i Kulhult hört Måns i Kopparp lova att om Måns son finge gården i Lakarp skulle han aldrig tala på husrötan. Även Jöns i Börstabil, Arvid i Tällekullen och Tyres i Stora Krokek instämde häri. Tyres i Stora Krokek och Per i Angseryd uppgav också detta. Men Måns nekade ändå därtill, sägandes att de två sista är släkt med Per Svensson. Tore i Kulhult tillstod sin underskrift på attesten, men Måns nekade fortfarande. Omsider förliktes dessa parter så att Per Svensson godvilligt utlovade att betala till Jöns i Lakarp för den återstående husrötan med 20 daler silvermynt.

Vid tinget den 2 november 1696 anklagades åtskilliga bönder som försummat röjningen på jägarplatser på Omberg. Länsmannen yrkade därför att Jöns i Rossholmen, Måns Ryttare i Lilla Krokek, Tyres i Stora Krokek, Per Svensson i Narbäck och Jon i Öjan skulle böta för detta. Vad rätten tyckte har jag ingen uppgift om.

Vid tinget den 10 februari 1697 inkom Per Svensson i Narbäck för rätten och anklagade Jöns Månsson i Lakarp och hans fader Måns Larsson Kopparp för några äreröriga smädes- och skällsord. Det var mycket som framkom i detta mål. Jöns Månsson och Måns Larsson påstod med hjälp av en attest att Per Svensson stulit en ost av en resande. Den resande ville inte själv påstå något sådant. Hur osten försvunnit var okänt.

Per Svensson berättade vid tinget att hans hustru och flickor hindrats av Jöns Månsson på deras väg till kyrkan. Det blev en infekterad process. Flera vittnen hördes och det framkom att sämjan mellan människorna i Narbäck och Lakarp var dålig. Ändå försökte de nog från båda håll att hålla tillbaka aggressionerna. Målet omfattar många sidor i domboken. Målet slutade med att båda sidor dömdes till böter. Men målet blev inte riktigt klart. Det skulle återkomma.

Vid tinget den 11 februari 1697 inlämnade bonden Jon Svensson i Brännåsen i Hogstads socken en böneskrift riktad mot sina bröder och syskon med i korthet följande innehåll:

Även om jag förmodat att mina syskon hade mot vänlig och kärlig ansökning gjort mig ledig från det käromål jag på senaste ting emot dem androg, medelst något förfallet arv och annan skuldfordran måste jag dock än ytterligare besvära den lovlige tingsrätten med denna min ödmjuka böneskrift i den säkra förmodan att gunstigt bliva upptagen i så är sakens beskaffenhet som följer:

- 1) *när min fader dog uti mina omyndiga år var där mycket vacker egendom så uti contante penningar som boskap och annan husgeråd, varav jag icke fått den ringaste nytta eller fördel, jämte därefter daglig tillökning medelst gästgiveriet inflöt, men ej kan veta vem sådant förött, utan jag påstår att mina bröder som egendomen efter min salig fader sig emellan delte efter godtycke måtte uppvisa ett viktig inventarium.*
- 2) *Har Arvid Svensson tagit i husröta på Narbäck och Lakarp åttio dal. kopparmynt, och Per fyratio till Lakarp, sedan de tagit en stuva av Lakarp och flyttat till Narbäck på andra delen, och det efter någon föregången syn och dom, och hur Arvid dessutom brukade hela huset öster om lång tid sig till nytta.*
- 3) *Påstår jag att min svägerska, hustru Karin i Erstorp måtte mig ersätta vad min broder, salig Arvid Svensson så av de ringa mig tillfallna arvspartsdelar som annan privat skuldfordran skyldig är, marken, stufvan, item en klädeskappa varuti jag hälften ägde, 14 dal silvermynt, som han av mig fått att till sin nytta och husbildning köpa spannmål med, varav jag ej någon betalning till dato åtnjutit.*

Vid sommartinget den 17 maj 1697 skedde förlikning mellan Karin Jonsdotter i Erstorp och hennes svåger Jon Svensson i Brännåsen i Hogstad. Det var krav som han hade hos hennes man, avlidne Arvid Svensson från Narbäck, som också var Jons broder.

Kraven bestod dels av lånta penningar, 14 daler silvermynt, dels ock åtskilliga andra saker, förutom det tvistiga silverbältet. Det avgjordes på senaste vintertinget, således att änkan hustru Karin lovade att i ett för allt betala Jon Svensson trettio daler kopparmynt. Därefter var parterna på båda sidor nöjda, vilken förlikning av tingsrätten konfirmerades.

Legodrängen Per Larsson i Narbäck erkände vid tinget 1697 att han hade lägrat Karin Jonsdotter i Jusseryd. De hade båda tjänat där förra året, och hon hade redan fött barn. Han dömdes att böta 40 daler i treskiftes och hon 20 daler i treskiftes. De bör bägge föda och uppfostra oh vårda barnet *till dess det kan sig själv föda*. Så blev rättens beslut.

Hustrun Kerstin Jonsdotter i Narbäck, Per Svenssons hustru, inlämnade vid tinget i Åby den 17 maj 1697 en klagoskrift mot bonden Jöns Månsson i Lakarp. Hon berättar där om det kyrkobrott som hon till förra vintertinget anmält men som då blev uppskjutet.

Hon var vid tillfället på väg hem från kyrkan i Ödeshög och var på landsvägen. Då red Jöns Månsson och hans hustru där på vägen. Jöns började då kasta skällsord på hennes äldsta dotter, kallade henne *tjuvunge, hora och klåf*. Härtill kunde också Anders Profoss vittna. Jöns Månsson nekade till allt detta och friade sig med sin ed från detta.

Per Svensson i Narbäck hade till vintertinget den 16 februari 1699 i Åby instämt sin granne Jöns Månsson i Lakarp som på sockenstämman i Ösiö i höstas hade missfirmat honom. Rätten ansåg att Jöns Månsson uppträtt oanständigt vid sockenstämman och dömde honom till böter.

Vid hösttinget i Åby den 16 oktober 1699 hade ryttaren Sven Andersson i Hårstorp samt hans svåger, bonden Per Jonsson i Orrnäs, bonden Sven Månsson i Porsarp, Joen Nilsson i Fربول och bonden Jöns Månsson i Lilla Krokek instämt rusthållaren Per Svensson i Narbäck.

Det gällde arvet efter deras hustrurs halvsyster, Sigrig Andersdotter - ett barn om 3 1/4 år, och modern hustru Elin Jonsdotter i Hårstorp. Per Svensson hade från jul och till sistlidna Persmätta Sigrig hos sig. Han är hennes farbroder. Hans hustru är också hennes moders syster. Då Per Svensson var hennes målsman tog han både flickan och hennes arv till sig, som de nu krävde att utfå.

Anders Svensson i Hårstorp överlevde sin hustru Elin Jonsdotter med 1½ dygn och lämnade efter sig en dotter, Sigrig Andersdotter.

Även hon hade nu dött och samtliga hennes halvsyskon ansåg sig ha rätt till någon del i deras avlidna halvsysters arv.

Tingsrätten hörsammade Sven Andersson, Per Jonsson i Orrnäs, Sven Månsson i Porsarp, Joen Nilsson i Fربول, Jöns Månsson i Krokek. Skriftliga svar upplästes, särskilt från Per Svensson i Narbäck angående arvskiftet efter hustrun Elin Jonsdotter i Hårstorp. Därvid inlades också testamentet efter Sigrigs föräldrar i Hårstorp.

Per Svensson i Narbäck påstod att hans salig broder i Hårstorp varit skyldig honom 25 daler kopparmynt, som måtte honom av den dödas egenom betalas. Rytaren Per Jönsson i Erstorp å dess hustrus och styvbarns vägnar, samt Nils Svensson i Stavreberg yrkade att av detta arv måtte inlösas deras silver i Rogslösa Storgård. Detta hade den dödes föräldrar lånat av dem och utsatt i pant för lånta penningar där i Prästgården. *Allvist klagar de att de aldrig förmår saken igen bekomma. Rätten förhöll parterna att förlikas om detta arv, men Actores vill ha laga dom.*

Rättens beslut i arvsfrågan blev följande, av sagt på ordinarie häradsting i Åby den 27 oktober 1699.

Såsom Sveriges lag 9 Cap. Ärvdabalken finner, att där fader och moder är döda, skall och bör den ena kullen ärva den andra, framför någon av den andra i släkten. Därför som Sigrids föräldrar avlidit före henne, således finner rätten skäligt, att erkänna samtliga kärandeparterna som är den dödas halvsyskon, berättigade till arvskifte efter salig Sigrid Andersdotter.

De bör inte få del i arvet, utan att hennes farbroder, Per Svensson först sin fordran betald, 25 daler kopparmynt.

De skall också betala honom alla hans på Sigrid hörande kostnader, så uti livstiden, som begravningen. Dessutom skall arvingarna av den ärftliga egendomen betala den skuld som deras salig fader var skyldig kyrkojorden i Rogslösa och hustru Karin Jonsdotters silver i Erstorp för pant utlämnat och således samma pantskuld ägaren rätteligen och skadeslös återskaffa.

Vid vintertinget i Åby den 14 februari år 1700 besvarade sig gästgivaren Sven Persson och änkan hustru Anna Persdotter i Holkaberg över deras granne, rusthållaren Per Svensson i Narbäck. Denne hade härbärgerat och förplägat många resande samt också skjutsat dem, trots att gästgivargården är belägen strax i närheten. Per Svensson hade därvid gjort stor skada för gästgivaren och anhöll att detta förbjödes och att Per Svensson i Narbäck får plikta. Rättens beslut i detta mål är okänt.

Vid tinget den 10 oktober 1702 hade gevaldigern Jöns Andersson på ämbetets vägnar instämt rusthållaren Per Svensson i Narbäck för att han förra sommaren vid sin äng igenstängt en gärdesgård som förr brukat vara vinterväg. Per Svensson nekade inte till detta men sade sig inte kunna ha leden öppen om sommaren eftersom gräsväxten då skadas. Per Svensson ålades av rätten vara pliktig att hålla vintervägen över sin äng öppen.

Efter att Per Svensson dött bodde hans hustru kvar i Narbäck. Hon skymtar ibland som dopvittne vid barndop i bygden, men inte särskilt ofta.

Vid sommartinget 1724 ansökte hon om att få *hugga ned sju gamla ihålliga ekar som stod mitt i åkern på Södergärdet och orsakade stor skada på sädesväxten*. Nämnden med allmogen däromkring boende intygade förhållandet. *Fördenskull kan rusthållerskan hustrun Kerstin Jonsdotter hos högvälborne hr baron och landshövdingen i ödmjukhet ansöka om ekarnas nedfällande*. Så långt domboken.

Det var noga med ekarna förr i tiden. Landshövdingen skulle besluta om denna ek. De skulle användas till att bygga båtar med. Ekarna tillhörde kungen. Även om bönderna behövde ekarna för att göra redskap mm. fick de inte ta någon av de ekar som fanns på markerna. Alla ekar och ekplantor kontrollerades och räknades. Hejderidaren/skogvaktaren hade också personligen inkomster av detta.

Vid höstetinget 1727 uppvisade gästgivaren Knut Svensson i Holkaberg för rätten en förening rörande arvet efter sin svärmoder Kerstin Jonsdotter i Narbäck. Det framgår att hon tidigare skrivit ett testamente, där hon fördelat arvet till sina två döttrar, Kerstin som var gift med Knut Svensson, och den yngre dottern Maria, gift med Peter Persson i Bankaby. Denna förening hade troligen inte riktigt gillats av Maria Persdotters man, varför Kerstin Jonsdotter nu gjorde en ny fördelning. Den innehöll i stort följande:

Kerstin Persdotter och hennes man Knut Svensson erhåller rusthållet Hårstorp och Maria Persdotter och hennes man Peter Persson erhåller Narbäck, dock med det villkoret att de skall till Kerstin Persdotter och Knut Svensson vid tillträdet betala en mellanskillnad, eftersom Narbäck var bättre än Hårstorp.

Det framgår att foder tidigare tagits från Hårstorp till Narbäck för att försörja ryttarhästen där. Dessutom hade en del timmer tagits från Hårstorp, detta sedan förra skrivelsen uppsattes. Hon anger i slutet av brevet att denna handling skall åtydas och den som inte finner sig i vad hon låtit skriva, den blir arvlös. Handlingen innehåller också ett avsnitt om hur det skall göras om hon själv skulle bli sjuk och arbetsoförmögen.

Brevet undertecknades den 3 mars 1727 på Stora Lund. Hennes namn är dock underskrivet ”Kerstin Jonsdotter i Narbäck”. Brevet är vidare undertecknat av Peter Persson och Maria Persdotter i Bankaby samt av Knut Svensson och Kerstin Persdotter i Holkaberg. Som vittnen underskrev An. von Nieroth och Magnus Eneroth.

På 1690-talet omnämnes soldaten Nils Bång med hustrun Anna Persdotter på Narbäckes ägor. Näste ryttare som jag har uppgifter om var Inge Tyrsson, född 1686 i Adelövs socken, död 1711. Efter honom kom Per Knutsson Bäck med hustrun Lisbet Bengtsdotter till Narbäckes soldattorp. De gifte sig 1711. Hon var från Sunneryd. De bodde bara någon kort tid i Narbäck. De flyttade efter något år till Pilgården i Ödeshög och därefter till ryttartorpet i Siggeryd, Näste man i Narbäckes ryttartorp hette Måns Bäck.

Här fanns således flera namn på soldater. Vi vet inte mycket om dem. De är bara namn. Inge Tyrsson. Han avled i Narbäck den 22 januari 1711. Kanske var det sjukdom som gjorde att han inte var i Tyskland.

Han skulle, om han varit med vid Poltava antingen stupat där eller kommit i rysk fångenskap. Kanske att han var nytillträdd soldat för Narbäck. Karl XII skrev genast efter slaget vid Poltava hem och beställde en ny krigshär, nya soldater.

Måns Bäck	----, ryttare
Kerstin Matsdotter	----, från Åby, gifta 1714
Jonas	1717-12-23,
Sara	(1723), död 1733
Anna	1724, död 1725

Måns och Kerstin gifte sig 1714, *han född i socknen och hon från Stora Åby socken*. De bodde kvar ännu 1719 men därefter har jag inga uppgifter om honom, mer än att en dotter Sara dog 1733, tio år gammal. Alltså bör han ha funnits på plats när den dottern började sitt liv, 1722 eller 1723. Kanske har Måns Bäck stupat i kriget. Hans efterträdare i soldattorpet hette Sven Vetterberg. Jag saknar uppgifter om Kerstin Matsdotters vidare öden.

Sven Vetterberg	----, ryttare
Sara Persdotter	----,
Måns	1724-08-14,
Peter	1726-07-16,
Maria	1728-04-13,
Johan	1732-09-27,
M-----	1735-08-26, föddes på Klockargårdens ägor

Sven Vetterberg var troligen den ryttare som avlöste Måns Bäck, kanske omkring 1723. Ännu 1735 fanns han kvar, men det året flyttade han med familjen till Klockargårdens ägor i Ödeshög. Bakgrunden för Sven och Sara har jag inga uppgifter om. Efter familjen Vetterberg kom familjen Norström till ryttaretorpet.

Vid höstetinget 1733 hade Östen Jonsson i Porsarp instämt ryttaren Sven Vetterberg för att denne mottagit en märr av Östen för att sälja vid Brittmäsomarknaden i Vadstena 1732. Priset var satt till 12 daler. Sven Vetterberg förklarade att han mottagit märren till försäljning på marknaden men att han intet pris fått, trots at han försökt.

Därför han han bortbytt stoet mot en häst varvid han fick ge 16 daler silvermynt emellan. Han hade erbjudit Östen denna häst men denne vägrade mottaga denna. Han har därefter givit Östen tre daler silvermynt, men Östen vill därutöver ha nio daler silvermynt. Saken uppkom på vintertinget 1734 men då berättade de att de var förlikta, så att ryttaren skall till Östen erlægga 10 daler, av vilka han redan fått tre daler. Östen emellertid skall ha Vetterbergs rödbruna ko i vinterpant, vilken förlikning rätten gillar och stadfäster.

Vid höstetinget 1734 hade Sven Vetterberg instämt rusthållaren Peter Persson i Bankaby för att denne utan någons lov i våras sått ryttarelyckan vid Narbäcks rusthåll så att Vetterberg intet fått njuta därav. Han hade också tvärtemot ryttmästaren Schultendorfs order av den 30 maj utdrivit Vetterberg från torpet och betagit honom det rättmätiga betet i ryttarelyckan. Vetterberg yrkade ersättning jämte den inestående ryttarelönen.

Peter Petersson i Narbäck klagade också på ryttaren Sven Vetterberg för olika saker som förekommit vid ryttarelyckan, bortförd skog m.m. Bl.a. hade Vetterbergs hustru förlidet år, den 4:e bönedagen som var den 11 september varit i Narbäcks gård under pågående gudstjänsttid och fick av Peters piga något mjöl därifrån med sig hem, för vilket yrkades ersättning jämte expenser.

Vetterberg var på något sätt inblandad i den stöld som natten mellan den 4-5 oktober 1733 skedde hos Peter Persson i Narbäck. Vi vet inte med säkerhet om Vetterberg verkligen var medskyldig i denna stöld men vi kan anta att stämningen och förtroendet mellan de inblandade inte längre var så bra. Därför fick Vetterberg lämna ryttartorpet i Narbäck.

Under kort tid tycks fem ryttarfamiljer ha funnits i ryttartorpet i Narbäck, under var sin period. Denna rörlighet tycks vara genomgående för denna tid. Möjligen var det krigen under Karl XII som medförde denna stora omsättning. Många stupade, många dog i fältsjukan, andra blev bortförda i fångenskap.

Peter Persson	1706-04-09, bonde i Narbäck
Brita Nilsson	1707-03-04,
Barn: Per	1730-09-11, död ?
Per	1732-09-23,
Jonas	1734-09-12, död s å
Jonas	1735-11-17,
Nils	1738-04-17, död s å
Elin	1739-04-22, död 1740
Kerstin	1741-05-06,

Peter var son till Per Persson och Maria Persdotter i Bankaby. Han var då också dotterson till Per Svensson i Narbäck. Brita var dotter till nämndemannen Nils Hansson och hans hustru Elin (Svensdotter) i Öninge. Peter och Brita gifte sig 1729 och flyttade därmed till Narbäck, som Peter tillsammans med sin broder Jonas erhållit i arv. Peter dog i Narbäck 1742, 36 år gammal. Brita gifte sig 1746 med bonden Jonas Nilsson i Öninge och flyttade dit.

Bouppteckningen efter Peter Persson 1742 upptog lösöre för 1000 riksdaler. Närvarande vid bouppteckningen var Elias Östensson i Porsarp, Jöns Larsson i Ödeshög, Peter Petersson i Bankaby, barnens farfar, samt Jonas Petersson i Narbäck, barnens farbroder, vidare Jonas Nilsson i Öninge, änkans broder.

Vid höstetinget 1735 har tingsrätten gjort ett upprop om bidrag till bygandet av en sockenstuga i Ödeshög. Alla skulle delta. Nils Hansson i Gylinge bidrog med stugutimmer, Per i Narbäck med *stugutelda*, vilket jag kopplar ihop med det gamla ordet för golvplankor. Jöns i Kopparp m.fl. bidrog också med samma.

Vid sommartinget 1739 hade drängen Jöns Persson i Narbäck instämt bonden Jonas Persson i Narbäck för tjuvabeskyllning. I detta var också Jonas Perssons tjänstegossen Daniel inblandad. Jonas Persson hade återstämt Jöns Persson för ohemul beskyllning och för att han slagit tjänstegossen Daniel samt sagt att han skulle slå ihjäl honom. Därför hade gossen gått ifrån honom och ingen vet var han finns. Efter diskussioner blev parterna inför rätten förlikta.

Drängen Jöns Persson i Narbäck hade vid samma ting också instämt gästgivaren Johan Berg i Holkaberget för att denne beskyllt honom för att ha tagit penningar från hans dräng. Berg hade instämt Jöns Persson för att denne vid krogstugan utmed landsvägen i Holkaberget hade visiterat den hänglås som hängde för dörren. Eftersom främsta vittnet, Peter Peterssons hustru Brita Nilsson i Narbäck *ännu inte kan komma tillstädes eftersom hon ännu står utom kyrkan blev målet uppskjutet.*

Målet uppkom vid höstetinget 1739. Många vittnen hördes, Jon Larsson i Öjan, Peter Persson i Narbäck och hans hustru Brita Nilsson, vidare pigan Kerstin i Narbäck, krögern Kerstin i Holkaberget, Sven i Lakarp, gossen Jöns i Lakarp, Anders Nilsson i Åby, drängen Bengt, pigan Maria Lars-

dotter och flickan Annika i Holkaberg. Detta blev många sidor i domboken. Det framkom bland annat följande:

Flera personer hade uppehållit sig i krogstugan invid landsvägen i Holkaberg, bl.a. Sven Persson i Lakarp. Drängen Jöns Persson hade också varit där och han hade tittat på ett utanlås som låg där i ett fönster. Han hade frågat om det var ett bra lås. Han hade också sagt att han hade sådana som han köpt i Linde. Gästgivaren Berg hade därvid kommit och begärt att få tala med Jöns Persson. Jöns hade då svarat att *det kan gästgivaren få*.

Berg hade då frågat Jöns hur Bergs dräng Håkan mist sina penningar i Narbäck. Jöns svarade att han inte visste något om det. Berg hade då sagt *Jo visst vet du det din tjuv*.

Det var vid ett barnöl i Narbäck som Håkan mist sina pengar. Det fanns bland vittnena ingen som kunde påstå att Jöns Persson tagit pengarna. Rätten lämnade därefter detta mål utan åtgärd. Vad vi kan se av detta mål är att i krogstugan vid Holkaberg kunde ett och annat förekomma som kunde bli samtalsämne i bygden.

Vid vintertinget 1745 kom för rätten Jonas Larsson, Anders Larsson och Jöns Jonsson i Häggesta. Efter samtal blev de i vänlighet förlikta med Jonas Petersson i Narbäck rörande något hö som han mottagit av dem. På båda sidor eftergav de sin talan i denna sak, varvid rätten lät därmed bero.

Vid sommartinget 1745 förordnade rätten Johan Persson i Svenstorp och Håkan Jonsson i Munkeryd att vara förmyndare för avlidne Peter Perssons omyndiga barn i Narbäck.

Änkan Brita Nilsson i Narbäck hade vid hösttinget 1745 instämt Per Månsson i Stora Egbola. Hon yrkade att denne skulle fullgöra sin del vad gällde hennes köp av halva skatterusthållet Stora Egbola. Hon ville då också vara fri från den inteckning som Johan Arvidsson i Stora Egbola hade i fastigheten.

Per Månsson begärde att få fullfölja affären och lagligen få betala Johan Arvidsson. Rätten fann skäligt pålägga Per Månsson att fullfölja kontraktet till nästa ting. Johan Arvidsson hade av allt att döma inte velat mottaga betalning.

Som vi förut sett gifte sig Brita 1746 med bonden Jonas Nilsson i Öninge och flyttade dit. Hennes affär rörande Stora Egbola vet jag i övrigt inget om.

Stölden i Narbäck 1733

Vid hösttinget den 4 oktober 1733 berättade Peter Persson i Narbäck att en stöld inträffat där natten mellan torsdagen och fredagen i förra veckan. Han hade därigenom frånstulits 108 daler, samt därutöver runstycken och en gryta med penningar med okänt värde. Vidare hade stulits en läderhud, tre alnar vadmal, någon aln mästäckla väv, något blaggarn, ull, sparlakan och bröd.

Denna stöld hade hans tjänsteflicka Sara Larsdotter, 14 år gammal, bekant sig ha gjort tillsammans med sin broder Habor Larsson. Peter Persson anhöll att tingsrätten häröver ville rannsaka.

Rätten lät därför hämta Sara Larsdotter. Hon erkände frivilligt att hennes broder, Habor Larsson, varit med henne hemma hos sin moder i ett torp på

Getingaryds ägor. Han tjänar i Kopparp, men hade sin frivecka förra veckan. De hade den aktuella natten gått till Narbäck och tagit hål på taket över en bod. De hade gått ned genom taket och stulit både gryta, pengar och plåtar, den omtalade huden, väven, sångsparlakanet, uller, bröd och korvar, samt klivit ut genom samma hål på taket.

De hade sedan i en buske på marken gömt huden och de andra persedlarna, undantaget de penningar som han burit med sig. Hon hade själv inte tagit med sig något hem, enbart något bröd och korvar. Men om han av det stulna gömt något med modern eller brodern Karl, det visste hon inte.

Hon berättade att modern haft kunskap om inbrottet i förväg. Habor hade också bett sin broder att följa med men denne ville inte. Sedan flickan lämnat sin berättelse inställdes hennes broder Habor. Då tillsades Sara att ånyo berätta om stölden. Men av räddhåga sade hon icke ett enda ord därom, och så uppsköts med vidare rannsaking till morgondagen.

Rätten lät nästa dag åter inställa flickan Sara Larsdotter. I Petter Petterssons närvaro tillfrågades hon åter om stölden. Hon gjorde då samma bekännelse som igår. Hon nämnde då också att hennes broder lovat slå henne om hon skulle för någon omtala stölden. Hon tordes därför inte säga något så länge han var med.

Habor Larsson tillfrågades om han utfört stölden hos Peter Persson, men han svarade nej och bedyrade att han var helt oskyldig. Han berättade också att hans syster blivit med hugg och slag tvingad av Peter i Narbäck att bekänna stölden. Sara gick nu åter från sin bekännelse och sade att Peter slagit henne och tvingat henne att bekänna och peka ut brodern. Peter Persson begärde härpå uppskov, vilket rätten beviljade.

Drängen Habor Larsson i Kopparp hade i sin tur instämt bonden Petter Persson i Narbäck och hans hustru Brita Nilsson för att de beskyllt honom för en stöld i Narbäck. Innan saken uppkom hade parterna i vänlighet förlikts.

Peter Persson lovade att till Habor Larsson betala 40 daler silvermynt, hälften inom en månad och andra hälften före Kyndelsmässotid nästa år. Peter skulle också betala ersättning till de vittnen som Habor Larsson inkallat, betala hans husbonde för all tidspillan i detta mål, samt göra avbön inför rätten.

Peter utfäste sig att göra detta samt bad Habor om förlåtelse för det han oskyldigt angripit honom, med vilket rätten lät det hela bero. Stölden var ännu inte upplärd. Än hade inte allt kommit fram.

Vid vintertinget i Ödeshög den 11-16 februari 1734 hade inkommit en skrivelse från landshövdingen Erick Ehrencrona. Av den framgick att soldaten Sven Ljungberg av Smålands Infanteriregemente hade vid Vista härads-ting i Gränna bekänt att han i höstas begått inbrottsstöld i Narbäck. Det hade skett tillsammans med ryttaren för Narbäck's Rusthåll, Sven Wetterberg.

Soldaten Ljungberg hade under arrest blivit hitförd från Linköpings slott av Petter Pettersson i Narbäck från vilken stölden skett. Till processens bevakande deltog kvartermästaren Freudensfelt efter order av ryttmästaren välborne Schultzen-dorph. Härvid upplästes landshövdingens brev samt Vista härads tings rannsaking, hållen i Gränna den 15 januari 1734.

Därför framgick att båtsmansänkan Kerstin Kråka i Jönköping den 1 september 1734 berättat att soldaten Sven Ljungberg lite efter Mickelsmässotiden kommit till henne. Han hade beställt två hyenden och till en annan båtsmansänka i samma hus, Ingeborg Jönsdotter, sålt lärft, blaggarn och vadmal. Kerstin Kråka hade fått veta att Ljungberg hade stulit persedlarna och mycket annat uti Narbäck och därför blivit förd till Gränna ting.

Soldaten Sven Ljungberg erkände att han natten mellan den 4 och 5 oktober 1733 gått från Ödeshög till Narbäck, utan att ha någon annan med sig i följe. Där hade han brutit sig genom taket till en bod och stulit åtta daler i plåtar, nio daler silvermynt i runstycken och fem ? st. som stod i en kappa och en skål, en ask med silverpenningar, dessutom 12 alnar lärft, 11 alnar grovt blaggarn, 16 alnar nästhäckla väv, en förlåt, två tobaksrullar, tre alnar vadmal, en halv barkad hud, några korvar samt bröd.

Allt detta hade han burit därifrån i sängaförlåten i skogen. Han hade efter en tid sålt en del av bytet till båtsmanshustrun Kerstin Kråka. Lärften sålde han till fänrik von Kotten i Långliden. Huden levererade han till en skomakare i Jönköping, inte långt från östra tullen, för att denne skulle göra stövlar. Matvarorna hade han själv konsumerat. Penningarna, *åtta daler silvermynt i plåtar, nio daler silvermynt i runstycken och sex öringar i kappan och i skålen samt av de i träasken inlagda sex daler silvermynt i fem ? stycken och två specie Caroliner, de övriga penningarna voro i asken behållna.* De förvarade han i förlåten i en skogsdunge vid Kleven. Han nekade till någon ull eller att penningarna skulle varit så många som Petter Pettersson sagt. Han sade sig vid Vista häradsting av tvång bekänt på ryttaren Sven Vetterberg.

Att denne skulle varit med i stölden *gör honom nu alldeles ifrån sig.* Men han tillstod han att lördagen efter stölden varit i följe med Vetterberg från Ödeshög. På torsdagen föruta han varit i sällskap här på krogen med honom. Han gick sedan i skymningen för att utföra stölden, varefter han om natten åter hit kommit.

Ryttaren Sven Vetterberg nekade alldeles att ha varit i Narbäck med Ljungberg till att stjäla. Han påstod att han de två föregående nätterna legat i Bankaby hos Petter Petterssons broder, drängen Jonas. Den natten stölden begicks hade han legat i Öninge hos Petters sväger Jon och andra natten därpå i Skrapegården här i byn.

Petter Pettersson angav vid detta tillfälle att torparen i Maltmossen, Lars, skulle om fredagsmorgonen sett både Ljungberg och Vetterberg tillsammans, den ene gående, den andre ridande.

Rätten frågade härpå soldaten om han trodde att penningarna ännu skulle vara i behåll i skogen och om han tror sig kunna återfinna dem. Han svarade att han säkerligen skulle kunna återfinna dem. Därför uppsköts vidare rannsakning till dess att soldaten Ljungberg med säker vakt varit nere vid Kleven för att söka asken med penningarna. Därvid skulle Peter Petersson i Narbäck själv följa med.

Två dagar senare återupptogs målet. Stöldgodset hade inte återfunnits och Ljungberg förmanades därför att erkänna sanningen. Han tillstod då att han om torsdagen suttit här på krogen tillsammans med ryttaren Sven Vetterberg. Denne hade då omtalat att i Narbäck fanns pengar att hämta. Han hade också sagt att Petter i Narbäck varit i Holkaberg och där lånat sig pen-

ningar till skattebetalningen. Ljungberg och Vetterberg hade därefter överenskommit att gå dit och stjäla. I skymningen gick de därför från krogen till Narbäck, 1 ½ mil. Sedan hjälptes de åt att göra hål på bodtaket. Där hade Vetterberg krupit ned och utfört stölden, och Ljungberg stått ute på taket och tagit emot stöldgodset. De hade sedan burit bort detta till skogen på Klevens ägor.

Ljungberg tog med sig därifrån 24 daler silvermynt av pengarna och Vetterberg en daler som var i asken, och sedan lämnade de det övriga kvar där i skogen. Därefter har Ljungberg inte sett denna ask.

Han tillfrågades varför han friat Vetterberg och svarade då att *Vetterbergs städja legat i örönen på sig, och sagt att om Ljungberg bekände honom varit med skulle Vetterberg förlora sin tjänst*. När Ljungberg förstått att han skulle bli misstänkt för stölden hade han rymt sin kos, men blev fasttagen i Helsingborg och återsänd.

Vetterberg nekade alldeles till att ha haft del i stölden eller att han ens vetat om den. Inte förrän på lördagsmorgonen hade han följt Ljungberg nedåt.

Petter i Narbäck berättade att när Ljungberg hade rymt, hade Vetterberg i Narbäck omtalat att han kände till att Ljungberg förövat denna stöld. Han berättade också att Ljungberg i Gränna druckit upp många penningar och att han köpt sig både kläder, säd och matvaror. Petter berättade vidare att Vetterberg i Kopparp, innan Ljungberg rymde sin kos, förklarat honom alldeles oskyldig till stölden. Vetterberg uppgav att han trodde Ljungberg vara oskyldig, fram till dess att han fick veta att Ljungberg hade så gott om pengar.

Rätten lät inkalla torparen Lars Nilsson på Maltmossens ägor, en man in emot 60 år. Han berättade att på torsdagen något före aftonen, då han gick åt Ödeshög, mötte han på landsvägen mellan byn och Sväm ryttaren då ridande, men soldaten gick bredvid. Hästen som ryttaren red på var en rödbrun häst.

Ljungberg vidgick att denna torpare Lars mött dem båda när de skulle fara neder till Narbäck. Han vidgick också att den hästen som Vetterberg red på var en bondhäst. Vetterberg föreställdes igen, men denne nekade till att ha varit i sällskap med soldaten Ljungberg. Han nekade också till att han mött torparen eller att han ridit på någon häst. Han uppgav att han samma torsdagsafton av kvartermästaren Freudenstedt kommenderats till Råby. Han skulle där befalla ryttarna att komma hit och möta hovslagaren här i byn om fredagen med sina hästar Detta ärende hade han uträttat.

När han återkom till Ödeshög hade han där träffat Jonas i Öninge och följt honom hem om natten och stannat där. I Råby hade han varit inne i Pärns stuga. Han var inte hemma men hans hustru var hemma. Han talade med ryttarna Anders Lindberg och Lars Råberg.

Rätten frågade härpå vittnet om han kan utsäga, antingen han mötte Ljungberg och Vetterberg den första tingsdagen som var en torsdag. Det blev här någon tvekan om dagarna. Kronolänsman gavs i uppdrag att till tinget hämta bönderna Per i Råby och Jon i Öninge samt ryttarna Anders Lindberg och Lars Råberg.

Jonas i Öninge uppgav att han sista höstetinget, första tingsdagen vid ett där utlyst uppbördsmöte vid krogen i Ödeshög levererat sina kronoräntor och då träffat ryttaren Vetterberg. Denne begärde att få följa med honom hem och bli där över natten.

Per Jonsson i Råby berättade att hans hustru för honom omtalat att ryttaren Sven Vetterberg i skymningen kom till Råby första tingsdagen i höstas och talte med ryttarna Lars Råberg och Anders Lindberg.

Ryttarna Råberg och Lindberg tillstod att på torsdagsaftonen samma dag som höstetinget började, hade Vetterberg kommit till Råby med order att de skulle dagen därefter komma till hovslagaren i Ödeshög med ryttarhästarna.

Torparen Lars Nilsson på Maltmossens ägor som i går avlade eden, inkom nu och angav att han påmint sig att den dag han mötte Ljungberg och Vetterberg var dagen före tinget, in emot aftonen. Ty den dagen gick han från Råby till Ödeshög och avhörde tingspredikan.

Sven Ljungberg uppgav härvid att han nu påminde sig att stölden i Narbäck förövades av honom och Vetterberg natten emellan onsdagen och torsdagen, som var mellan den 3 – 4 oktober. Petter i Narbäck berättade att han vid rannsakingen i Vista härad sagt att han inte märkt att något hade blivit stulet från honom innan den 5 oktober, som var en fredag. Då blev han varse att bodtaket var sönderrivet.

Ryttaren Isak Högendal inställdes och tillfrågades om det samtal som ryttaren Vetterberg haft med honom förra sommaren. Han svarade att de då gick mellan Ödeshög och Holkaberg. De hade då åtagit sig att rentvätta ryttarnas skinnkläder före generalmönstringen. Högendal hade då kommit att tala om sin stora fattigdom. Vetterberg hade då sagt, att det vore ingen synd för dem såsom fattiga att stjäla från de rika skälmar som hade allt vad de önskade. Högendal hade då bett Gud bevara sig från sådant.

Ryttaren Sven Vetterberg förklarade vad Ljungbergs tal om tiden för stölden angår, att han natten mellan onsdagen och torsdagen vid höstetinget förra hösten, legat om natten i Bankaby i säng med Petters broder, drängen Jonas. Vad samtalet med Högendal beträffar menade Vetterberg att han på skämt hade sagt så och att även han hade bett Gud bevara sig från sådana gärningar, vilket även Högendal medgav.

Nu återkom Jonas i Öninge, uppvisande sin kvittensbok, uti vilken hans leverans av kronoräntor kvitterats av kronobefallningsmannen Siösteen den 4 oktober. Drängen Jonas i Bankaby var nu inte närvarande. Kronolänsman Sundqvist tillsades att till i morgon kalla honom till rannsakingen.

Fortsättningen på detta mål saknar jag kännedom om. Vetterberg klarade sig troligen. Men förmodligen var hans förtroende förbrukat. Han fick lämna soldattorpet i Narbäck.

Som vi tidigare sett hade Peter Persson krävt Vetterberg på ersättning för lite mjöl som hans hustru fått vid gården i Narbäck den 4 bönedagen, eller den 11 september 1733. Det var en söndag och folket i Narbäck var i kyrkan på gudstjänsten. Då hade ryttarhustrun kommit och bett om lite mjöl. Hemma på gården var Peters tjänsteflicka Sara Larsdotter samt gamla änkan Kerstin Jonsdotter, änka efter Per Svensson.

Peter Persson var hennes dotterson. Han hade fått gården i arv tillsammans med sin broder. När nu ryttarhustrun behövde lite mjöl var alla dörrar

låsta. Vi kan förmoda att Kerstin Jonsdotter ville hjälpa ryttarhustrun på något sätt. När nu alla dörrar till förråden var låsta bröt de upp en kammardörr för att komma åt nycklarna. Sedan kunde de ta en kanna kornmjöl och hjälpa den stackars ryttarhustrun.

Peter Persson stämde sin mormor Kerstin Jonsdotter inför tinget den 6 maj 1734 i Ödeshög. Han hade också inkallat tre vittnen och han begärde ersättning. Kerstin Jonsdotter berättade att hon av oförstånd brutit upp kammardörrlåset. Där hade hon tagit bodnycklarna och sedan tagit något kornmjöl och givit åt ryttarhustrun.

Rätten konstaterade att Kerstin Jonsdotter i Narbäck *frivilligt erkänt sitt brott. Fördenskull dömde tingsrätten henne att återbetala det stulna kornmjölet efter två gode mäns värderande, och undergå avlösning i stillhet i sacristian.*

För att hon gjort sådan olovlig gärning på en bönedag medan det andra gårdsfolket var vid kyrkan, skall hon plikta 40 marker silvermynt i förmåga av 1687 års förordning om sabbatsbrott. Om hon inte kan betala sina böter dömes hon att avtjäna straffet med åtta dagars fängelse på vatten och bröd. I rättegångskostnader skall hon dessutom till Peter Petersson betala två daler silvermynt.

Det går kalla kårar utmed ryggraden när man läser denna dom. Denna stackars kvinna hade hjälpt en medmänniska denna söndag. Domstolen dömde henne och kyrkan dömde henne. Om hennes sonson, Peter Petersson kan vi också ha en del att säga. Han hade fått Narbäck i arv efter sin mor och sin mormor.

Jonas Persson	1710-02-14, bonde i Narbäck
Elin Larsdotter	1713-01-08,
Barn: dotter	1738, död samma år
Anna	1739-02-06,
Elin	1742-01-15, död 1745
Peter	1743-08-03, g m Ingrid Svensdotter, se nedan
Per	1746-03-03, död ?
Lars	1749-06-15, bonde i Narbäck
Sara	1751-04-12,
Johan	1754-09-29,
Kerstin	?

Jonas var son till bonden Per Persson o Maria Persdotter i Bankaby. Hans morfar och mormor var Per Svensson och Kerstin Jonsdotter i Narbäck. Jonas och Elin gifte sig 1737 och bosatte sig i Narbäck. Elin Larsdotter var sannolikt dotter till bonden Lars Svensson och Ingiäl Hansdotter i Harsbol. Jonas var ofta anlita som bouppteckningsman och skrivkarl i övrigt i bygden. Han dog av tärande bröstsjuka 1770. Elin Larsdotter dog av håll och styng 1771.

Bouppteckningen efter Jonas Petersson 1770 upptog tillgångar för 524 riksdaler. Han efterlämnade hustrun, Elin Larsdotter samt fem barn, Peter, Lars och Johan, döttrarna Kerstin och Sara, alla omyndiga. Undertecknare var Johan Jönsson i Holkaberg, Jonas Persson i Erstorp, Per Persson i Nar-

bäck och Johan Persson i Svenstorp. Vi kan konstatera att släktrådar gick också via Bankaby till Svenstorp i Heda.

Kronolänsmannen Peter Sundkvist hade till höstetinget 1732 efter angivelse av prosten Bagge, instämt Jonas i Skorperyd, Peter i Bankaby, Per i Börstabol, Hans i Sunneryd, Per och Jonas Peterssöner i Narbäck och rytta- ren Högendahl för Bankaby. Osaken var *att de ställt till buller och för att de missbrukat Hans heliga namn under ottesången på första böndagen året 1732*. Jonas i Skorperyd berättade att Johan Johansson i Törsabola kommit i deras gemensamma bänk. Den var fullsatt, det var trångt och Johan uppma- nades därför att gå upp på läktaren. Det var det enda som förekommit. Rät- ten friade samtliga från åtalet. Vad prosten Bagge tyckte om detta vet vi inte.

Vid vintertinget 1756 hade gästgivaren Jacob Castensson i Holkaberg instämt Johan Svensson i Stava och Jonas Petersson i Narbäck rörande hjälpskjutsarna vid gästgivargården. Målet uppsköts till sommartinget 1756. Skjutshållningen var ett stort problem. Resandet ökade och behovet av skjutsar ökade.

Gästgivaren i Holkaberg var skyldig att hålla sex hästar och med stöd av Kongl. Gästgivarordningen fann sig häradsrätten föranlåten att det därutöver skulle finnas fyra hästar om dygnet. Alla hemman skulle efter viss uppgjord turordning deltaga. Varje hemman skulle delta vid fyra resor om året står det i rättens beslut. Jag antar att det var någon sorts grundbehov och att det där- utöver också krävdes insatser vid tillfälliga behov av ökat antal skjutsar.

Vi sommartinget 1758 hade Jonas och Per i Narbäck m.fl. instämt rust- hållaren Johan Persson i Svenstorp och bonden Anders Nilsson i Bankaby med deras hustrur. Det var en arvsvist och det rörde bouppteckningen efter avlidne rusthållaren Peter Persson i Bankaby, som varit deras fader och svärfader. Vad målet resulterade i är okänt.

Vid hösttinget 1760 hade rusthållaren Jonas Petersson i Narbäck instämt torparen Johan Andersson på Glasfalls ägor för en skuld på 10 daler silver- mynt. I stället för Johan Andersson inställde sig hans hustru Ingrid Anders- dotter, eftersom denna skuld härrörde från hennes förra man, avlidne solda- ten Per Lindqvist. Av Lindqvists kvarlåtenskap fanns kvar endast en stuga på Börstabols ägor. Ingrid Andersdotter förklarade sig icke ha något här emot, om inte Håkan Nilsson i Börstabol visar sig hava bättre rätt till stugan.

Håkan Nilsson hävdade att stugan var hans. Vid höstetinget 1761 hade Jonas Pettersson i Narbäck därför instämt Håkan Nilsson i Börstabol för att visa sin rätt till stugan. På svarandesidan hade då ingen infunnit sig. Ombu- det Jonas Andersson i Boet var på Adelövs marknad. Målet uppsköts.

Vid vintertinget 1762 kom målet upp igen och Håkan Nilsson önskade då nytt uppskov. Rätten konstaterade att saken redan vid två ting varit före, och önskade nu ha saken avgjord.

Det framkom att korporalen Lindkvist *utav lånta barnamedel* blivit skyl- dig Jonas Persson 10 daler silvermynt. Hans hustru Ingrid Andersdotter och hennes nuvarande man Johan Andersson i Glasfall hade givit Jonas Persson förmånsrätt i denna stuga. Håkan Nilssons påstående att Lindkvist kort före sin död hade lämnat honom stugan hade icke kunnat bevisas. Därför fann häradsrätten att rusthållaren Jonas Persson för sin fordran, böra hava sin

ersättning i den pantsatta stugan. Men Håkan Nilsson som har stugan på sina ägor skall ha rätt, om han så vill, med 13 daler lösa till sig stuvan.

Vid vintertinget i Ödeshög den 7 mars 1765 hade ryttaren Sven Lundgren instämt Jonas Petersson i Narbäck med krav på betalning för arbete. Jonas Persson medgav att Lundgren under den nämnda tiden mest stadigt arbetat hos honom. Men eftersom Lundgren ständigt vistats uti hans hus och där haft ständig föda, så tror Jonas Petersson inte att Lundgren bör ha mera. Rätten beslutade att Jonas Persson skall till Sven Lundgren såsom ersättning, rättegångskostnaden inbegripen, ofördröjligen utbetala sex daler silvermynt.

Vid hösttinget 1770 hade kronolänsmannen Sundebom instämt sterbhusdelägarna efter avlidne Jonas Petersson i Narbäck och uppvisade ett skuldebrev på 84 daler kopparmynt. Det var en handelsman Johan Friberg i Borås som vänt sig till Sundebom med begäran om utsökning. Skuldebrevet var uppgjort i Narbäck den 28 april 1767 och omfattade från början 198 daler kopparmynt men två avbetalningar hade gjorts.

Det var Jonas Peterssons son Peter Jonsson som företrädde sterbhuset vid rätten. Han ifrågasatte skuldebrevets riktighet eftersom det inte var bevittnat. Kanske var inte Jonas Perssons namn skrivet av honom själv. Rätten uppsköt därefter målet till nästa ting.

Då infann sig från Borås en fabrikör Salvin, medförande en kassabok av vilken skulden framgick. Han fick avlägga ed på riktigheten och därefter ålades sterbhuset av rätten att betala skulden.

Lars Jonsson, en av sönerna till Jonas och Elin övertog troligen halva föräldragården. Vid vintertinget 1773 är noterat att bönderna Johan Nilsson och Lars Nilsson i Öjan den 15 mars 1773 gått i borgen för Lars Jonsson för rustningens vidmakthållande. För rusthålllets del fordrades sådana borgensförbindelser. År 1803 dog brukaren Lars Jaensson i Narbäck av halsböld. Så uppger dödboken.

Någon tveksamhet kan det vara omkring detta, se Lars Jaenson nedan.

Jöns Norström	1704, ryttare
Kerstin Månsdotter	----,från Stora Smedstorp, g 1735
Barn: Anders	1736-07-21,
Maria	1737-09-09,
son	1739-10-18,
Maria	1741-09-27,
Jonas	1745-11-27
Sara	1751-06-08,

Jöns och Kerstin gifte sig 1735. Jöns uppgavs då vara ryttare för Bankaby men kom troligen till Narbäck samma år. Jöns var sedan ryttare för Narbäck och familjen bodde i ryttaretorpet i Narbäck. Jöns Norström dog 3 maj 1751. Fem dagar senare, den 8 maj föddes dottern Sara. I bouppteckningen efter Jöns kan vi se att han på sitt soldattorp hade en häst, tre kor, två kvi-gor, sju får, en bagge, en grå sugga och tre grisar.

Det var säkerligen ett gott torp för en ryttare. Tillgångarna uppgick till 89 riksdaler. Enligt bouppteckningen hade han fem barn, sonen Samuel, döttrarna Maria och Maria, Katharina och Sara. Detta stämmer inte riktigt med

kyrkobokens födelseuppgifter, se ovan. Men namnen kanske byttes. Samuel blev Anders osv.

Kerstin Månsdotter och barnen har sedan flyttat från Narbäck. En ryttar-änka, Kerstin Månsdotter på Stora Smedstorps ägor avled den 22 september 1777, 68 år gammal, Det var sannolikt hon.

Vid sommaringet 1749 åberopades Jöns Norström som vittne i ett mål mellan Jöns Jonsson i Lilla Krokek och Johan Berg i Holkaberg, företrädd av sin måg Jacob Castensson. Målet gällde stöld av drås på logen i Lilla Krokek och lån av en kärra. Det var ett stort mål men rätten frikände båda parter.

Anders Persson	1711-07-18, bonde,
Maria Andersdotter	(1723-),
Barn: Maria	1744-06-07 (i Bankaby)
Per	1747-08-13, död 1748
Stina	1752-02-18, (i Bankaby)

Anders var son till Per Persson och Maria Persdotter i Bankaby och han var således broder till Per och Jonas Perssöner, se ovan. Anders och Maria gifte sig 1744. Marias bakgrund har jag svårt att finna uppgifter om. De bodde först i Bankaby, sedan kom de till Narbäck 1747 men flyttade sedan tillbaka till Bankaby.

I slutet av 1750-talet flyttade de till Vantekullen, som då var en utjord till Bankaby. Enligt flera mål vid häradsrätten hade Anders Persson kommit på obestånd och var flera gånger instämmd till tinget. Maria Andersdotter avled i Vantekullen den 8 juni 1764 av lungsot, 41 år gammal. Hon var då änka. Jag har inte funnit någon uppgift om när Anders dog.

Vid sommaringet 1756 hade rusthållaren Johan Petersson i Bankaby och bonden Jonas Nilsson i Jönsagården i Öninge instämt rusthållaren Anders Petersson i Bankaby. De yrkade att han måtte betala den skuld på 117 daler silvermynt som han hade till avlidne Peter Peterssons dödsbo i Narbäck, och för vilket de gått i borgen. De krävde också ränta och rättegångskostnader, och att *icke de i framtiden måtte oskyldigt komma att härför stanna i ansvar*. Anders Petersson inställde sig inte. Det framkom att Anders Petersson hade stora skulder.

Anders och hans hustru dog utfattiga och efterlämnade fem barn utan försörjning. Vid sommaringet 1765 hade Maria Persdotter i Bankaby instämt Anders Perssons syskon för att de skulle hjälpa till med försörjning och uppfostran av dessa barn. Maria Persdotter var änka efter Johan Persson i Bankaby, som också var en bror till Per Persson. Hon åtog sig att behålla det barn som då var på nionde året och som redan fanns hos henne.

Per Persson i Narbäck blev av rätten utsedd till förmyndare för dessa sina brorsbarn. Vid hösttinget 1766 hade han i sin tur instämt sina syskon och sina svågrar m.fl. till tinget med begäran om hjälp med denna försörjningsbörda. Det var rusthållaren Jonas Persson i Narbäck, bönderna Anders Nilsson i Åby, Jonas Nilsson i Jusseryd, Sven Larsson i Harsbol och Peter Persson i Gumby Av de fem föräldralösa barnen var då den äldste 21 år gammal och hade drängplats, en flicka var på 15:e året och var hos en moster och hennes man Sven Larsson i Harsbol, en gosse på 12:e året var hos Johan

Perssons änka Maria Persdotter i Bankaby, en flicka på sjunde året hos sin morbroder Per Andersson i Sunneby samt den femte och minsta, en gosse på femte året var hos Per Persson i Narbäck.

Per Persson menade att de som inte hade något av dessa barn hos sig skulle också hjälpa till. Han hade också i stämningen begärt att få se delningsinstrumentet som barnens avlidne farfader, Per Persson i Bankaby hade upprättat. Han ville också se inskrivningsbevisen för nuvarande innehavare av Bankaby rusthåll. Vi anar här något av en arvstvist.

Häradsrätten kom fram till att Jonas Petersson i Narbäck, Anders Nilsson i Åby, Jonas Nilsson i Jusseryd och Peter Persson i Gumby skulle bidra med föda och andra nödvändigheter. Annars kunde de vardera årligen betala sex daler silvermynt som ersättning till Per Persson, fram till dess att barnet själv kan klara sin försörjning.

Per Persson kände sig inte nöjd. Han återkom och hade då åter instämt sin svägerska Maria Persdotter i Bankaby med yrkande att hon skulle visa delningsdokumentet rörande Bankaby och Narbäck. Rätten avlog dock denna begäran och friade henne från vidare krav. Därmed fick Per Persson låta sig nöja.

Per Persson	(1705, 1708), rusthållare, bonde,
Kerstin Svendsdotter	1712-09-07 i Adelöv
Barn: Kerstin	1736-04-24 i Adelöv,
Peter	1739-10-23 i Adelöv,
Maria	1741-06-02 i Adelöv, g m Sven Nilsson i Öninge
Sven	(1738) gift 1775 med Brita Håkansdr från Uppgränna
Sara	1744-03-12 i Dockarp, g m Johan Larsson i Åskeryd
Karin (Elin)	1746-04-03 i Narbäck,
Karin	1750-01-26 i Narbäck
Brita	(1753), dog 21 juli 1755

Per var son till Per Persson och Maria Persdotter i Bankaby. Men jag har redan skrivit om en tidigare son till dem, som också hette Peter eller Per. Det tycks som om Per eller Peter i Bankaby haft två söner, Per och Peter. Han var troligen gift två gånger, andra gången med Maria Persdotter från Narbäck 1705. Jag hoppas att detaljerna klarnar.

Per och Kerstin gifte sig 1732. Enligt vigselboken var Peter från Bankaby och Kerstin från Kopparp. Jag trodde länge att Kerstin var dotter till bonden Sven Månsson i Kopparp, men kunde inte finna några bevis för detta.

Per och Kerstin kom till Narbäck omkring 1745. Var de bott åren 1732-45 var länge okänt för mig. Slutligen fann jag en domboksuppgift att de bott i Dockarp i Adelöv.

I Adelövs kyrkobock fann jag också en födelseuppgift från 1712, då Kerstin Svendsdotter föddes i Dockarp. Sven i Dockarp bör ha varit hennes far, och en jordebok från år 1700 upptar Assar och Sven i Dockarp. En uppgift från domboken visar dessutom att Kerstin var en styvdotter till Jöns Nilsson i Kopparp.

Då framkom lösningen. Kerstin var dotter till Sven Persson och Brita Larsdotter i Dockarp i Adelöv, senare bosatta i Kopparp i Ödeshög. Hennes

far dog 1720 och modern, Brita Larsdotter ingick nytt äktenskap, med Jöns Nilsson från Gyllinge och de drev sedan gården i Kopparp vidare. Efter att Kerstin gift sig med Per Persson från Bankaby övertog de den gård i Dockarp i Adelöv som kanske tillhört hennes föräldrar.

Jag kan inte finna alla barnen i kyrkoböckerna. Ibland blev det inga anteckningar i kyrkoboken. Ibland blev anteckningarna fel. Inget märkligt med det. När husförhörslängderna kom började blev det bättre. Då kunde allt kontrolleras lite mer noga.

Från hösttinget 1777 finns en notering i domboken som säger att gästgivaren Johan Jönsson i Holkaberg hade instämt Per Persson i Narbäck för att denne haft 13 oringade svin. Förmodligen hade svinen också orsakat lite skador. Allt slutade dock med förlikning.

Kerstin Svensdotter dog 1788 av hetsig sjuka, Per dog 1789 av ålderdom. Vi skall här studera några domboksnoteringar om Per Persson i Narbäck.

Vid hösttinget 1746 hade salpetersjudaren Måns Jönsson i Båraryds socken och Gislaveds gård i Småland låtit instämna bonden Per Persson i Narbäck för en skuld. Det rörde sig om ett par oxar som han köpt av honom för 51 daler silvermynt och en sadel för två daler silvermynt.

Per Persson medgav att han köpt två oxar av Måns Jönsson. Men därefter hade dessa två oxar av landsfiskalen i Gränna, Raphael Björkegren blivit honom framtagna efter dom av Norra Vedbo häradsrätt. Måns Jönsson visade laga tingsprotokoll från Norra Vedbo den 23 maj 1744 där han instämt Per Persson som då bodde i Dockarp i Adelöv.

Där hade landsfiskalen Björkegren fått målet uppskjutet för att skaffa bevis till ytterligare lagsökning. Tingsrätten ansåg att detta ärende bör skötas av den rätt där det förut handlagts. Hur det sedan gick i detta mål är okänt.

Vid vintertinget 1747 ingavs en skriftlig överenskommelse som Peter Persson i Bankaby med sin hustru Maria Persdotter träffat med sina söner Johan Petersson i Svenstorp, Peter Persson och Jonas Petersson i Narbäck samt mågarna Anders Nilsson i Åby, Jonas Nilsson i Öninge och Sven Larsson i Harsbol den 20 dennes av innehåll att *när Peter Persson i Bankaby och hans hustru avgått med döden skall deras son Per Petersson ha hälften av kronorusthållet Narbäck och Jonas Petersson den andra hälften samt Johan Petersson hälften av Bankaby och Anders Petersson den andra hälften. Men vad döttrarna vidkommer så kommer de tillika med avlidne Peter Peterssons barn att få skälig lösen av sina bröder, så att av Per Petersson i Narbäck skall Per Peterssons omyndiga barn erhålla 280 daler kopparmynt och den andra halvan som de bör ha till 280 daler kopparmynt skall sönerna, som besittningsrätten tillägnas, lika mycket vardera betala, Jonas Petersson i Narbäck giver till sin syster Sara Petersdotter i Harsbol 280 daler kopparmynt, Johan Petersson i Svenstorp giver till sin syster Kerstin Petersdotter i Öninge 280 daler kopparmynt och Anders Petersson giver till sin syster Maria Petersdotter i Åby 280 daler kopparmynt. Vad den lösa egendomen vidkommer så lämnas döttrarna att i densamma få lika med sina bröder, undantagandes någon gammal träbråte, såsom kälkar och någon*

redskap, som delas alla bröderna emellan. Vilket uppå anhållan till vederbörandes säkerhet i protokollet infattat blev.

Vid sommartinget 1747 hade Anton Kaxe i Sunneby instämt Per Perssons hustru i Narbäck, Kerstin Svendsdotter, för att hon överfallit honom med hugg och slag. Detta hade skett när han varit på besök hos Anders Persson i Narbäck Han yrkade ersättning. Vid upprop inställde sig Kaxe med sitt biträde, löjtnanten Magnus Joachim Borks och ärevälborne Petter Sjöberg. För hustrun Kerstin Svendsdotter kom hennes styvfader, rusthållaren Jöns Nilsson i Kopparp. De förnekade helt denna ogärning.

De av Kaxe inkallade vittnena, Jonas och Anders Perssöner i Narbäck framkallades, men som de var Per Perssons i Narbäck köttsliga bröder och således hans hustrus rätta svågrar kunde de inte tillåtas vittna. Någon fortsättning av detta mål har jag inte sett, varför vi kan tro att parterna förliktes.

Till höstetinget 1753 hade kronolänsmannen Jonas Fellbom instämt drängarna Nils Nilsson och Per Johansson i Holkaberg samt Jonas Håkansson och Jöns Larsson i Munkeryd samt vidare Per Håkansson och Anders Johansson i Narbäck.

De hade vid någon skjuts från Holkaberg till Ödeshög förra våren tagit för mycket betalt. Vid upprop inställde sig de personligen, alla utom Per Johansson i Holkaberg.

Han var hindrad av inkommen skjuts till samma krog. Det hävdades att de den 7 och 9 maj tagit skjutspenningar för 1 3/8 mil i stället för 1 1/4 mil. De förnekade det hela därför att vederbörande själv betalat med anledning av den väntetid som uppstått. Vidare hävdade de åtalade att sträckan är längre än 1 1/4 mil. Målet tycks ha slutat så att de åtalade slapp böter och att skjutstavlan skulle avskyltas, kanske i avvaktan på ny mätning.

Vid vintertinget 1763 hade kronans länsman, välaktade Jonas Fellbom, på ämbetets vägnar instämt bönderna Hans Persson och Per Håkansson i Gyllinge samt Per Persson i Narbäck för efterlåtenhet med skjutshållningen vid Holkabergs gästgivargård. Gästgivaren Johan Jönsson i Holkaberg var *högeligen besvärad över deras eftergivenhet och tredska, särdeles så att de flera gånger på sina hålldagar, antingen sände bort sina hästar eller sitt folk, så att han vid de resandes ankomst, icke kunde få någon hjälp. De instämnda bestred detta och klagade i stället över att gästgivaren vid bra väglag, sällan eller aldrig anlitar dem, utan behåller all skjutsen själv. Men så snart väglaget är tungt och svårt, då vill han ha hjälp. De åtog sig att med vittnen inty asga detta.*

Rätten konstaterade att länsman Fellbom hade anledning och fog för vad som påståtts. Men eftersom varken åklagaren eller gästgivaren gittat uppge vilka och huru många dagar, de lagsökta hade eftersatt sina skyldigheter hade icke häradsrätten tillräcklig anledning att fälla dem till mer än sex daler silvermynt vardera. De erinrades av rätten att framdeles noga iaktta sina åligganden.

Vid vintertinget 1772 hade rusthållaren Per Persson i Narbäck inlämnat en skriftlig ansökan. Den avsåg att han på Narbäcks ägor nyligen uppsatt en husbehovs mjölkvarn med ett par stenar och önskade få denna skattlagd.

Rätten gav det beskedet att kvarnbyggnaden skulle synas och att grannarna också skulle höras, varefter rätten därefter skulle lämna vidare besked i saken.

Vid vintertinget 1786 hade bonden Jöns Svensson i Lakarp instämt bonden Johan Persson i Narbäck, eller Uppgränna. Han yrkade att denne skulle betala återstående belopp, tre riksdaler och 26 skilling på en hästhandel dem emellan. Johan Persson hävdade att återstående belopp inte var så stort, men han kunde inte bevisa detta, varför han av rätten ålades att betala beloppet. Vem denne Johan Persson var är jag osäker på, men nedanstående mål från 1788 säger att Johan Persson var en släkting till Per Persson i Narbäck.

Vid vintertinget 1788 förekom ett mål som gällde företrädesrätten till 3/16 i kronorusthållet Narbäck. Parterna i målet var bonden Lars Persson och hans hustru Elin Persdotter i Uppgränna Tolagård samt bonden Johan Persson och hans hustru Sara Jonsdotter i Uppgränna Bultagård på den ena och rusthållaren Peter Persson i Narbäck på den andra sidan. Målet var mest av formell art. Syftet var mest att inför rätten styrka riktigheten av tidigare träffade avtal. Som vittnen åberopades Israel Svensson och Håkan Israelsson i Lakarp. Det fanns släktskap mellan parterna och målet gällde därför börsrättsliga formaliteter.

Lars Lundgren	----, ryttare	(Liunggren)
Ingrid Persdotter	----,	
(Maria)	1753-08-24,	
Johan	1757-01-20,	

Denna familj Lundgren bodde i Narbäck under de 6-7 första åren på 1750-talet. De gifte sig 1751 och då var Lars antecknad som soldat för Narbäck och Ingrid var piga i Holkaberg. Efter 1757 har vi ingen anteckning om dem. Jag vet inte vart de tog vägen. I deras ställe kom en ny familj Lundgren.

Sven Lundgren	(1733) i V Tollstad, ryttare
Maria Hansdotter	(1730), död 1790 av hetsig sjuka
Barn: Stina	1757-11-08,

Möjligen hette Lundgren Sven Matsson eller Mattiasson innan han blev soldat. I så fall gifte sig Sven och Maria 1757. Maria var från Åby fyrbondgård. Kanske Sven var dräng där. Hon var dotter till officeren Hans Sölberg och hans hustru Karin Hansdotter i Åby Västra Skattegård. Deras första barn, dottern Stina föddes i Narbäck där Sven var soldat.

Troligen år 1763 flyttade familjen till Munkeryd. Där kan vi se mera om denna familj. Maria hade en syster i Munkeryd, Stina Hansdotter som var gift med bonden Jonas Erlandsson. Hon hade också en syster, Sara Hansdotter, gift med nämndemannen Anders Jönsson i Fagerhult. Hon hade också en broder, Jonas Hansson, som hade övertagit föräldragården.

Vid vintertinget 1763 hade kronans länsman, Jonas Fellbom, på ämbetets vägnar instämt drängen Lars Eliasson i Porsarp och ryttarehustrun Maria Hansdotter på Narbäcks ägor, misstänkta för horsbrott.

Den 25 oktober 1762 födde Maria Hansdotter en dotter som fick namnet Sara. Det var ett oäkta barn, det var inte hennes äkta man, Sven Lundgren, som var fader. Det blev stämning till tinget.

Målet uppkom vid vintertinget i Ödeshög den 19 mars 1763. Sven Lundgren hade varit borta i kriget i Pommern i fem år. Efter hemkomsten omtalade han att Lars Eliasson från Porsarp i fjol flera gånger haft köttslig förbindelse med hans hustru i Narbäcks ryttaretorp. Men drängen Lars Eliasson nekade till detta.

Dennes fader, skattebonden Elias Östensson i Porsarp inkallade hustrurna Margareta Persdotter i Stora Krokek och Kerstin Månsdotter på Holkabergs ägor, Karin Svensdotter på Narbäcks ägor och Sara Persdotter på Kaxtorps ägor. De borde kunna visa att ryttarehustrun förut klagat över att hon blivit våldtagen av en obekant resande man. Maria Hansdotter medgav att hon sagt detta men menade att det var Lars Eliasson som förmått henne att säga detta.

Maria Hansdotters svåger ifrågasatte om det må ligga i Sara Persdotter på Kaxtorpas ägor i vägen att hon pliktat för lägersmål med Lars Eliassons morbroder. Vid övervägande härav tilläts hon inte vittna, men de övriga avlade vittneseden med hand på bok, och berättade var för sig:

1) Margareta Persdotter i Stora Krokek, förr boende i Lakarp, att hon varit hos Maria Hansdotter vid hennes svåra barnsbörd. Hon hörde henne icke namngiva någon barnafader, utan önskade bara att Gud ville hjälpa henne, varpå hon blivit förlossad.

På sommaren förra året hade Maria anförtrott henne *att det i grannhållet utkommit sådant rykte, men hon sagt med de orden att om inte kungen i Porsarp nödgas för tjuveri ställa sin son ur vägen, så skulle det inte behövas för sådan gärning med henne.* Maria sökte erinra vittnet om något tillfälle då hon skall ha sett de angivna tillsammans, nämligen vid ett kyrkogångsöl i Lakarp om våren i fjol. Då hade drängens moder skilt honom från henne uti vittnets kammare. Sådant sade sig Margareta inte veta något om.

2) Kerstin Månsdotter på Holkabergs ägor berättade att Maria för henne sagt *att hon en afton då hon gått utföre åt Gränna efter sitt hästskulptur på allmänna vägen blivit hävdad av en obekant resande herreman. Denne hade i hast stigit av sin häst, gjort av saken och förnöjt henne med sex plåtsedlar samt lovat att hon icke skulle hava någon skada härav.*

Vittnet framhöll ovanligheten i detta. Då hade Maria sagt det hon väl ville skylla på Lars i Porsarp, men trodde helt säkert att han såsom härtill alldeles oskyldig icke skulle ta på sig detta.

3) Karin Svensdotter på Narbäcks ägor lämnade en helt lika berättelse.

Såväl länsmannen som Marias svåger, nämndemannen i Fagerhult, intygar att hon förut skylld på en våldtäkt av en resande. Med anledning därav ansökte Lars Eliasson om befrielse. Rätten tog saken till beprövande.

Två dagar senare, den 19 mars 1763 kom rätten med utslag i målet. Lars Eliasson blev friad. Maria Hansdotter dömdes enligt 15 kapitlet 1 § i Missgärningabalken att böta 80 daler silvermynt, eller i brist av böterna avstraffas med tjugo par ris, tre slag av varje. Dessutom skulle hon till Ödeshögs kyrka erlægga två daler silvermynt samt undergå enskild skrift och avlösnings.

Maria Hansdotter var vid denna tiden drygt 30 år gammal.

Hur det gick med böterna vet jag inte, men förmodligen lyckades Lundgren och hans hustru skrapa ihop till böterna. Kanske hjälpte hennes syskon till. De ville inte se sin syster genomgå spöstraff. Men ännu hade inte sanningen kommit fram. Vem var barnafadern?

Vid hösttinget 1763 rannsakades gästgivaren Johan Jönsson i Holkaberg och ryttarhustrun Maria Hansdotter på Munkeryds ägor för dubbelt horsbrott. Det var Maria Hansdotter själv som då angav brottet. Vi kan anta att Maria Hansdotter från början haft krav på sig att inte nämna Johan Jönssons namn. Han var en känd och aktad man i bygden. Till slut stod hon inte ut för trycket.

Hon angav gästgivaren Johan Jönsson som barnafader. Denne nekade till brottet. Han satt en tid häktad i Linköping men han erkände inte. Maria Hansdotter däremot kunde inte neka. Häradsrättens dom underställdes Göta Hovrätt, insändes dit den 10 december 1763.

Vid sommaringet 1764 kom hovrättens utslag. Maria Hansdotter kunde inte neka. Hennes dom var klar men Johan Jönsson nekade och därför blev målet för hans del *ställt på framtiden*. Han slapp undan. Men det blev *lite efterslängar*.

Vid vintertinget den 15 mars 1764 hade gästgivaren i Holkaberg, Johan Jönssons hustru, Anna Jonsdotter, instämt ryttaränkan Kaisa Svendsdotter på Munkeryds ägor. Orsaken var att hon tagit bränsle på hennes åkergräde. Kaisa Svendsdotter erkände. Hon hade någon tid bott hos ryttarhustrun Maria Hansdotter på Narbäcks ägor. De hade något före jul 1762 kört hem tre lass bränsle till hennes hus. Det hade skett tillsammans med Maria Hansdotter och de hade fått löfte av gästgivaren Johan Jönsson. Hon trodde att hon var oskyldig eftersom de fått löfte till detta.

Gästgivaren Johan Jönsson i Holkaberg medgav att han gett dem detta löfte.

Gästgivaren Johan Jönsson uppmanades att till nästa sommaring instämma ryttarhustrun Maria Hansdotter om han ville fullfölja detta mål. Då skulle också änkan Kaisa vara med. Vid sommaringet 1764 kom även detta mål upp igen. Rätten friade då de bägge kvinnorna från detta brott.

Maria avled 1790. Vi kan anta att hon var ett samtalsämne i bygden när detta utspelade sig. Vi kanske kan anta att många i bygden kände sympati för henne och kanske inte gillade att gästgivaren Johan Jönsson kom undan. Det gick förmodligen en hel del rykten i bygden. Vi kan anta att Maria Hansdotter var en attraktiv och vacker kvinna.

Mera om familjen Lundgren finns att läsa under Munkeryd.

Lars Vesterlind 1734-12-24, ryttare
 Elin Månsdotter 1729 i Gränna
 Barn: Jöns 1761-09-20, soldat för Hårstorp med soldatnamnet Lantz
 Karl 1762-02-01, död 1772 i rödsoten
 Peter (1764-), död 1772 i rödsoten (ej antr. i födelseboken)
 Maria 1768-09-13, gift med soldaten Lejon i Sunneryd

Lars var sannolikt son till Jöns Nilsson och Margareta Karlsdotter i Börs-
 tabol. Fadern var senare soldat för Sunneryd med soldatnamnet Sundkvist.
 Margareta Karlsdotter uppgavs vara soldatänka, när hon på ålderns höst
 bodde hos sin son i soldattorpet på Narbäckes ägor.

Lars och Elin gifte sig 1759. Elin var möjligen från Isgårda i Gränna
 socken. Lars var ryttare för Lilla Krokek fram till omkring 1765 då de flyt-
 tade till Narbäckes ryttaretorp. De flyttade från Narbäck omkring år 1800 till
 ett torp på Sunneryds ägor. Då var han troligen gratialist, med en liten pen-
 sion. Möjligen var det ett torp eller backstuga som hans föräldrar tidigare
 innehåft. Där dog Lars 1805, 76 år gammal, och Elin dog där 1808, 79 år
 gammal.

Margareta Karlsdotter 1697, soldatänka, fattighjon. Död 1772.

Margareta uppgavs vara soldatänka samt att *hon tigger och att hon har
 fattigdel*. Hon var dotter till bonden Karl Håkansson och Ingeborg Persdot-
 ter i Glasfall, och sannolikt mor till Lars Vesterlind. Hon dog 1772. Av fyra
 notiser i födelseboken kan hon antas vara identisk med den Margareta
 Karlsdotter som på 1730-talet var gift med Jöns Nilsson och boende i Börs-
 tabol, senare på Fagerhults ägor och senare, år 1739, på Sunneryds ägor.
 Kanske Lars Vesterlind då hade vuxit upp på Sunneryds ägor, och senare
 också hade sin ålderdom där.

Vid sommaringet 1787 förekom ett mål som rörde ett slagsmål i soldat-
 torpet på Narbäckes ägor. Det var smeden Lars Holmberg från Uppgränna
 och bonden Lars Nilsson i Syllerstorp. Själva anledningen till slagsmålet var
 en brännvinsflaska som egentligen tillhörde bonden Nils Svensson i Upp-
 gränna.

Den hade Nils Larsson medtagit när de under sin resa varit inne i Nils
 Svenssons hus i Uppgränna. Smeden Holmberg önskade återställa flaskan
 och därvid blev det slagsmål i soldattorpet. Soldathustrun Elin Månsdotter
 blev åsyna vittne och hördes inför tinget om sina iakttagelser.

Peter Jonsson 1746-03-03, bonde
 Ingrid Svendsdotter 1749, g 1774,
 Barn: Jonas 1781-08-02, avfl. till Heda 1807
 Elin 1774-08-01,
 Kristina 1777-01-20,
 Maria 1779-03-12,
 Peter 1784-06-04, till Heda 1807,

Katharina	1788-08-08,
Annika	1791-12-18,
Sara Lena	1794-11-23,

Peter var son till Jonas Persson och Elin Larsdotter i Narbäck. Peter och Ingrid gifte sig 1774 och båda anges då vara från Narbäck. Ingrid var möjligen dotter till Sven Persson och Kerstin Persdotter i Lakarp. Första tiden bodde de i Narbäck och brukade möjligen hans föräldragård. Från 1778-79 står han skriven som rusthållare i Narbäck.

Omkring 1793-94 flyttade de till Gammalsby. Någon gång därefter flyttade de till ett torp på Holkabergs ägor. Ingrid dog där den 7 januari 1810 av venerisk sjukdom. Peter dog den 4 mars 1810 av rödsot. Peter Jonsson förekommer omnämnd i domboken enligt följande:

Vid hösttinget 1786 förekom ett tvistemål mellan bonden Hans Andersson i Sunneryd och rusthållaren Peter Jonsson i Narbäck. Tvisten gällde Porsarp. Hans Andersson innehade där en gård om 3/8 mantal och Peter Jonsson i Narbäck arrenderade denna gård. Peter Jonsson hade åtagit sig att uppföra en stuga och dessutom 600 fot gärdesgård där. Tvisten gällde huruvida Peter Jonsson hade uppfyllt sina åtaganden.

Ännu vid vintertinget 1787 förekom tvisten mellan Hans Andersson och Peter Jonsson rörande denna stuga i Porsarp. Mera om detta finns att läsa under Porsarp.

Peter Jonsson uppgav då själv att han var *ganska fattig* och bad att få uppfylla återstående krav *in natura*. Rätten ålade honom dock att åtgärda kvarstående arbeten eller att med penningar ersätta Hans Andersson.

Vid vintertinget 1788 förekom ett skuldfordringsmål mellan rusthållaren Johan Jönsson i Vallby och rusthållaren Peter Jonsson i Narbäck i vilket Peter Jonsson ålades betala sin skuld för att undvika utmätning.

Vid samma ting hade Peter Jonsson instämt drängen Sven Larsson i Syllestorp angående skuldfordran, bestående av auktionsinrop i Narbäck 10 februari 1786. Sven Larsson ålades av rätten att ofördröjligen betala.

Nämndemannen Gudmund Larsson i Stora Åby hade till hösttinget 1788 instämt rusthållaren Peter Jonsson i Narbäck angående skuldfordran, 137 riksdaler. Skuldsedeln hade ursprungligen tillhört Johannes Persson på Lilla Molidens ägor men den 27 oktober 1788 överlåtits på Gudmund Larsson. Målet uppsköts. Vid målets fortsatta handläggning framkom det att Peter Jonsson hade till Johannes Persson betalat skulden.

Sonen Peter Persson blev möjligen reservkarl eller medlem av lantvärnet och hade namnet Skylt. Han är noterad som torpare, inhysesman och backstugusittare och bodde i en stuga på Stora Aleryds ägor, dit han kom 1819 från Ödeshög. Han var på 1830-talet antecknad som *döv och utfattig*. Han dog i rödsot 1842. Gift med Maria Persdotter, född 1789 i Gränna. År 1816 bodde de på Lilla Krokeks ägor.

Peter Raelsson i Ryket hade till sommartinget 1789 instämt Johan Persson i Narbäck, nu på Lilla Molidens ägor. Han yrkade ersättning för två tunnor korn och en tunna blandkorn. Detta med stöd av Johan Perssons den 21 maj 1786 utgivna förbindelse. Johan Persson inställde sig inte, trots kallelse i laglig ordning. Johan Persson är i övrigt inte känd.

Urtima ting hölls den 7 april 1791 på gästgivargården i Ödeshög med anledning av inbrott och stöld i Valla, hos bönderna Sven Jakobsson och Anders Persson. För brotten hade gripits Sven Lindberg, 31 år gammal, född i Stockholm. Efter brotten hade Lindberg begivit sig söderut på landsvägen. Målsägandena hade begivit sig efter.

Vid Narbäck påträffades något av stöldgodset. Bonden där hade tillvaratagit och vårdat detta. Lindberg själv påträffades i gästgivargården i Stigamo söder om Jönköping och fördes till slottshäktet i Linköping.

Kronolänsmannen, välaktade Samuel Sundelius tilltalade vid höstetinget 1794 drängen Peter Hansson i Kopparp samt änkan Stina Svensdotter i Narbäck för sig emellan övat lönskaläge, vilket de frivilligt erkände. Stina berättade att hon vid olovligt umgänge med Peter Hansson blivit med barn samt åtta dagar före sistlidna midsommar framfött ett gossebarn som efter tre månader och 11 dagar avlidit.

Häradsrätten dömde dem, *drängen Peter Hansson och änkan Stina Svensdotter för lönskaläge första gången att böta, han tre riksdaler 16 sk, hon en riksdaler 32 skilling. Dessutom skulle de till sockenkyrkan i Ödeshög skola erlägga, Peter en riksdaler 16 skilling och Stina 32 skilling. De skulle också i sakristian där undergå enskild skrift och avlösning undergå.*

Kronolänsmannen Sundelius åtalade vid höstetinget 1798 rusthållaren Lars Persson i Uppgränna med yrkande om böter för bristande vägunderhåll på den vägglott som hörde till hans gård, halva hemmanet Narbäck. Åklagaren åberopade nämndemännen Anders Rambergs och Jonas Jonssons intyg och hävdade att svarandens vägglott behövt förbättras med minst 16 lass grus. På kronolänsmannens påstående dömdes svaranden för denna sin underlåtenhet till en riksdaler böter i treskiftes, kronan, häradet och åklagaren.

Vid vintertinget 1804 redovisades att bouppteckningar hade gjorts bl. a. avseende avlidne bonden Lars Jonsson i Narbäck.

Under 1700-talets sista år fanns en bonde i Narbäck som hette Bengt Persson. Han är endast omnämnd i ett mål i domboken samt i bouppteckningar från 1797 och 1799. Han uppgavs vara änkomman 1797. Han avled själv 1798 i Uddevalla. Närmare omständigheter eller uppgifter har jag inte om honom. Vi kan anta att han arrenderade en av gårdarna i Narbäck av Per Persson i Holkaberg.

Vid slutet av 1700-talet ägdes den ena av gårdarna i Narbäck av Per Persson i Holkabergs Sörgård. Den andra gården ägdes av Lars Persson i Uppgränna. Lars Persson var möjligen en ättling till tidigare ägare av Narbäck. Omkring år 1800 fanns en arrendator i Narbäck som hette Lars Johansson eller Jaensson.

Lars Jaensson	1756 (i Adelöv ?), arrendator
H Maja Andersdotter	1760 (i Adelöv ?),
Barn: Maria	1784 i Adelöv, död 86
Maria	1787-04-04 i Adelöv,
Stina	1789-03-27 i Adelöv,
Greta	1791-09-08 i Adelöv,
Jan	1793-09-26 i Adelöv,

Annika	1795-12-11 i Adelöv,
Johanna	1801-01-24 i Gränna,
Jan	1804-04-12,

Lars Johansson i Narbäck har med sin familj troligen omkring år 1802 kommit från Kleven i Gränna landsförsamling till Narbäck som arrendator. Lars Johansson, eller Lars Jaensson, dog av böld i halsen 30 oktober 1803. Den 12 april 1804 föddes deras son Johannes. Maja Andersdotter flyttade därefter till Graven i Adelöv, där hon hade en vuxen son. Där avled sonen Johannes den 4 juli 1805, ett år gammal.

Sökandet efter bakgrunden för Lars och Maja ledde till Rudu i Adelöv. År 1785 gifte sig Lars Jansson från Rudu i Adelöv med Maja Andersdotter från Graven i Adelöv. De var bönder i Rudu fram till slutet av 1790-talet. Då var de plötsligt i Kleven i Gränna landsförsamling. Där var de kvar fram till någon gång slutet av 1802 eller början av 1803. De blev som vi ser ovan inte långvariga i Narbäck.

Bouppteckningen efter honom uppger att han hade sju barn, sönerna Jaen och Anders, Maja, Stina Greta, Anna och Johanna, alla omyndiga. Bouppteckningen upptog bl. a. följande:

En järnaxelvagn, en hövagn, två ärjekrokar med billar, två järnskodda kälkar, en släde, tre oskodda kälkar, en gammal manssadel, ett par selar med tøm. Under gångkläder upptogs en blågrön rock, en grå dito, en grön dito, en gammal rock, ett gammalt livstykke, ett par byxor, en gammal hatt, två mössor, ett par gamla snösockar, två par gamla strumpor, tre gamla skjortor, två nattkappor, ett par gamla stövlar, ett par gamla skor. Under kreatur upptogs ett svart sto, en brun häst 16 år, en rödbrokig ko, en röd tjur, en rödbrokig kviga, en vit fåra, en ungfåra vit, en bagge och tre grisar.

Sannolikt hade både Lars och Maja sina rötter i Adelövs socken.

Jonas Samuelsson	1779-03-03, arrendator
H 2)Maja Johansdotter	1786-01-04,
Barn: Maja Lisa	1807-10-01,
Anna Katharina	1810-03-31, död 1811-05-08 av tvinsot
Johan Peter	1812-02-19,
Johanna	1812-02-19, död s å
Andreas	1813-08-06. död s å

Jonas och Maja kom hit från Munkeryd 1808. Jonas var från Skrädeberg, son till postföraren Samuel Andersson och hans hustru Anna Danielsdotter. Han hade tidigare varit gift med Maria Jonsdotter, dotter till bonden Jonas Nilsson i Munkeryd.

Maria Jonsdotter dog av venerisk sjuka 1806 och Jonas Samuelsson gifte om sig året därefter med Maja Johansdotter, dotter till livgrenadjären Johan Ärlig i Gyllinge och hans hustru Ingrid Andersdotter.

Jonas och Maja kom 1808 till Narbäck och arrenderade här hela gården, som då ägdes av gästgivaren Peter Persson i Holkabergs Södergård. Familjen flyttade från Narbäck omkring 1814 till ett torp på Stora Krokeks ägor.

Storskiftet genomfördes i Narbäck 1824. Då var Narbäck fortfarande delat i två halvgårdar. Den ena ägdes av Anders Magnus Andersson och Anna Brita Persdotter och den andra ägdes och brukades av bröderna Hans och Johannes Larsson, som då nyligen inköpt gården av Lars Persson i Uppgränna. Skiftet startades i oktober 1824 och genomfördes ganska snabbt. Den gamla hustomten vidgades och delades i två. Båda var kvar på den gamla platsen med vacker utsikt över Vättern.

I domböckerna får man då och då en liten påminnelse om resandet på landsvägen. Söndagen den 24 september 1820 reste en herr major Gustaf Bennich på landsvägen. Drängen Nils Jonsson från Haddestad skjutsade honom från Ödeshög till Holkaberg och drängen Johannes Nilsson från Kopparp skjutsade honom från Holkaberg till Gränna. Med sig hade Bennich som resgods bl. a. en kappsäck med diverse persedlar. I Narbäcks äng föll kappsäcken av vagnen.

Kappsäcken hittades sedan av två pojkar, Peter Jönsson från Narbäck och Johan Svensson från Porsarp. De plockade till sig några persedlar ur kappsäcken. Anders Svensson i Norra Kärr fick höra talas om fyndet och tog hand om kappsäcken. Men han lämnade den inte till myndigheterna förrän kappsäcken hade efterlysts från predikstolen i Ödeshögs kyrka någon söndag senare.

Kronolänsmannen Söderström stämde alla tre inför höstetinget. Häradsrätten ansåg att de båda pojkarna, Peter Jönsson och Johan Svensson på grund av sin ungdom och okunnighet kunde frias från åtalet. Beträffande Anders Svensson från Norra Kärr ansåg rätten att denne hade felat, men att han ändå inte haft för avsikt att behålla kappsäcken. Därför friades även han.

Anders Magnus Andersson	1785-03-25 i Bjälbo, bonde i Narbäck
Anna Brita Persdotter	(1788-05-11),
Barn: Anders Peter	1809-07-07 i Bjälbo, bonde i Narbäck,
Kristina Elisabet	1811-04-30 i "- , t Täby 1840
Karl August	1813-06-04 i Appuna, t Rinna 1833
Karolina Sofia	1815-11-21 i Bjälbo,
Gustaf Fredrik	1818-05-07, t Appuna 1835
Alfred Philip L	1823-03-28, t V Husby 1846
Tekla Anna Brita	1820-09-23, död 1822 av bröstfeber
Sven Viktor Vilhelm	1826-10-22, rådman, stadskassör i Gränna,
Anna Lotta	1830-11-17, t Gränna 1842

Bakgrunden för Anders är i Bjälbo och jag har inga uppgifter om den. Anna Brita var dotter till gästgivaren Per Persson och hans hustru Lisa Johansdotter i Holkabergs Södergård. Hennes farfar var Per Persson i Narbäck, en ättling till Sven Månsson i Narbäck. Anders och Anna Brita gifte sig 1807 och bodde därefter i Appuna och Bjälbo fram till 1816 då de flyttade till Narbäck.

Allt tycktes vara frid och fröjd, av husförhörslängden att döma. De hade många pigor och drängar och även en barnflicka. Från början innehade de hela Narbäck men omkring 1825 delades Narbäck. Anders Magnus och An-

na Brita innehade sedan halva Narbäck. Den andra halvgården var delad i två gårdar, ägda av bröderna Sven och Johannes Larsson.

Från domboken har jag inhämtat att sommaren 1818 hade drängen Peter Rydberg tagit städja hos Anders Magnus Andersson i Narbäck. Det gällde ett års tjänst, men efter fyra och en halv månad hade Peter Rydberg fått nog. Han begärde orlovsedel och att få lämna tjänsten. Anders Magnus gav honom ingen sådan och Peter Rydberg lämnade ändå Narbäck.

Vid vintertinget 1822 hade han instämt Anders Magnus till tinget med begäran om att få ut sin lön för dessa 4½ månader. Som orsak till att han lämnat tjänsten förklarade han att han blivit överfallen och slagen av Anders Magnus och att han var rädd för honom. Detta intygades av andra drängar och pigor och av soldaten Johan Rolf.

Rätten gick emot Peter och ansåg visserligen att Anders Magnus hade varit strängare än vad en husbonde hade rätt till enligt *legohjonsstadgan* från 1805, men att Rydberg ändå skulle ha stannat på sin tjänst. Därför behövde inte Anders Magnus betala honom någon lön. Aga eller upptuktelse ingick i en husbondes rättigheter. Om det blev för mycket aga reagerade ingen på det.

Vid sommartinget 1828 hade kronolänsmannen Nelson instämt Anders Magnus för att han i mars samma år när tjälen gått ur jorden haft två oringade svin på allmänna landsvägen i Narbäck. Anders Magnus erkände sin förseelse och fick böta.

Anders Magnus hade förordnats som förmyndare för avlidne bonden Nils Anderssons i Porsarp efterlämnade omyndiga dotter Maja Jonsdotter. Av någon anledning hade han blivit av med detta uppdrag och i stället hade rusthållaren Johannes Larsson i Narbäck förordnats. Denne hade vid hösttinget 1829 instämt Anders Magnus. Johannes yrkade att Anders Magnus genast utbetala Maja Jonsdotters arvededel.

Anders Magnus inställde sig inte vid rätten, trots att han delgivits stämningen. Rätten beslutade att Anders Magnus genast skulle betala beloppet till Johannes Larsson samt ränta och kostnader för rättegången. Jag har inga uppgifter om hur denna tvist löstes. Kanske var detta ett tecken på Anders Magnus Anderssons ekonomiska utförsbacke.

Vid vintertinget 1835 hade kronolänsmannen Nelson instämt både Anders Magnus och Anna Brita samt hennes gode män, förre nämndemannen Peter Andersson i Ödeshög och Jonas Andersson i Stava. Det yrkades ansvar för *egenvillig skilsmässa och för hustruns svåra misshandling*. Mot Anna Brita och hennes gode män rörde yrkandet ansvar för bodräkt. Målet uppsköts till nästa sommarting.

Därefter förekommer Anders Magnus Andersson och Anna Brita Persdotter omnämnda vid varje ting några år framåt i tiden. Anders Magnus Andersson var på obestånd. Han hade tagit stora lån och *var skuldsatt upp över öronen*. Det blev konkurs. Anna Brita Persdotter hade i ett tidigt skede begärt boskillnad.

Hon bodde troligen någon tid i Holkaberg innan hon senare med sina barn bodde i Ödeshög. I en inlaga till häradsrätten beskrev Anna Brita Persdotter att hon på grund av mannens våldsamerheter fått fly med sina barn till

sin moder, Lisa Johansdotter i Holkaberg. Beträffande de skulder som hennes man ådragit sig hävdade hon att dessa skulder varit helt onödiga och att hon inte medgivit upptagande av dessa lån.

Anders Magnus blev ställd under förmyndare. Deras egendom förvaltades av gode män. Anders Magnus instämde dessa till rätten och begärde redovisning av deras förvaltning och klagade över förvaltningen. År 1836 brukades gården av Lars Håkansson från Lakarp.

I husförhörslängden står också att Anders varnats för oenighet i äktenskapet åren 1826 och 1827. Han ansågs tydligen ansvarig för denna oenighet. Några år senare är noterat att gården ägdes av Anna Brita Persdotter och att makarna var *skilda till säng och säte*. Anna Brita bodde därefter i Ödes hög men stod skriven på gården i Narbäck. Att få skilsmässa på den tiden var nästan omöjligt

Kan vi gissa att sprit var en orsak till Anders problem?

Anna Brita dog 1846 av lungsot. Sonen Sven Viktor Vilhelm flyttade till Gränna och blev rådman och stadskassör. Han tog efternamnet Birgén och var en tid ägare av ena gården i Narbäck.

Anders Magnus Andersson dog på undantag i Narbäck 1852.

Olof Karlström	1775- i Stockholm, torpare
H Maja Karlsdotter	1765-11-24,
Barn: Katharina	1795-05-28, död av bröstsjuka samma år
Katharina	1797-12-13, död 1800
Maja Stina	1801-01-24,

Familjen Karlström kom från Börstabol till Narbäck omkring 1798. De gifte sig 1795. Hon uppgavs då vara från Börstabol och var troligen tjänstepiga där. Hon hade sin bakgrund i Klämmestorp.

De bodde troligen endast några år i Narbäck och flyttade omkring 1802 till Klämmestorp. Olof Karlström dog av rödsot 1806. Maja gifte 1815 om sig med Anders Vesterlind i Sunneby och dog där 1818 av håll och styng. Kan vi gissa att det torp de brukade var soldattorpet?

Jonas Sköld	1774-07-12 i Stora Åby, livgrenadjär
Stina Andersdotter	1776 i V Tollstad

Jonas kom till Narbäck 1799 som livgrenadjär och efterträdde förmodligen Lars Vesterlind. Jonas och Stina gifte sig år 1800. Jonas var son till Jonas Jakobsson och Lisa Gabrielsdotter vid Stenbron, Stora Åby socken. Jag har inga uppgifter om Stinas bakgrund.

De tycks ha varit barnlösa. De flyttade till Kråkeryd 1817 och där innehade de en gård om $\frac{1}{4}$ mantal. Där avled Jonas Sköld den 29 december

1831 av kolik. Stina avled den 28 januari 1842 i Kråkeryd.

Johan Israelsson hade till sommaringet 1803 instämt livgrenadjären Jonas Sköld i Narbäck med anledning av skuldfordran. Som vittnen åberopades Anders Karlsson och Peter Persson, båda från Holkaberget.

Livgrenadjären Jonas Sköld i Narbäck hade till hösttinget 1803 instämt drängen Sven Larsson i Jättingstad rörande 17 riksdaler i skuldfordran. Förlikning.

Den 18 februari 1811 upprättade Jonas och Stina ett inbördes testamente. Det skedde i soldattorpet i Narbäck och i närvaro av gästgivaren Peter Petersson i Holkaberget och Jonas Samuelsson i Narbäck. Av detta testamente framgår att de var barnlösa.

Under åren 1817-1833 har jag inga anteckningar om soldat i Narbäck.

Anders Peter Andersson	1809-07-27 i Bjälbo, bonde, nämndeman
Anna Lov.Andersdotter	1819-10-16 i Rök,
Barn: Per August	1843-04-30, till Fr.---stad 1857, (?)
Karl Otto	1844-12-09, till Täby 1857,
Sven Viktor	1846-08-08, till Sthlm
Axel Ludvig	1848-05-13, till Sthlm
Alida Mathilda	1850-06-09,
Hulda Vilhelmina	1852-12-18, död 530203
Oskar Fredrik Rikard	1858-03-28, till Sthlm, se nedan

Anders var son till Anders Magnus och Anna Brita i Narbäck, se ovan. Han gifte sig 1842 med Anna Lovisa. Jag har inga uppgifter om hennes bakgrund. Anders var då arrendator på föräldragården i Narbäck och Anna kom från Åby Södergård 1842. De övertog sedan äganderätten till gården. Anders var också en tid nämndeman.

Han innehade gården vid tiden för den nya vägens tillkomst utmed sjön. Vid vintertinget 1855 hade han instämt löjtnanten Hall. Det var Hall som hade ansvar för vägbygget. Ersättningen avsåg den mark som den nya vägen tog i anspråk. Häradsrätten dömde Hall att betala ersättningen.

Allt såg bra ut. Anders var innehavare av den ena gården i Narbäck. På gården fanns drängar och pigor. Husförhörlängderna säger inget om några problem. Men kanske hade ändå ekonomin börjat knaka. Jag har inte läst domböckerna efter 1845, fränsett enstaka år, och därför har jag inga uppgifter från tingen.

År 1861 flyttade familjen till Uppgränna. De bodde först på torpet Sjonäs på Bultagårdens ägor. Anders uppgavs då vara fattig. Det är en något märklig uppgift om vi jämför med det ekonomiska välstånd som hans mor och morfar representerade. Familjen bodde sedan som *"inhyses"* i en backstuga under Uppgränna Länsmansgård.

Den 31 maj 1876 avled arbetskarlen Anders Peter Andersson i Evelund under Boeryd, av bröstplåga. Det kan möjligen vara vår man. Den 28 februari 1895 avled änkan Anna Lovisa Andersdotter i Evelund, Boeryd, av ålderdom, 75 år gammal. Åldersuppgifterna tycks stämma. Det innebär att

Anders Peter och hans hustru på sin ålders höst bodde i Boeryd. Där hade de bara några kilometer till Narbäck.

Flera av barnen tog efternamnet Birgén, vilket en farbroder till dem förut gjort.

Den 6 juli 2009 ringde Ulf Birgén från Vallsta och berättade at han var son-son-son till Oskar Fredrik Rikard, se ovan. Vi ser här hur ättlingar till denna släkt i Narbäck funnit vägar ut i världen.

Sonen Oskar Fredrik Rikard flyttade 25 år gammal till Stockholm. Han utbildade sig där till repslagare. Han flyttade sedan till Sundsvall. År 1896 flyttade han till Sollefteå där han sedan var bosatt.

Kerstin Arvidsdotter 1762-11-19, änka

Barn: Maja Eriksdotter 1785

dd Anna Karin, oä 1816-02-14,

ds Johannes oä 1821-04-21,

Kerstin Arvidsdotter var dotter till bonden Arvid Andersson och hans hustru Maria Nilsdotter i Tällekullen. Hon gifte sig 1784 med torparen Erik Persson och de hade sedan ett torp på Västra Haddåsens ägor. Erik Persson dog 1796.

Kerstin och hennes barn flyttade därefter runt till byarna i bygden. 1805 bodde hon på Gyllinge ägor, men flyttade sedan till Narbäck. Åren 1814-1816 bodde hon med sin dotter Maja och hennes två barn i Näteryd. Sedan bar det iväg till Narbäck igen.

År 1821 flyttade de till Lilla Krokeks ägor. Hon uppgavs då vara en *inhyst fattig änka*. De var möjligen inhysta på Norrgården eller Norrgårdens ägor, i så fall kanske i torpet Hagalund.

Kerstin Arvidsdotter flyttades 1832 till Fattighuset i Ödeshög. Hon dog där den 16 april 1837 av ålderdoms bräcklighet. Dottern Maja Eriksdotter hade varit trolovad med livgrenadjären Häggberg i Stora Aleryd i Stora Åby socken. Denne avled 25 oktober 1815, innan det planerade bröllopet. Maja väntade barn. Det blev en dotter, Anna Karin, och hon föddes i Näteryd den 14 februari 1816.

Maja Eriksdotter bodde kvar i Lilla Krokek fram till dess att hon gifte sig den 21 april 1835 med torparen Abraham Nilsson från Harsbol, varpå de flyttade till Stora Åby. De hade sedan ett torp på Stora Renemo ägor. Där dog Maja Eriksdotter den 26 februari 1851 av feber.

Hennes dotter, Anna Karin Häggberg gifte sig 1836 med livgrenadjär Stål i Sjögetorp. Denne avled fem timmar efter vigseln av förkylning. Hon ingick 1838 nytt äktenskap med livgrenadjären Jonas Ross i Kråkeryd. De blev senare farföräldrar till bland andra Gunnar Hård i Stava.

Detta var många brokiga blad ur livets bok.

Lars Håkansson 1800-03-29, arrendator,
Sara Lena Persdotter 1794-09-23, g 1833,
Barn: Karl August 1819-08-08, t V Tollstad 1836

Johan Peter	1821-03-14, t Porsarp 1839
Alexander	1825-08-03, t Gyllinge 1840
Gustaf	1833-06-26,
Maria Sofia K	1836-11-16,

Lars var son till bonden Håkan Israelsson och hans hustru Sara Larsdotter i Lakarp. Sara Lena var dotter till bonden Peter Persson och hans hustru Lena Andersdotter i Ödeshögs Brännegård.

Sara Lena Persdotter hade först varit gift med Jonas Jonsson Glad och bosatt i Munkeryd där de brukade 1/8. De flyttade till Ödeshög 1828. Efter att Jonas dött gifte hon sig 1833 med Lars Håkansson och flyttade till Narbäck. Sara Lena dog där i bröstfeber 1840. Lars flyttade 1842 med sina barn till Munkeryd. Han var också en tid brukare i Hårstorp.

Lars förekommer flera gånger omnämnd i domböckerna, dels anklagad för slagsmål och dels i samband med skuldfordringar. Det var troligen så att alkohol var en stor del av Lars Håkanssons problem. Han fick därför också dålig ekonomi. Han kom på obestånd och avvek 1844 till Stockholm. Där dog han på Adolf Fredriks fattigförsörjning den 25 mars 1849. Ett olyckligt människoöde.

Kronolänsmannen hade till vintertinget 1840 instämt bönderna Jaen Svensson i Porsarp och Lars Håkansson i Narbäck. Orsaken var att de den 12 oktober 1839 varit berusade och slagit rusthållaren Samuel Svensson i Hårstorp. Lars Håkansson hade inte inställt sig till tinget och målet uppsköts.

Den 15 juni 1840 kom målet upp. Håkansson friades från fylleri och från att ha slagit Samuel Svensson i Hårstorp men dömdes till böter för att han med svordomar och okväden utfarit mot Samuel Svensson. Om han inte kunde betala sina böter skulle det bli fängelse fyra dagar på vatten och bröd.

Jaen Svensson friades också från fylleri men dömdes för att ha utfarit mot Samuel Svensson med svordomar och okväden. Dessutom för att han gett honom tre *skuffningar*, ett slag utan och tre slag med åkommor samt fyra sparkningar. Det blev böter, eller åtta dagars fängelse med vatten och bröd. Jaen Svensson dömdes dessutom för oskickligt uppförande inför rätta. Slutligen ålades Jaen Svensson och Lars Håkansson att till Gustaf Nilsson i Hårstorp, Jonas Hård i Sunneryd och Håkan Styv i Sunneryd betala 24 skilling vardera.

Jaen Svensson	1808-01-24 i Gränna, "gift dräng"
Karin Andersdotter	1791-05-01,
Barn: Gustaf	1828-07-21, (hennes son)
August	1832-10-27,

Jaen var son till bonden Sven Petersson och Maja Karin Jonsdotter i Norra Kärr i Gränna socken. Karin var från Öninge, dotter till Anders Håkansson och Maria Persdotter. Jaen och Karin kom från Porsarp 1845 och flyttade vidare till Visjö året därefter, 1846. Jaen hade tidigare ägt en gård i Porsarp men gjort konkurs.

Han förekommer i domboken rörande fylleri och slagsmål och hade vid något eller några tillfällen därvid varit tillsammans med Lars Håkansson, se ovan.

Johannes Larsson	1793-10-01 i Adelöv, bonde
H1) Brita Larsdotter	1802-09-01 i Gränna, död 1834 av slag
H2) Maja Stina Nilsson	1811-02-10,
Barn: Anders	1826-09-21,
Anna	1829-02-09,
Maja Stina	1831-04-24,
Johanna Sofia	1835-09-19,
Johan August	1837-03-21,
Maria Kristina	1840-07-25,
Karl Edvard	1842-02-14,

Johannes Larsson och Hans Larsson (se nedan) var två bröder, söner till bonden Lars Hansson och Maria Jaensdotter i Lafstad i Adelöv. Brita var dotter till Lars Larsson och Brita Larsdotter i Uppgränna.

Bröderna köpte var sin fjärdedel i Narbäck i början av 1820-talet och ägde således tillsammans den ena halvgården. Johannes och Brita gifte sig 1825. Brita dog 1834 och Johannes gifte sig samma år med Maja Stina från Sunneryd.

Johannes dog 1838 av bröstfeber. Maja Stina gifte sig 1839 med Johan P Petersson från Porsarp. De flyttade 1843 till Sunneryd.

Bouppteckningen efter Brita Larsdotter 1834 visade tillgångar för 1246 riksdaler och skulder för 688 riksdaler. Detta var ett relativt välbärgat hem. Jag redovisar här ett litet kort utdrag ur bouppteckningen.

Under rubriken "Köre- och åkerredskap" upptogs *en grönmålad shäskär-ra, en sämre kärra, en skogsvagn med högkärra, en gammal färdevagn, sex par järnskodda kälkar, en målad slädryss, ett par nya oskodda kälkar, fyra par gamla dito, en gammal oskodd drög, två par gamla selar med järnbåge, en gammal tøm med mihl, två lädertömmar med tränsmihl, en manssadel, en kvinnsadel, en tränsmihl, två hårrep, en tageltøm, fyra ärjekrokar, hälften i en järnharv, hälften i en åkervält, hälften i en slipsten, hälften i en handkvarn.*

Under rubriken "Den avlidnas gångkläder" upptogs *en blå kolt, en grön kolt, en svart bombasängsklädning, en grön vadmalsklädning, en rödrandig yllekäddning, en dito bredrandigare, en vit sockerduksklädning, ett gammalt blårandigt bomullsförkläde, ett vitrandigt bomullsförkläde, fyra dito lika, ett dito sämre, ett ylleförkläde, ett dynevar, en röd silkesschal, en dito av bomull, en sandelbrun dito, en svartbottnad dito med breda bårder, en rödbottnad dito med breda bårder, en dito rosig med breda bårder, en röd ullsnepp, ett rödrosigt bomullskläde, ett vitt tyllförkläde, ett dito sockerdukskläde, ett dito obrutet, ett vitrosigt dito, fem mössestycken sämre och bättre, ett dito sockerdukskläde, en täckespegel, en liten näsduk, en större dito, en dito mindre, åtta grövre näsdukar, en vit mössa, en dito rosig, en utsydd sockerduksdito, ett skärpband, en blå rosig mössa, en gammal brun dito, en liten bunt svart silkesband, ett par vita bomullsvantar, ett par dito sämre, en särk, blångarn, en sockerduks överdel, tre gamla blångarns dito, en liten*

bunt fransar, ett par tyska skor, ett par mörkblå strumpor, en ny grov näsduk, 17 alnar blågarnsväv, 42 dito grövre, 12 dito lärft, nio dito grov väv, en halmhatt.

Under rubriken "Kreatur" upptogs *en brun häst, en grå häst, en röd hjälmig oxe, en röd ko, en rödhjälmig dito, en vitpottrig dito, en kviga, en röd tjur, en kvigkalv, en liten dito, fem vita får varav tre med lamm, två svarta får, en vit bagglammunge, två bockar, en galtpanke.* Under rubriken "Diverse persedlar" upptogs *bl. a. ett väggur med malm och slagverk, ett par ljusastakar, ett bleckstop, två blecktrattar, ett dussin bordsknivar med gafflar, 10 fönstergardiner mm.* Fastigheten $\frac{1}{4}$ mantal Narbäck upptogs till 585 riksdaler.

Hans Larsson	1795-06-10 i Adelöv, bonde i Narbäck,
Anna Greta Larsdotter	1796-11-04 i Stora Åby,
Barn: Jonas	1827-09-13,
Kristina	1829-06-01,
Johan	1831-09-08,
Anna Karin	1834-06-11,
Karl August	1838-09-18,

Hans Larsson var son till bonden Lars Hansson och hans hustru Maja Jonsdotter i Lafstad, Adelövs socken. Anna Greta var dotter till bonden Lars Samuelsson o Brita Andersdotter i Amundeby. Hans och Anna Greta kom till Narbäck 1825. De ägde och brukade $\frac{1}{4}$ och tillsammans med brodern Johannes Larsson ovan, ägde de ena halvgården i byn.

Hans dog av förstoppning 1841. Därefter flyttade Anna Greta med sina barn till Stavreberg. Hon inköpte där $\frac{1}{8}$, den största gården i Stavreberg och drev därefter denna med hjälp av sina barn. Hon förblev änka och dog i Stavreberg 1856. Hennes flyttning till Stavreberg var på sätt och vis ett byte med Gustav Johansson, vilken ägde den gård i Stavreberg dit hon flyttade, men samtidigt flyttade Gustav Johansson med sin familj till hennes gård i Narbäck.

Av bouppteckningen den 9 november 1840 efter Hans Larsson framgår att Hans Larsson redan före sin död inköpt $\frac{1}{8}$ mantal Stavreberg och samtidigt sålt $\frac{1}{4}$ mantal Narbäck. Anna Greta hade således endast att fullfölja den planering som redan gjorts.

Gustaf Johansson	1799-05-18 i Säby, bonde på $\frac{1}{4}$ mantal, Narbäck
Anna Lisa Eklund	1800-02-02 i Ekeby
Barn: Johan August	1826-12-10 i Säby, bonde i Kopparp,
Anna Sofia	1829-10-21 i -"- , gift med Anders Johan Jonsson
Fredrika Karolina	1831-10-03, bonde i Öjan och Rossholmen
Karl Andreas	1842, död s å
Karl Edvard	1845-05-01, gift och bonde i Kopparp

Gustaf var son till bonden Jan Johan Larsson och Katharina Jönsdotter i Hycke i Säby församling. Anna Lisa var dotter till stålbrännaren Anders Eklund och Maria Danielsdotter vid Boxholms bruk.

Gustaf och Anna Lisa var först bönder i Säby socken 1825-1831, i Sunneryd 1831-33 och i Stavreberg 1833-41. Sedan kom de till Narbäck där de innehade 1/4 mtl åren 1841-1851.

Familjen flyttade sedan till Kopparp. Gustaf Johansson förekom som förmyndare, boupptecknare mm.

Vid vintertinget 1846 var han instämd för att han avverkat och bortfört lövet till omkring 40 björkar i Narbäck samt andra skogseffekter som han inte ägt. Målet blev uppskjutet och resulterade troligen i en förlikning. Den ena halvgården i Stavreberg var då uppdelad i två gårdar och Gustaf ägde den ena av dessa. Kanske var det osäkert var gränserna mellan dessa gårdar gick.

Gustaf Johansson och Johan Persson i Narbäck och Eric Nilsson i Holkaberg samt Johan Alexandersson i Munkeryd hade till höstetinget 1843 instämt Jaen Svensson i Porsarp för skador som Svensson orsakat genom odling, grävning och borttagande av vattenbol som hörde till hela hemmanet Narbäck och var för gårdens räkning högst outhärligt. Jaen Svensson var i konkurs och målet blev nedlagt.

Vid vintertinget 1846 förekom ett mål mellan kronolänsman kommissarien Nilsson, åklagare, och Eric Nilsson i Holkaberg, målsägande, och drängen Johan Gustavsson i Narbäck rörande slagsmål.

Samtliga parter var närvarande, ävensom vittnet pigan Stina Nilsdotter från Porsarps ägor. Hon berättade att hon den dagen hört oenighet uppstå emellan drängen och Eric Nilsson i stugan. Någon stund därefter såg hon drängen komma med ett tillhygge. Hon gick då till köket där hon blott hörde oväsen från stugan. När hon senare återvände märkte hon att Eric Nilssons päls var sönderriven och han själv hade ett mindre blodvite. Hon intygade också att drängen svurit.

Johan Gustavsson erkände sina brott och han fick böta tre daler för blodvite och svordom. Böterna för svordom skulle delas lika mellan åklagaren och Ödeshögs församling.

1852 blev en ny landsväg färdig mellan Ödeshög och Gränna, egentligen mellan Uppgränna och Hårstorp. Vägen hade varit under planering och arbete i 5-6 år och många människor från bygden hade varit i arbete med detta vägbygge. Den nya vägen gick på en bergshylla mellan byn och sjön. När trafiken öppnades på den nya vägen blev det tyst och lugnt i Narbäck. Postskjutsar, torgskjutsar, affärsresande, ridande eller gående, allt gick nu på den nya vägen, nedanför bergen. Det måste på en gång ha blivit mycket tyst i Narbäck.

Anders Johansson	1826-09-21, bonde på 1/4,
Anna Maja Larsdotter	1828-07-08 i Gränna
Barn: Alida Mathilda	1852-09-26,
Hulda Axelina	1854-12-18,
Jenny Kristina	1857-02-03, död av slag s å
Gustaf Albin	1859-03-24, död 1863
Jenny Vilhelmina	1863-01-21,
August Reinhold	1865-05-01, död 1867 av slag

Anders var son till bonden Johannes Larsson och Brita Larsdotter i Narbäck. Han övertog sina föräldrars gård, 1/4 av Narbäck 1850. Anna Maja Larsdotter var dotter till torparen Lars Eriksson och hans hustru Maja Nilsdotter i Toratorpet vid Barnarp i Gränna landsförsamling. Från omkring 1860 var han innehavare av hela den östra gården i Narbäck. År 1879 flyttade han med sin familj till Varv. Han sålde då gården till Fredrik Sjöberg från Kärra i Adelöv.

Johan A Petersson	1832-04-10, bonde
Elisabet Petersdotter	1823-01-18 i V Tollstad
Barn: Tilda A J	1862-06-29, gift och utfl. till Gränna 1883
Jenny Alida	1864-08-06, gift med Karl August Sjöberg, se nedan

Johan var son till bonden Peter Månsson och Anna Stina Jönsdotter i Stora Krokek. Johan och Elisabet gifte sig 1860 och kom då till Narbäck och övertog den västra, övre gården. De fick två döttrar, Tilda och Jenny. Tilda gifte sig 1883 med Gustaf Larsson i Uppgränna och Jenny gifte sig 1887 med Karl Sjöberg i Narbäck, se nedan.

Johan avled den 9 maj 1892 av kräfta och Elisabet avled 23 mars 1899 av ålderdom. Gården, den övre gården i Narbäck, ägdes en tid av Karl August Sjöberg och Gustaf Larsson i Uppgränna men såldes 1905 till Johan Svensson och Lotta Johannesdotter.

Johan Persson Sköld	1812-09-30 i Gränna, livgrenadjär
H1) Anna Lisa Jonsdotter	1809-09-29, död 1852
H2) Gustava Johansdotter	1832-09-18
Barn: Kristina	1834-07-28, död s å
Maria Lovisa	1836-07-16, död av rev 1838
Karl August	1839-07-23, t Holkaberget 1858, bosatt i Stockholm
Maria Josefina	1842-04-15, t Sthlm, gift med J A Nilsson, Sjöberga.
Alida Matilda	1851-08-01, död 1852,
Johan Helge	1856-02-08, död s å
Amanda Viktoria	1857-11-18, död 1862 av mässling
Helga Amanda	1868-06-25,

Johan och Anna Lisa kom till Narbäck 1833. Han var son till pigan Maja Persdotter Berggren i Reaby i Gränna landsförsamling. Hon var dotter till bonden Jonas Andersson och hans hustru Katharina Jonsdotter i Norra Bråten. Johans tid som livgrenadjär för Narbäck omfattade tiden 1833-1867.

Hustrun dog 1852 och Johan gifte sig med Gustava Johansdotter. Efter avgången från soldattjänsten bodde familjen kvar på Narbäcks ägor, på Anders Johanssons ägor. Jag antar att det kan ha varit på torpet Fridhem vid vätterstranden. Där dog Johan år 1880.

Bouppteckningen efter Anna Lisa Jonsdotter visade tillgångar på 409 riksdaler och skulder på 13 riksdaler. Under kreatur upptogs två kor, en kvi-ga, två ankor, två grisar. Det tycks ha varit ett välförsett soldattorp.

Ur bouppteckningen efter Johan den 9 oktober 1880 hämtar vi bl. a. att bland tillgångarna ingick en stugubyggnad och en liten bod. Det måste varit sådant som han själv byggt på torpet Fridhem.

Karl Gustaf Krans	1845-08-31 i Åsbo, livgrenadjär
Emma Matilda Åberg	1840-11-04,
Barn: Gustaf Emil	1867-03-13, t Ödeshög 1884
Karl Albert	1868-09-15, t Gränna 1884
Hulda S T	1870-08-31, död 1872 av slag
Jenny Matilda	1872-10-27, död 1874 av kikhosta
Anton Reinhold	1874-08-12,
Ellen Amanda	1876-04-29,
Ernst R A	1878-01-01,
Oskar Reinhold	1879-11-16

Karl Gustaf Krans var livgrenadjär för Narbäck 1870-1898. Hans bakgrund är att söka i Åsbo. Emma Matilda Åberg var dotter till torparen Jonas Åberg och hans hustru Anna Brita Hansdotter på Erikstorps ägor. Efter giftermålet 1867 var Karl Gustaf först soldat för Sväms Östergård, sedan Kråketorp och därefter kom familjen till Narbäcks ryttaretorp, Kransatorpet, kanske 1871. De fick åtta barn i Narbäcks soldattorp. År 1898 flyttade makarna Krans till Visjö. Barnen hade dessförinnan lämnat boet.

När Anders Johansson med sin familj 1879 sålt sin gård, den östra gården i Narbäck, kom en ny släkt till byn, den släkt som ännu finns kvar här. Rune Anderssons morfar, Fredrik Sjöberg i Kärr i Adelöv, köpte 1879 denna gård.

Fredrik Sjöberg var född i Gränseryd i Lommaryd men hade omkring 1870 flyttat till Kärr i Adelöv. Äldste sonen Karl Sjöberg brukade gården i Narbäck.

Karl August Sjöberg	1859-05-22 i Lommaryd,
Jenny Mat.Johansdotter	1864-08-08,
Barn: Karl Rikard V	1887-04-07,
O V Einar	1889-01-02,
Ester S E	1891-06-18,
Sigrid Josefina	1893-08-21,
Alma Adele	1896-03-19,

Karl Sjöberg var son till Fredrik Sjöberg och Hedda Maria Abrahamsdotter i Kärr, Adelöv. Karl arrenderade gården av sin far. Karl gifte sig 1887 med dottern Jenny i granngården och flyttade troligen dit. Familjen flyttade till Mjölby 1905 och då kom i deras ställe Johan Svensson med sin familj. Den östra gården hade fortfarande två brukare.

Sven August Johansson	1860-10-14 i Gränna, arrendator på ½
Hedda Lovisa Johansdotter	1860-04-20 i Adelöv
Barn: Karl Georg	1891-05-30 i Gränna
Josef A G	1898-03-05
Sigurd	1903-01-23

August var son till torparen Johan Fredrik Karlsson Falk och hans hustru Johanna Svensdotter från torpet Jordsnäs under Östanå i Gränna landsförsamling. Hedda kom från Södraholm i Adelöv och var dotter till Johan Johannesson och Maja Karin Svensdotter på Jakobstorp under Södraholm. August och Hedda med familj kom till Narbäck 1899. De arrenderade här ½ mantal. De flyttade till Kopparp 1907.

Vid sekelskiftet år 1900 bodde i Narbäck två familjer, dels Karl Sjöberg med sin familj och Sven August Johansson med sin familj. Dessutom bodde en familj på ägorna, Otto Forsander med hustru och fyra barn, troligen i det gamla soldattorpet.

De flyttade i mars 1900 till Visingsö och i deras ställe kom Johan Patrik Karlsson med hustru och sju barn. Därutöver bodde också änkan Gustava Sköld kvar. Hon var 78 år gammal, blev änka 1880. Hon bodde möjligen i torpet Fridhem vid sjön. Så var situationen vid sekelskiftet år 1900.

A Johan Svensson	1858-06-24 i Gränna, bonde på västra, övre gården.
Lotta Johannisdotter	1864-04-25 i "-
Karl Albert	1889-11-16 i "-

Johan och Lotta kom till den västra gården i Narbäck 1905 när Karl Sjöberg med familj flyttade från byn. Johan var torparson från Granmark i Gränna landsförsamling. Lotta var torpardotter från Östanå.

De förvärvade den västra gården i Narbäck och bodde och brukade denna fram till någon gång på 1920-talet, då de flyttade till Boeryd i Gränna socken. Gården i Narbäck övertogs då av sonen Karl.

Lotta var enligt uppgift tandlös. Hon var född tandlös och förblev tandlös.

Under några år vid sekelskiftet 1900 bodde Otto Forsander från Staffanstorp, med sin familj i Narbäck. De bodde troligen i soldattorpet. Otto Forsanders hustru, Johanna, var från Visingsö och efter några år i Narbäck flyttade familjen till Visingsö. Där finns ännu ättlingar till Otto och Johanna.

Viktor Andersson	1875-07-26 i Adelöv, bonde, ägare av östra gården
Josefina Sjöberg	1874-08-19 i Adelöv
Barn: Astrid	1905-12-08 i Adelöv, g m Ivar Johansson från Öjan
Svea	1916-06-10, gift med Holger Johansson från Öjan
Rune	1920-08-10

Viktor och Josefina kom till Narbäck 1907 till den östra gården. Viktor var son till bonden Karl Johan Andersson och hans hustru Emma Lovisa Andersdotter i Gallemålen, Adelövs socken. Josefina var dotter till Fredrik Sjöberg och hans hustru Hedda Maria Abrahamsdotter i Kärran, Adelövs socken.

De arrenderade först gården i Narbäck av Josefinas far, Fredrik Sjöberg, men köpte den något senare. Viktor var kommunalt engagerad och var en tid ledamot av kommunalfullmäktige i Ödeshög. Han var också engagerad i missionsverksamheten och var under ett 20-tal år kassör i Stava missionsförening. Han dog 1952. Josefina dog 1967. Gården övertogs av sonen Rune.

Viktor Anderson var min morfar. Jag minns honom som en stillsam, snäll och humoristisk person.

Torpet Fridhem

Johan Albin Lindberg	1864-12-12 i V Tollstad, f d livgrenadjär
Josefina O Karlsdotter	1865-01-21 i Adelöv
<u>Barn: Anna</u> Teodora	1890-09-15, till Amerika 1913
<u>Artur</u> Valfrid	1892-08-14, gift och bosatt i Ödeshög, kusk
<u>Oskar</u> Hilbert	1894-02-21, till Skrädeberg, till Amerika 1913
<u>Henrik</u> Efraim	1896-04-30, till Amerika (Henry)
<u>Karl</u> Teodor	1898-06-14, till Amerika 1916
<u>Ruth</u> A L	1900-02-09, g m Oskar Gustafsson Holmberg
Georg <u>Helmer</u>	1902-08-29, till Amerika
Josef <u>Algot</u>	1905-08-08, till Amerika

Johan kom från V Tollstad till Holkaberg som dräng 1888. Hans bakgrund i V Tollstad känner jag inte. Josefina hade sina rötter i Nannarp i Adelöv, dotter till pigan Anna Stina Johannesdotter i torpet Sandstugan under Nannarp. Hon kom till Narbäck 1884 som piga hos Karl August Sjöberg som då hade den ena gården i Narbäck. Hon var sedan piga i Munkeryd 1885 och i Holkaberg 1887.

Det var här i Holkaberg som de träffades, Johan och Fina. De gifte sig 1888 och bodde sedan en tid i Holkaberg. 1889 flyttade de till Kopparp soldattorp, där Johan blev livgrenadjär.

År 1906 kom de till torpet Fridhem vid Vättern, ett torp som de senare friköpte. Till torpet hörde också lite åker. På torpet hade de en ko, en gris samt höns. En gång ramlade kon nedför berget, ned i sjön och bröt benet. Det var svårt att ta hand om kon. Hon måste först bogseras efter båt och sedan måste hon slaktas.

Det var ett hårt slag för familjen. Johan var också en hängiven fiskare. Johan dog 1943 och Josefina dog 1956. Sex av de åtta barnen emigrerade till Amerika, där de kom till Chicago eller i närheten därav. Oskar blev farmare. De övriga pojkarna arbetade på husbyggen. Se också under Kopparp.

Torpet Fridhem ägdes fram till år 2007 av barnbarn till Ruth Lindberg. Det ägs numera av Sjunne Pantzar.

Oskar Teodor Samuelsson	1882-04-15, arrendator av soldattorpet
H Anna Serena Palm	1883-05-13, dotter till Frans Palm i Porsarp
<u>Barn: Arvid</u> Reinhold	1908-05-08,
<u>Oskar</u> Bertil	1909-12-03,
<u>Greta Märta</u> Linnea	1912-06-09,
<u>Karl</u> Leonard	1914-03-03, död samma dag

Oskar var son till smeden Samuel Petersson och hans hustru Maria Lovisa Lord på Holkabergs ägor. Anna var dotter till snickaren Frans Palm och hans hustru Alida Andersdotter på Porsarps ägor. Oskar och Anna gifte sig 1908.

De bodde först någon kort tid i Kopparp och sedan i Stava. De kom se-

dan till Kransatorpet 1912 och bodde där till 1914 då de flyttade till Gränna socken.

Karl Albert Svensson	1889-11-16 i Gränna, bonde på västra gården
Helga Viktoria Karlsson	1889, från Boeryd
Elsa Maria	1924, gift med Bertil Andersson i Munkeryd

Karl var son till Johan Svensson och Lotta Johannisdotter i Narbäck, men han föddes när de bodde på Reaby Brånagård i Gränna socken. Karl och Helga gifte sig 1923. Helga var dotter till hemmansägaren Karl Gustaf Johansson och Inga Sofia Lönn i Getingaryd.

De övertog hans föräldragård i Narbäck. Karl och Helga flyttade omkring 1950 till Boeryd. Efter Helgas död, flyttade Karl till Lilla Krokek 1959. Han gifte sig då med Ida Svensson.

Omkring 1946 såldes gården till Linné Nilsson som med sin familj bodde och brukade där. Hans son Vallris övertog gården 1969 men sålde den 1987.

Rune Andersson	1920, bonde på den östra gården,
Margit Andersson	1915 i Adelöv,
Birgitta	1954 i Linköping, gift med Anders Lybäck

Rune övertog gården efter sina föräldrar. Han drev den fram till 1992, med 7-8 kor. Gården är idag utarrenderad till deras dotter och måg.

År 2000 bor åtta personer permanent i Narbäck. I östra gården bor Rune och Margit Andersson och i den övre, västra gården bor sedan omkring 1990 Karin Haag och Robert Lindström. Dessutom har ett fritidshus utmed Holavedsvägen blivit permanentbostad.

Alla hus, såväl bostadshus, lagårdar och andra uthus, står kvar, fränsett ladugården på den västra gården som brann ned 2005. Några kor finns inte längre i ladugårdarna men betesdjur finns. Jorden är åtminstone delvis utarrenderad och brukas fortfarande. Några fritidshus finns på markerna, Fridhem nere vid vätterstranden samt två utmed Holavedsvägen.

Under 2007 flyttade Rune och Margit till sin dotter och måg i Uppgränna.

Detta är min berättelse om Narbäck. Den har mest handlat om äldre tider. Om senare tid och nutid överlämnar jag till människorna i byn att själva berätta.

Jag har på liknande sätt skrivit om övriga byar i Stava-bygden samt en särskild berättelse om bygden.

Jönköping i maj 2009

Arne Ivarsson